

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1329

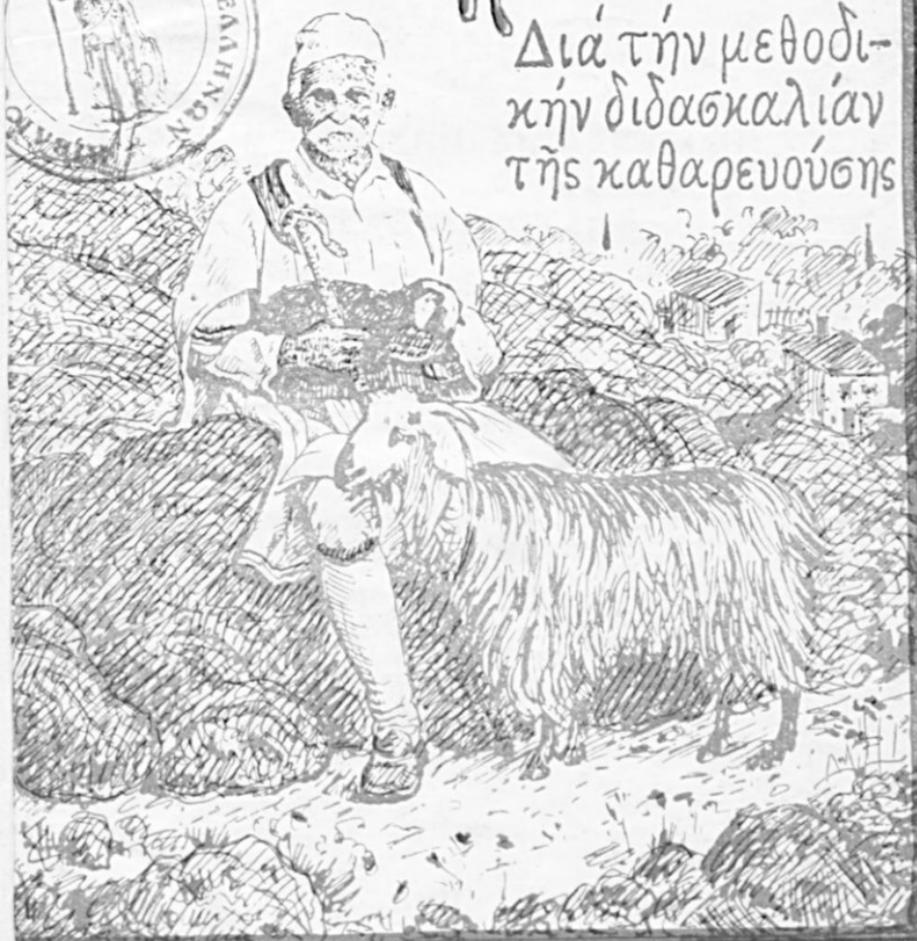
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4 289 17 248
5 19 Π Δ Β ρ
Γ. ΜΕΓΑ - Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Ἀναγνώστικον

Ε' Δημοτικου

Διὰ τὴν μεθοδικήν διδασκαλίαν τῆς καθαρευούσης

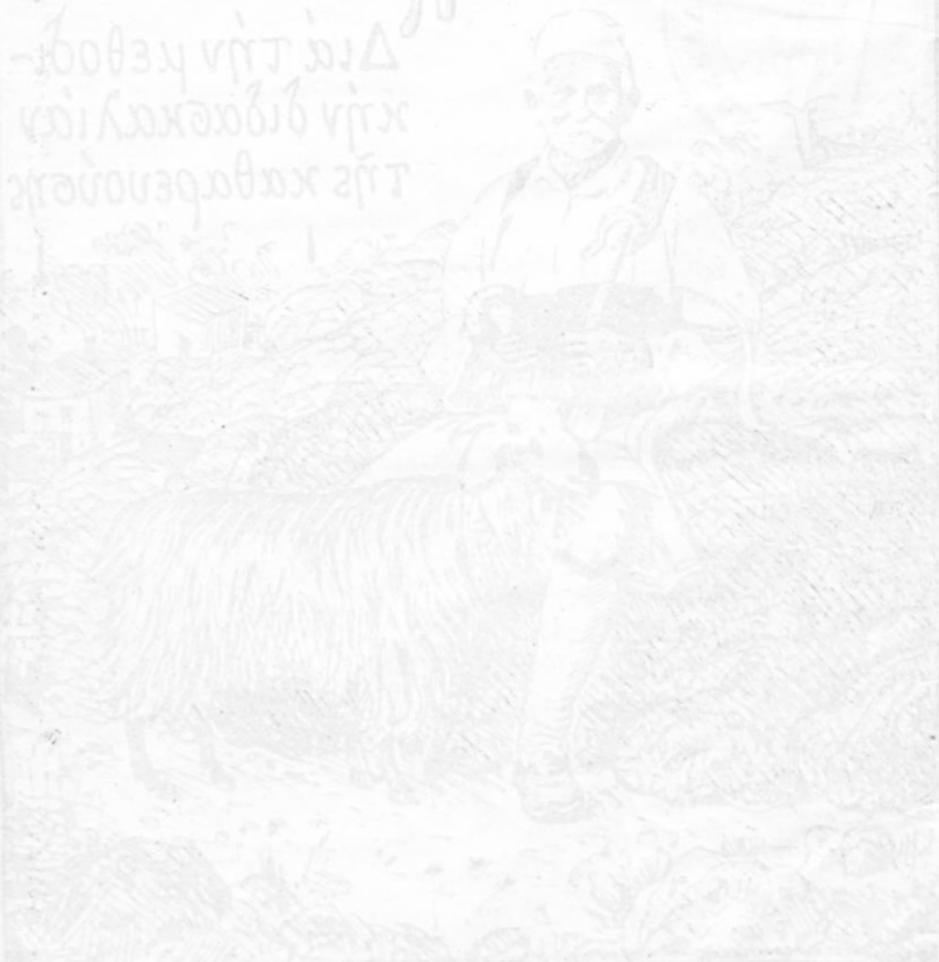
Ἐκδόται Ἰ. Δ. Κολλάρος καὶ Σ^{ια}
Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας

Τ. ΜΕΤΑ - Τ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Αναγνώστου

Δημοτικού

Δια την ηθική
και καλλιέργειαν
της καθαρεύουσας

Εκδόται Δ. Κολυβάτος και Ζω
Βιβλιοπωλείον της Εστίας

5 69 Π Δ Β
Μέγ. (Γ.) Τ. Κονιδάρη
Γ. ΜΕΓΑ — Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

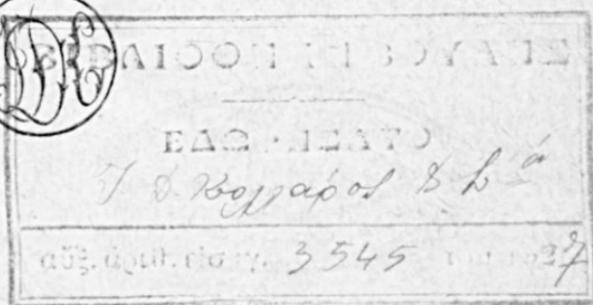
Ἀναγνώσματα

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ

ΠΡΟΣ ΜΕΘΟΔΙΚΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ

ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"
44-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-44
1927

2
E
2A
29

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν ἑνὸς
τῶν συγγραφέων καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου
τῆς «Ἑστίας».

J. V. Κουιδάρης

ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

1. Κωνσταντίνος και Ἑλένη.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 327 μ. Χ., ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος, εἰς τὴν Ρώμην, ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν μητέρα του Ἑλένην, ὅτι τὸ ὄνειρόν του ἦτο νὰ φύγη, διὰ νὰ κτίσῃ ἄλλοῦ μίαν ἄλλην προτεύουσαν, νέαν, ἀγνήν, καθαρὰν χριστιανικὴν πόλιν, ἡ ἅγια ἐκείνη γυνὴ τοῦ εἶπε :

Κωνσταντίνος καὶ Ἑλένη.

«Ὁ Θεὸς σ' ἐφώτισε, παιδί μου! Naί, πήγαινε, κτίσε εἰς τὴν ὠραιότεραν θέσιν τῆς γῆς μίαν πόλιν μεγάλην, δώσέ της τὸνομά σου, γέμισέ την με ἐκκλη-

σίας, κάμει την κέντρον τῆς Χριστιανωσύνης. Ἀλλά, πρὶν ἀπὸ αὐτό, εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ κάτι ἄλλο».

«Τί, μητέρα;» ἠρώτησεν ὁ Κωνσταντῖνος.

«Ἰδοῦ. Τί ὀφείλεις εἰς τὸν Ἱμίον Σταυρόν, τὸ ἠξεύρεις καλύτερον ἀπὸ ἐμέ, διότι οἱ ἰδικοὶ σου ὀφθαλμοὶ εἶδον τὸ μέγα ἐκεῖνο θαῦμα. Ἡ καρδία μου ἐσκίρτησεν ἀπὸ χαρὰν, ὅταν ἔφθασα εἰς τὴν Ρώμην καὶ εἶδα τοὺς ἀνδριάντας σου, οἱ ὅποιοι σὲ παριστάνουν κρατοῦντα σταυρόν. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Ἐσκέφθης καιμίαν φορὰν ποῦ εὐρίσκεται ὁ ἀληθινὸς σταυρὸς, τὸ ἅγιον ξύλον, τὸ ὅποιον ἐδέχθη τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Ἐγὼ ἠρώτησα παντοῦ. Καὶ τώρα ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν, δὲν ἔλειπα νὰ ἐρωτῶ καὶ νὰ ἐξετάζω. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν γνωρίζει τίποτε. Ἐν ἀπὸ τὰ πολλὰ προτερήματά σου, Κωνσταντῖνε, εἶναι ὅτι δὲν ἐφάνης ἀχάριστος εἰς ὅσους σὲ εὐηργέτησαν».

— «Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, μητέρα μου».

— «Ἄν λοιπὸν σὺ δὲν εἶσαι ἀγνώμων καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι κακὴ χριστιανή, πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ μεταβῶ εἰς Ἱεροσόλυμα, νὰ ἐρωτήσω, νὰ ζητήσω, νὰ ἐρευνήσω, νὰ σκάψω, νὰ εὔρω τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ἅγιον Σταυρόν του».

— «Νὰ ὑπάγῃς, μητέρα, νὰ ὑπάγῃς ἀμέσως! Θὰ δώσω προσταγὴν νὰ ἐτοιμάσουν ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὸ ταξιδιὸν σου, καὶ ὅταν εὔρω τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ, κίσει ἐπ' αὐτοῦ μίαν ἐκκλησίαν μεγάλην καὶ ὠραίαν. Μὴ λησμονήσῃς δὲ νὰ παρακαλέσῃς τὸν Χριστὸν καὶ δι' ἐμέ».

— «Ἐνας λόγος τῆς μεταβάσεώς μου εἰς Ἱεροσόλυμα εἶναι καὶ αὐτός» ἀπήντησε μὲ λυπημένην φωνήν.

«Νά υπάγης μητέρα, νά υπάγης άμέσως» (σε. 1).

νήν ἢ Ἑλένη. Ἄκουσε, Κωνσταντίνε. Εἰς τὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου δὲν λέγουν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. Ἐγὼ ὅμως σὲ ἐγέννησα, εἶμαι μητέρα σου, ἄλλον εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ ἐσὲ δὲν ἔχω. Πρέπει νὰ σοῦ εἶπω τὴν ἀλήθειαν καὶ ἄς εἶναι πιζρά.

»Κωνσταντίνε, ἔχεις πολλὰ προτερήματα, ὅπως καὶ πρὸ ὀλίγου σοῦ εἶπον. Ἐχεις μορφὴν ὀραίαν, παράστημα ἡγεμονικόν, νοῦν μεγάλον, θέλησιν ἰσχυράν, ἰκανότητα μοναδικήν. Ἄλλ' εἶσαι ὀξύθυμος, ἐνίοτε ἐξάπτεσαι καὶ παραφέρεις καὶ τότε, ἐπάνω εἰς τὸν θυμόν σου, κάμνεις πράγματα ἀνάροιστα καὶ ἀπροεπῆ. Μετανοεῖς κατόπιν, ἀλλ' εἶναι ἀργά!

»Θὰ ὑπάγω εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, παιδί μου, θὰ γονατίσω ἐπὶ τοῦ ἀγίου τάφου καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας σου, ὅσον βαρεῖται καὶ ἂν εἶναι».

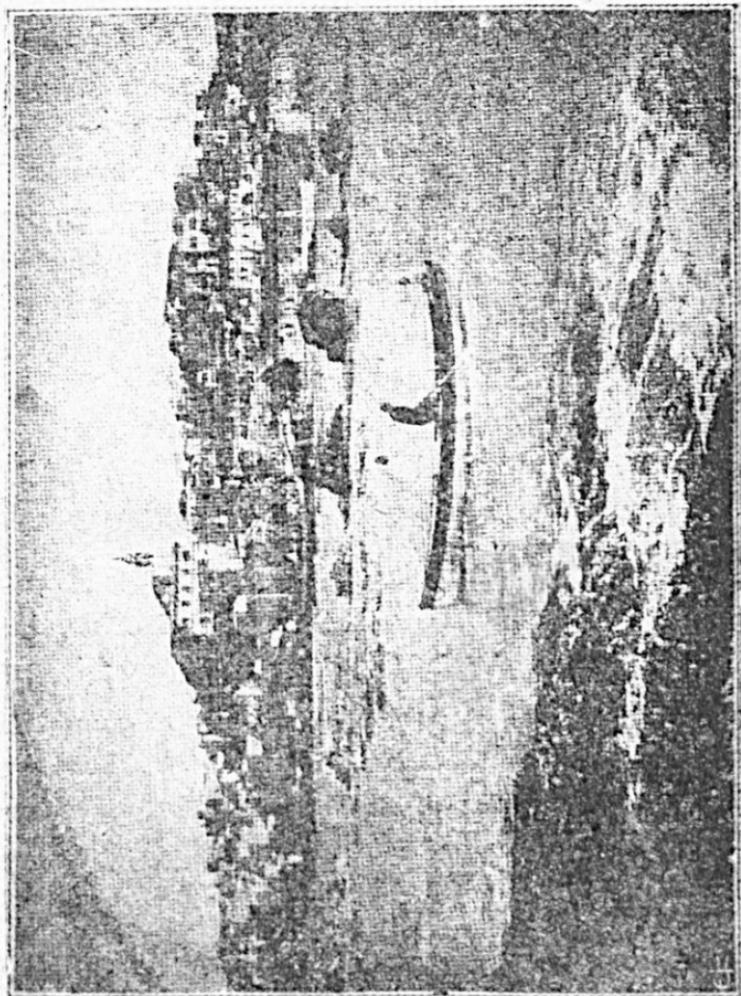
Ὁ Κωνσταντίνος ἐταράχθη ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους καὶ τὸ πρόσωπόν του ὠχρίασε. Φαίνεται ὅτι γὰρ λυπηρὸν τοῦ ὑπενθύμισαν.

Ἐμεινεν ἐπ' ὀλίγον σκεπτικός· ἔπειτα ἤρπασε τὴν χεῖρα τῆς μητρός του, τὴν ἠσπάσθη καὶ τῆς εἶπε: «Ναί, μητέρα, ναί, ὑπάγε καὶ παρακάλεσε μὲ ὄλην σου τὴν καρδίαν τὸν Θεὸν νὰ μὲ συγχωρήσῃ».

2. Τὸ ταξίδιον εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἡ Ἑλένη τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπεχαιρέτησε τὸν Αὐτοκράτορα, ἀνέβη ἐπὶ βασιλικοῦ πλοίου, συνοδευομένη ὑπὸ δύο μεγάλων ἀρχόντων τῶν ἀνακτόρων, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Μετὰ ὀλιγοήμερον ταξί-

διον τὸ πλοῖον ἐφθασεν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰόπτης.

Τὸ πλοῖον ἐφθασεν εἰς τὴν Ἰόπτην.

Ἡ βασιλομήτωρ ἐξῆλθεν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν, ὅπου κατ'ἀλληλὸς ἄμαξα ἠτοιμάσθη διὰ τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδιον.

Οἱ δύο ἄρχοντες, οἱ ὅποιοι συνώδεον τὴν γηραιάν βασίλισσαν, διέταξαν ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἄμαξαν φρουρὰ πρὸς τιμὴν τῆς μητρὸς τοῦ αὐτοκράτορος. Ἄλλ' ἢ Ἑλένη δὲν ἐδέχθη.

«Ὅχι, ὄχι! εἶπεν· εἶναι ἁμαρτία καὶ νὰ τὸ σκεφθῇ τις αὐτό. Νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν μὲ μεγαλοπρέπειαν καὶ πομπὴν βασιλικήν, ἐκεῖ ὅπου ἐκεῖνος εἰσήρχετο μὲ τόσῃν ταπεινοφροσύνῃν καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου! Ὅχι. Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δὲν θὰ μεταβῶ ὡς μήτηρ τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλ' ὡς ἀπλῆ προσκυνήτρια».

3. Ἡ Ἑλένη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἡ Ἑλένη ἀναχωρεῖ ἀπὸ τῆς Ἰόππης μὲ τὴν μικρὰν συνοδείαν τῆς καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Καθ' ὁδὸν συναντᾷ γεωργοὺς μεταβαίνοντας εἰς τὰς ἐργασίας των, ἀμάξια βαρέα συρόμενα ὑπὸ βοῶν, καμήλους φορτωμένους μὲ διάφορα ἐμπορεύματα, ποίμνια βόσκοντα εἰς τοὺς πρασίνοὺς ἀγρούς, ἀμπέλους φορτωμένους μὲ ὠρίμους σταφυλάς, μικρὰ δάση ἀπὸ λεμονέας, πορτοκαλλέας καὶ νεραντζέας, καὶ φοίνικας πολὺ ὑψηλοῦς.

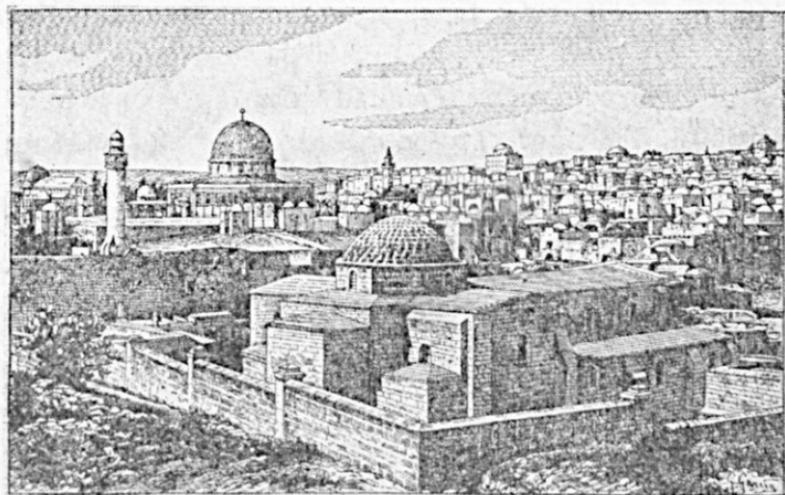
Ἡ ἄμαξα προχωρεῖ καὶ φθάνει εἰς τὴν δροσερὰν πηγὴν, ὅπου εἶχε σταθῆ καὶ ἀναπαυθῆ ἡ Παναγία, φεύγουσα μὲ τὸ θεῖον βρέφος εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ἡ Ἑλένη κατῆλθε τῆς ἀμάξης καὶ ἔπιεν ἀπὸ τῆς πηγῆν ἐκείνην ὡς ἀπὸ ἁγίασμα.

Ἐκεῖθεν ἡ ἄμαξα ἤρχισε ν' ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ ὄρους, ὅπου εἶναι ἐκτισμένη ἡ Ἱερουσαλήμ.

Μεγάλη ἦτο ἡ συγκίνησις τῆς βασιλομήτορος, ὅταν οἱ πόδες της ἐπάτησαν ἐπὶ τοῦ ἁγίου τόπου, ὅπου ὁ Χριστὸς ἔζησεν, ἐδίδαξεν, ἐμαρτύρησεν, ἀπέθανε καὶ ἀνέστη. Ἀλλὰ μεγάλη καὶ ἡ λύπη της, ὅταν εἶδεν εἰς ποίαν κατάστασιν ἦτο τότε ἡ Ἱερουσαλήμ.

Ἀπὸ τὴν παλαιὰν πόλιν τίποτε δὲν ἔμενεν. Ἡ ἀρχαία Ἱερουσαλήμ εἶχε καταστραφῆ ὀλοτελῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων της ἔκτισαν οἱ κατακτηταὶ νέαν πόλιν.

Ἡ Ἱερουσαλήμ ἕπως εἶναι σήμερον.

Παντοῦ νοαὶ εἰδωλολατρῶν, παντοῦ ἀγάλματα, εἰδωλα. Σπανίως νὰ συναντήσῃ τις Χριστιανὸν ἢ Ἑβραῖον. Ὅλοι οἱ ἄλλοι κάτοικοι εἶναι εἰδωλολάτραι.

Ἡ Ἑλένη ἐρωτᾷ τὸν Ἐπίσκοπον, τὸν ὁποῖον

εύρίσκει ἐκεῖ, διὰ τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τίποτε καὶ αὐτὸς δὲν γνωρίζει. Προσκαλεῖ τοὺς ὀλίγους Χριστιανούς, προσκαλεῖ τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἐρωτᾷ, ἂν εἶχον ἀκούσει τι περὶ τοῦ ἁγίου Τάφου, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οὐδὲν γνωρίζουν.

Λύπη ἀπεριόρατος σφίγγει τὴν καρδίαν τῆς Ἐλένης.

«Τί κακός, τί ἀχάριστος εἶναι ὁ κόσμος! ἔλεγε μὲ τὸν νοῦν τῆς. Τόσον εὐκόλα νὰ λησμονήσῃ τὸν Σωτῆρά του;»

Ἡ εὐσεβὴς βασίλισσα δίδει διαταγὰς νὰ καταρτίψουν ὅλους τοὺς βομούς, ὅλα τὰ εἶδωλα, τὰ ὁποῖα ἐμόλυνον τὴν ἱερὰν γῆν, καὶ ν' ἀρχίσουν νὰ σκάπτουν παντοῦ, ὅπου ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ εὐρεθῇ ὁ Ἅγιος Τάφος. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τίποτε!

4. Πῶς εὐρέθη ὁ Ἅγιος Τάφος.

Μεταξὺ τῶν ὀλίγων Ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι ἔζων εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἦτο καὶ μία πολὺ ἀρχαία οἰκογένεια. Εἰς ἐκ τῶν προπατόρων αὐτῆς ἔζη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἶδε τὸ μέρος, ὅπου τὸν ἔθαψαν. Τὸ μυστικὸν αὐτὸ τὸ ἐφύλαττε πιστῶς ἡ οἰκογένεια ἐκείνη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἀπὸ πάλλου εἰς ἐγγόνους.

Ἡμέραν τινά, παρουσιάζεται εἰς τὴν Ἐλένην μία κόρη Ἑβραία, καὶ τῆς λέγει μὲ σιγαλὴν καὶ τρέμουσαν φωνήν:

«Βασίλισσά μου, ἔμαθον ὅτι ζητεῖς τὸν τάφον

τοῦ Χριστοῦ. Ἐγὼ θὰ σοῦ δείξω τὸ μέρος ποὺ εἶναι».

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἑλένης ἤστραψαν ἀπὸ χαράν.

«Πῶς τὸ ἠξεύρεις ἐσύ, κόρη μου;» ἠρώτησεν ἡ βασίλισσα.

«Ὁ πατέρας μου μοῦ τὸ ἔδειξε· καὶ αὐτὸς πάλιν τὸ ἔμαθεν ἀπὸ τὸν πάππον μου καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν πατέρα του».

Ἡ Ἑλένη μετὰ τῆς κόρης καὶ τοῦ ἀρχιερέως πορεύονται κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Γολγοθᾶν.

Φθάνουν εἰς μέρος τι ἔρημον, πλήρες λίθων καὶ ἀκαθαρσιῶν.

«Νὰ ἐδῶ εἶναι!» εἶπεν ἡ κόρη.

Ἡ βασίλισσα διατάσσει νὰ σκάψουν ταχέως τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Ὅσον προχωρεῖ ἡ ἀξίνη, τόσον δυνατώτερον πάλλει ἡ καρδιά τῆς Ἑλένης.

Εἶχον προχωρήσει οἱ ἐργάται εἰς ἀρκετὸν βάθος, ὅταν αἴφνης φωνάζουν:

«Μία μεγάλη τετράγωνος πέτρα»

—«Εἶναι ὁ ἅγιος λίθος, τὸν ὁποῖον ἐκύλισεν ὁ Ἄγγελος Κυρίου ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ!» λέγει ἡ Ἑλένη μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἀπὸ συγκίνησιν. «Σκάψατε ὅσον ταχύτερον δύνασθε. Ἐδῶ πλησίον εἶναι ὁ Πανάγιος Τάφος».

Σκάπτουν, σκάπτουν· εὐρίσκουν ἓν στενὸν ἄνοιγμα καὶ παραπλεύρως σπήλαιον σκαλισμένον εἰς τὸν βράχον.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν τῆς Ἑλένης οἱ λόγοι τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὰς Μυροφόρους:

«Τί ζητεῖτε; Ἰησοῦν τὸν Ναζαρητὸν ζητεῖτε τὸν

ἐσταυρωμένον; Ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε. Ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν».

Μιά ἱερὰ ἀνατριχίλα συνταράσσει τὸ σῶμα τῆς μητρὸς τοῦ αὐτοκράτορος. Τὰ γόνατά της τρέμουν. Ἡ κεφαλὴ της κλίνει πρὸς τὰ κάτω καὶ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ λίθου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχαν ἐξαπλώσει τὸ θεῖον σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Δάκρυα, δάκρυα ἄφθονα τρέχουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ λόγοι θερμοὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ βάρη τῆς καρδίας της.

«Χριστέ μου, σὲ εὐχαριστῶ πὺν ἠξίωσες ἐμὲ τὴν ἀναξίαν δούλην σου νὰ εὕρω καὶ νὰ ἀσπασθῶ τὸν ἱερόν σου τάφον. Μεγάλῃ ἢ συγκατάβασίς σου! Συγχώρησε τὴν ἁμαρτωλήν, ἢ ὁποία προσπίπτει εἰς τὸ ἔλεός σου· συγχώρησε καὶ τὸν υἱόν μου Κωνσταντῖνον, ὁ ὁποῖος ζητεῖ δι' ἐμοῦ τὴν μακροθυμίαν σου. Σὺ, ὁ μόνος ἀναμάρτητος, ἐλέησε αὐτόν καὶ καθάρισε τὴν ψυχὴν του ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν».

5. Εὕρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἡ βασίλισσα ἀνέβη ἔπειτα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Γολγοθᾶ καὶ βλέπουσα ὀλόγυρα εἶπε :

«Κάπου ἐδῶ εὐρίσκεται καὶ ὁ τίμιος Σταυρός. Ἀλλὰ ἀκριβῶς ποῦ δὲν ἠξεύρω.

— «Ἠξεύρω ἐγώ» εἶπεν ἡ μικρὰ Ἑβραία.

— «Ἀλήθεια, κόρη μου ;» εἶπεν ἡ Ἑλένη μὲ χαρὰν· «ὁδήγησέ μας ἀμέσως ἐκεῖ».

Ἡ μικρὰ Ἑβραία ὠδήγησε τὴν βασίλισσαν εἰς μίαν τοποθεσίαν τοῦ λόφου, σκεπασμένην ἀπὸ πολὺ

σκληρὰς καὶ ὀξεῖας ἀκάνθας. Ἀπὸ αὐτὰς εἶχε γίνεαι ὁ ἀκάνθινος στέφανος διὰ τὴν θείαν κεφαλὴν τοῦ Χριστοῦ.

«Αὐτὸς εἶναι ὁ ἅγιος Σταυρὸς, τὸ τίμιον ξύλον», ἐφώναξεν ὁ ἀρχιερεὺς (σελ. 14)

Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπῆρχε μικρὸν κοίλωμα πλήρες ἀκαθαρσιῶν. Ἐκεῖ, κατὰ παράδοξον τρόπον, ἦν θίξε μικρὸς θάμνος καταπράσινος, μὲ φύλλα μικρὰ καὶ πυκνά, τὸ ὁποῖα ἐσκόρπιζον γλυκεῖαν εὐωδίαν. Ἦτο βασιλικός.

«Ἐδῶ εἶναι!» εἶπεν ἡ κόρη.

Σκάπτουν, σκάπτουν μὲ δύναμιν πολλοὶ ἐργάται.

Καὶ εἰς ἀρκετὸν βάθος εὐρίσκουν ἓνα σταυρὸν καὶ κατόπιν καὶ δεύτερον καὶ τρίτον.

«Ὁ σταυρὸς τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν δύο ληστῶν!» εἶπεν ἡ Ἑλένη.

Οἱ τρεῖς σταυροὶ ἦσαν ὅμοιοι. Ποῖος ἀπὸ τοὺς τρεῖς νὰ ἦτο ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος;

Ἐξεῖγην τὴν στιγμὴν πτωχοὶ [ἐργάται μετέφερον ἐπὶ ξυλοκρεβάτου γυναῖκα ἠμιθανῆ. Θεία ἔμπνευσις ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀρχιερέως.

«Σταθῆτε!» φωνάζει εἰς τοὺς μεταφέροντας τὴν ἀσθενῆ.

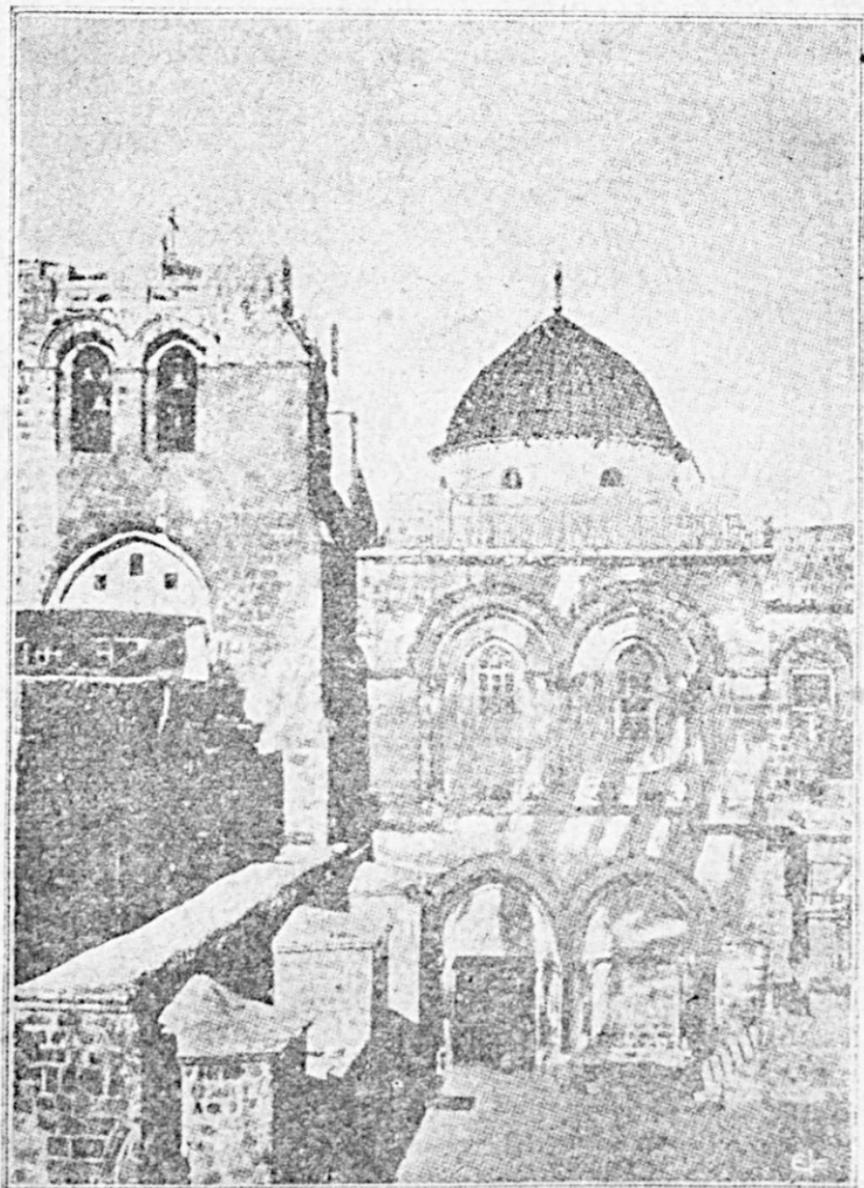
Λαμβάνει τὸν ἓνα σταυρὸν καὶ τὸν θέτει ἐπὶ τῆς γυναικός, ἀλλὰ τίποτε. Θέτει καὶ τὸν δεύτερον, τὸ ἴδιον. Τέλος θέτει καὶ τὸν τρίτον καὶ ὦ τοῦ θαύματος! ἡ ἐτοιμοθάνατος ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐγείρεται, ὁμιλεῖ, γίνεται ἐντελῶς ὑγιής.

«Αὐτὸς εἶναι ὁ ἅγιος Σταυρὸς, τὸ τίμιον ξύλον!» ἐφώνησεν ὁ ἀρχιερεὺς.

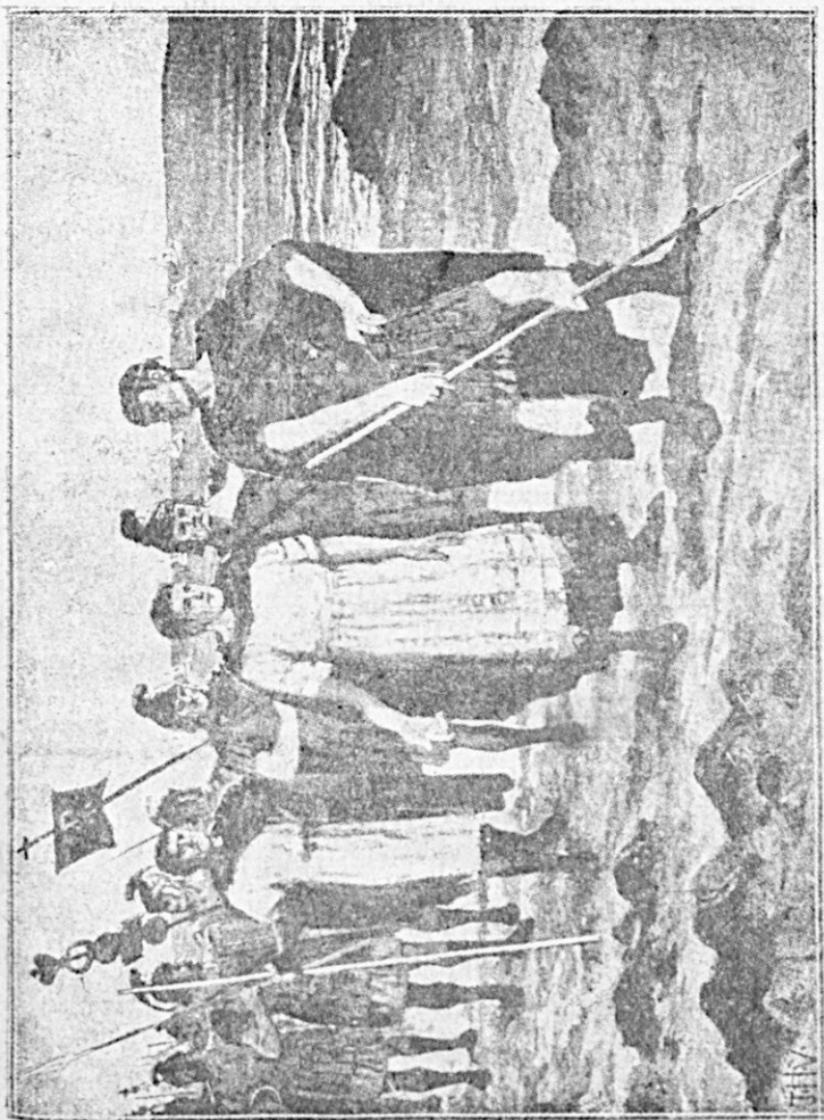
Ἡ Ἑλένη γονατίσασα, ἐνηग्χαλίσθη τὸν Σταυρὸν μὲ ἀπερίγραπτον συγκίνησιν.

Καὶ πάλιν τὰ δάκρυα ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της. Ἐναγκαλίζεται τὸ ξύλον, τὸ ὁποῖον ἐβάφη μὲ τὸ αἷμα τοῦ Θεανθρώπου καὶ ψιθυρίζει μὲ τρέμουσαν φωνὴν καὶ θερμὴν πίστιν λέξεις, αἱ ὁποῖαι βεβαίως ἔφθανον μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου.

Ὁ βασιλικὸς, τὸ ἄνθος τὸ ὁποῖον εὐδοίαζεν ἄνωθεν τοῦ σταυροῦ, ἔγινε ἱερὸν ἄνθος καὶ ἀπὸ τότε συντροφεύει τὸν σταυρὸν. Ἐκτοτε, ὅταν γίνεται ἁγιασμός, ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς βαπτίζουν τὸν σταυρὸν μαζὶ μὲ κλωνίον βασιλικοῦ εἰς τὸ ἁγιασμένον ὕδωρ καὶ ραίνουν τοὺς χριστιανούς.

Ἡ Ἑλένη ἐπρόντισεν ἢ ἰδίᾳ νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια τῆς
μεγαλοπρεποῦς Ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως (σελ. 17).

Ο Κωνσταντίνος χαράσσει τὰ βρῖα τῆς νέας πρωτεύουσῆς του.

Ἡ γηραιὰ βασίλισσα διέταξε ν' ἀρχίσουν ἀμέσως νὰ κτίζουν ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἀγίους τούτους τόπους. Καὶ πρῶτα πρῶτα ἐφρόντισεν ἡ ἴδια νὰ θέσῃ
Μέγα - Κοινότητα. Ἀναγνώσματα Β', ἐκδ. Α'.

τὰ θεμέλια τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου.

Ἡ Ἑλένη μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀνεχώρησε πρὸς συνάντησιν τοῦ υἱοῦ της.

Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἀφήσει τὴν Ρώμην διὰ παντὸς καὶ σιγὰ-σιγὰ ἐπροχώρει πρὸς τὴν Ἀνατολήν.

Μὲ τί μεγάλην, ἀπερίγραπτον συγκίνησιν συνητήθησαν οἱ δύο. Ἡ μήτηρ διηγήθη εἰς τὸν αὐτοκράτορα τί ἠσθάνθη, ὅταν ἠσπλάσθη τὸν Ἅγιον Τάφον καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος, καὶ τί ἐζήτησε δι' αὐτὸν εἰς τὴν προσευχὴν της!

Ἐπειτα τοῦ ἔδωσε τὰ δύο ἱερὰ καρφία, τὰ ὁποῖα εἶχαν βαφῆ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Κωνσταντῖνος τὰ ἠσπλάσθη μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ καὶ τὸ ἓνα τὸ ἔμπηξεν εἰς τὴν περικεφαλαίαν του, ὡς πολύτιμον φυλακτὸν διὰ πάντα κίνδυνον.

Μετὰ τοῦτο ἐχωρίσθησαν. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπῆγαινε νὰ κτίσῃ τὴν νέαν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του, νὰ διαδώσῃ παντοῦ τὸν χριστιανισμὸν καὶ νὰ ἀναδειχθῇ ἐφάμιλλος τῶν Ἀποστόλων.

Ἡ Ἑλένη ἀπέθανεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους 328, εἰς ἡλικίαν ἐτῶν περίπου 80, ἐκήδευσεν δ' αὐτὴν ὁ υἱὸς της μεγαλοπρεπέστατα, μετακομίσας βραδύτερον τὰ ὀστέα της εἰς τὴν νέαν τοῦ κράτους πρωτεύουσαν.

6. Ἡ προσευχή

Εἶναι ἑσπέρα τῆς 24 Δεκεμβρίου, τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Ὁ πάππος μου, ὁ καλετὰν

Μανώλης, ἔχει τὴν ἑορτὴν του, καὶ ἔχει καλέσει ὅλους τοὺς συγγενεῖς μας ἀφ' ἑσπέρας.

Εἰς τὴν νῆσόν μας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, συνηθίζεται μία χαρμόσυνος οἰκογενειακὴ τελετὴ κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην ἑσπέραν.

Εἶχε στρωθῆ ἡ τράπεζα πλησίον τῆς ἐστίας, ὅπου ἔλαμπε πυρὰ ζωηρά.

Ἡ μήτηρ μου, πρὶν νὰ καθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν, ἔχυσεν εἰς τὴν πυρὰν ὀλίγον ἔλαιον. Γλῶσσαι φλέγουσαι ἀνυψώθησαν τότε, καὶ εὐχαὶ χαρμόσυνοι ἀντήχησαν ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ μακροημερευσεως τοῦ πάππου μου.

Ἀμέσως κατόπιν ἔχυσεν ὀλίγον οἶνον. Καὶ πάλιν ἀνυψώθησαν γλῶσσαι φλογῶν, καὶ πάλιν ἀντήχησαν αἱ αὐταὶ εὐχαί.

Τοιουτοτρόπως ἀπεδόθη τιμὴ εἰς τὴν ἐστίαν, τὸ κέντρον τῆς ἡνωμένης οἰκογενείας.

Ἐπειτα ἐστάθημεν ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν τράπεζαν, ὁ πάππος εἰς τὴν μίαν κορυφὴν αὐτῆς, ἡ μάμμη εἰς τὴν ἄλλην· καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο πλευρὰς τὰ λοιπὰ μέλη.

Ἡ μήτηρ μου ἔφερε κατόπιν μεγάλον ἄρτον εἰς σχῆμα σταυροῦ, καὶ κομμένον εἰς τόσα τεμάχια ὅσοι θὰ ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν.

Ὁ ἄρτος ἦτο ζυμωμένος μὲ ἱσταφίδας, καρύδια, ἀμύγδαλα, γλυκάνισον καὶ ἄλλα μυρωδικά. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἐστήριξεν ἐπὶ φιάλης πλήρους οἴνου, ἠπλώσαμεν τὰς χεῖρας κρατοῦντες ἕκαστος ἀνὰ ἓν τεμάχιον. «Καὶ τοῦ χρόνου», φωνάζει τότε ὁ πάππος καὶ ἕκαστος ἀποσπᾷ ἀμέσως τὸ τεμάχιόν του.

Ἐκαθίσαμεν ἀκολούθως εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐτρώγαμεν τὸ λιτὸν φαγητόν μας.

Αἴφνης ἄνεμος ἰσχυρὸς ἠγέρθη, ἀστραπαὶ διέσχιζον τὸν οὐρανὸν καὶ βρονταὶ φοβεραὶ ἠκούοντο.

«Μεγάλην τρικυμίαν ἔχομεν ἀπόψε», εἶπεν ὁ πάππος μου. «Θαροῶ πὼς εἶναι ἡ ἴδια βραδυὰ πού ὅταν ἤμην νέος, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῶ εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Πῶς περνοῦν τὰ χρόνια!»

—«Καὶ πῶς ἐσώθηκες, παππού; Πές μας!» εἶπεν ὁ μικρὸς ἀδελφός μου.

Ὁ πάππος μου, ὅπως ὅλοι οἱ γέροντες, εὐχαριστεῖτο νὰ διηγῆται ὅσα τοῦ συνέβησαν εἰς τὴν ζωὴν του, καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς λέγῃ :

..

«Ἦμουν εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἦμουν πολὺ νέος διὰ πλοίαρχος, ἀλλ' ἀπὸ ἐπτὰ ἐτῶν παιδί ὑπηρετοῦν εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἶχα ἀποκτήσει μεγάλην πεῖραν.

»Εἶχομεν φορτώσει σιτάρι ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ θάλασσα ἦτο ἡσυχος καὶ ὁ ἄνεμος εὐνοϊκός. Εἶχομεν ἀφήσει ὀπίσω τὸν Πύργον, καὶ ἐπλέομεν πρὸς νότον, ὅτε αἴφνης ἠγέρθη φοβερὸς ἄνεμος.

»Ὁ μάρμαρα-Νικόλας, ὁ γεροντότερος, ἀλλὰ καὶ καλύτερος ναύτης τοῦ καραβιοῦ, ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει:

»Δὲν μ' ἀρέσει ἐκείνη ἡ μαυρίλα, καπετὰν Μανώλη».

—«Ἐχεις δίξιο, πατέρα» τοῦ λέγω.

»Δὲν παρῆλθε μία ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς ἔφθασε. Μαῦρος, θεοσκότεινος ὤρμησεν ὁ φοβερὸς χιο-

νιάς. Κύματα τρομερά κτυποῦν μὲ λύσσαν τὰς πλευ-
ράς τοῦ πλοίου μας, καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν
προσπαθοῦν νὰ τὸ καταπίουν. Πότε τὸ ἀνεβάζουν εἰς
τὸν οὐρανὸν καὶ πότε τὸ κατεβάζουν εἰς τὸν Ἄδην.

»Μετ' ὀλίγον ἐνύκτωσεν. Ἄλλὰ τί νῦξ ἦτο ἐκείνη!
Σωστὴ κόλασις!

»Ἡ θύελλα διήρκεσεν ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν ἄλ-
λην ἡμέραν ὁ ἄνεμος ἐδυνάμωσε περισσότερον, καὶ οἱ
ναῦταί μου ἤρχισαν ν' ἀπελπίζονται. Προσεπάθουν νὰ
τοὺς ἐνθαρρύνω, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Ἡ χιὼν εἶχε σκε-
πάσει τὸ κατὰστρομα. Σχοινία, ἰστία, κεραῖαι, ὅλα
κατάλευκα. Τὸ πλοῖον εὐρίσκεται εἰς τὴν διάθεσιν
τῶν φοβερῶν κυμάτων. Ματαίως οἱ δυστυχεῖς ναῦ-
ται ἀγωνίζονται. Ἀπέκαμον πλέον. Ἄφησαν τὰς ἀν-
τλίας καὶ ἐσταύρωσαν τὰς χεῖρας ἀναμένοντες τὸν θά-
νατον. Ἐλπίς σωτηρίας δὲν ὑπάρχει πλέον.

«Θάρορ, παιδιά μου» ἀκούεται αἴφνης μιὰ δυ-
νατὴ φωνή. Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ μπάρομπα-Νικόλα :
«Μὴν ἀπελπίξεσθε. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Ἄς
προσευχηθῶμεν».

— «Ἄς γονατίσωμεν καὶ ἄς προσευχηθῶμεν» ἐ-
φώναξα καὶ ἐγὼ μὲ συγκίνησιν.

»Τὴν στιγμήν ἐκείνην βλέπω διὰ μέσου τῶν μαύ-
ρων νεφῶν μικρὸν τι μέρος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ καὶ
διὰ τῆς ρωγμῆς τοῦ νέφους ἀκτῖνα ἡλιακὴν πίπτου-
τουςαν ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης.

«Παιδιά μου, φωνάζω τότε, ἰδοὺ ἐν ἀνοιχτὸν
παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ δυστυχεῖς
πλάσματά του. Γνωρίζει ὅτι ἔχομεν γέροντας γονεῖς,
ὅτι πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἔχουν προσφιλεῖ τέκνα καὶ συ-

ζύγους. Ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν τῶν βλεμμιάτων του. "Ἄς προσευχηθῶμεν».

»Τότε πάντες ὑψώσαμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας πρὸς τὸ ὄραϊον ἐκεῖνο παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ, ἐκλίναμεν τὰ γόνατα καὶ ἀπηνθύναμεν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν σύντομον μὲν, ἀλλὰ θερμοτάτην προσευχήν.

»Ἄκτις τοῦ ἡλίου ἔτι λαμπροτέρα τῆς πρώτης ἐφάνη κατερχομένη καὶ φέρουσα εἰς ὅλων τὰς καρδίας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ προσευχή μας εἰσηκούσθη.

»Πάντες τότε ἤρχισαμεν νὰ ἐργαζώμεθα μετὰ νέου θάρρους καὶ νέων δυνάμεων. Τὸ πλοῖον μετὰ τινὰς ὥρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα. Μόλις ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν ξηράν, ἐπορεύθημεν εἰς τὸν ναὸν καὶ εὐχαριστήσαμεν τὸν πανάγαθον Θεόν, ὁ ὁποῖος ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου».

7. Αἰνείου εὐσέβεια.

Οἱ Ἕλληνες ἀφοῦ ἐκυρίευσαν τὴν Τροίαν καὶ συνέλαβον πολλοὺς αἰχμαλώτους, διέταξαν τοὺς λοιποὺς κατοίκους νὰ ἀφήσουν τὴν πατρίδα των καὶ νὰ φύγουν μακρὰν εἰς ἄλλους τόπους.

Οἱ δυστυχεῖς Τρωῆς περίλυποι καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων ἔφευγον, οὐδὲν ἔχοντες. Ἐπειτα οἱ Ἕλληνες εὐσπλαγχνίσθησαν αὐτοὺς καὶ ἐπέτρεψαν εἰς ἕνα ἕκαστον νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του ὅ,τι ἤθελεν, ἀλλ' ὄχι πολλὰ, μόνον ἕν, ὅ,τι ἐθεώρει ἕκαστος πολυτιμότερον, καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Οἱ περισσότεροι ἐλάμβανον τότε χρήματα, κο-

σμήματα καὶ σκευή. Ὁ Αἰνεΐας, εἷς ἐκ τῶν εὐγενεστέρων κατοίκων καὶ γενναιοτέρων στρατηγῶν τῆς κυριευθείσης πόλεως, ἔλαβε τοὺς θεοὺς τῶν πατέρων του καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας. Τούτους ἐθεώρησεν ὡς πολυτιμότερον ἀπὸ ὅλα ὅσα εἶχεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Οἱ Ἕλληνες τόσον πολὺ συνεκινήθησαν ἀπὸ τὴν θεοσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ὥστε ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ πάρη καὶ δεύτερον πρῶγμα ἐκ τῆς οἰκίας του. Ὁ Αἰνεΐας ἔλαβε τότε τὸν γέροντα πατέρα του εἰς τοὺς ὤμους καὶ ἀπῆλθεν.

Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ εὐγενοῦς τούτου ἀνδρός πρὸς τοὺς γονεῖς συνεκίνησαν βαθύτατα τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀπεφάσισαν εἰς ἄνδρα, ὁ ὁποῖος τόσον ἐτίμα τοὺς γονεῖς του νὰ προσφερθοῦν ὡς φίλοι. Ἐπέτρεψαν λοιπὸν εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ ὅλα ὅσα εἶχεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ νὰ ἀπέλθῃ ὅπου ἤθελεν.

δ. Ἄσμα ἐωθινόν.

Μ' ἄσπρα προβαίνει ἄνθη ἡ Αὐγὴ
κ' εὖσμα ραίνει ρόδα στὴ γῆ.
Κάθε πουλάκι τώρα ξυπνῶ,
καθ' ἀηδονάκι ψάλλει τερπνῶ.

Εὐθυμὴ ἐκάστη τώρα ψυχὴ
στέλλει στὸν Πλάστη μιὰ προσευχή.
Εὐθυμὸ πλάσμα κ' ἐγὼ ξυπνῶ
καὶ μ' ἓνα ἄσμα τὸν ἐξυμνῶ.

9. Ὁ ναύτης ἐν τρικυμίᾳ.

Μαύρ' ἢ ὄψις τῶν νεφῶν
καὶ ὁ πόντος μαῦρος,
ἄγριος λυσσᾶ τυφῶν
νότος πνέει λαῦρος.

Τίς τὸν ναύτην ὀδηγεῖ
ὅπου μειδιᾶ ἢ γῆ ;
Σὺ ὁ πατήρ
γενοῦ αὐτοῦ σωτήρ.

Σὺ τῆς κτίσεως Θεός,
Πλάστα μου, ἀπάσης,
Σὺ δεσπότης κραταιὸς
πόντου καὶ θαλάσσης.

Κύριος παντοῦ παρῶν
τῶν ἀνέμων καὶ καιρῶν.
Σὺ ὁ πατήρ,
γενοῦ αὐτοῦ σωτήρ.

Σὺ τοῦ νότου τὴν πνοὴν
σβέσον μ' ἐν σου πνεῦμα,
Σὺ τοῦ ναύτου τὴν ζωὴν
σῶσον μ' ἐν σου νεῦμα.

Ἡ εὐγνώμων του ψυχῆ
θα Σ' ὑμνῆ ἐν προσευχῇ :
«Σὺ ὁ πατήρ,
ἐγένου ὁ σωτήρ».

10. Ο μικρὸς Κρητικὸς.

Ἦτο Σεπτέμβριος καὶ τὰ μαθήματα εἶχον ἀρχίσει εἰς τὰ σχολεῖα.

Μίαν ἡμέραν εἰς ἓν σχολεῖον τῆς Θεσσαλονίκης ὁ διευθυντὴς ἐμβῆκεν εἰς τὴν τετάρτην τάξιν μὲ ἓνα νέον μαθητὴν. Ἦτο παιδίον πολὺ μελαγχροινόν, μὲ μάτια μεγάλα καὶ μαῦρα καὶ μὲ ἐνδυμασίαν πλατεῖαν, ὁποῖαν φοροῦν οἱ νησιῶται.

Ὁ διευθυντὴς, ἀφοῦ εἶπεν ὀλίγας λέξεις ἰδιαίτερος εἰς τὸν διδάσκαλον, ἔφυγε, τὸ δὲ παιδίον ἔμεινεν ἐκεῖ καὶ μὲ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτιά του ἐκοίταζεν ὡς τρομαγμένον.

Τότε ὁ διδάσκαλος τὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεως :

«Πρέπει νὰ χαρῶτε. Σήμερον εἰσέρχεται εἰς τὸ σχολεῖόν μας εἰς μικρὸς Ἕλληνα, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη εἰς τὰ Σφακιὰ τῆς Κρήτης, πεντακόσια μίλια μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ. Ἐγεννήθη εἰς μίαν νῆσον ἔνδοξον, ἡ ὁποία ἐπὶ μακρὸν ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἐλευθερίαν της καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλους ἄνδρας. Ἔρχεται ἀπὸ τὴν μεγαλύτεραν νῆσον τῆς πατρίδος μας, ὅπου ὑπάρχουν ὑψηλὰ βουνὰ καὶ σκιερὰ δάση, οἱ δὲ κῆποι εὐφωδιάζουν ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς λεμονέας καὶ τῆς πορτοκαλέας. Ἀγαπᾶτε τον εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ἐδῶ ξένος. Δεῖξτε εἰς αὐτὸν ὅτι ἓνα Ἑλληνόπουλο εἰς ὅποιονδήποτε σχολεῖον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἂν εἰσέλθῃ, θὰ εὔρη παντοῦ ἀδελφούς».

..

Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ὁ διδάσκαλος, ἐσηκώθη κα

ἔδειξεν εἰς τὸν μέγαν χάριτην τῆς Ἑλλάδος ποῦ εὐ-
ρίσκονται τὰ Σφακιά τῆς Κρήτης.

Ἐπειτα ἐφώνησε τὸν Φιλώταν Ξάνθον, αὐτὸν ὁ
ὁποῖος ἔπαιρνε πάντοτε τὸ πρῶτον βραβεῖον.

Ὁ Ξάνθος ἐσηκώθη.

«Ἐλα ἐδῶ» εἶπεν ὁ διδάσκαλος.

Ὁ Ξάνθος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ θρανίον καὶ ἐστάθη
πλησίον τῆς ἔδρας καὶ ἀπέναντι τοῦ Κρητικοῦ.

«Ὡς πρῶτος τῆς τάξεως» τοῦ εἶπεν ὁ διδάσκα-
λος, «χαιρέτησε ἐξ ὀνόματος ὄλων τὸν νέον συμμαθη-
τήν σας· δῶσε τοῦ τὸν χαιρετισμὸν τῶν παιδιῶν τῆς
Μακεδονίας πρὸς τὸ παιδί τῆς Κρήτης».

Ὁ Ξάνθος ἔδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Κρητικὸν
καὶ μὲ φωνὴν καθαρὰν τοῦ εἶπε :

«Καλῶς ἦλθες!»

Ὁ μικρὸς Κρητικὸς ἔσφιξε δυνατὰ τὴν χεῖρα,
τὴν ὁποίαν τοῦ ἐπρότεινεν ὁ Ξάνθος.

Ὅλοι ἐχειροκρότησαν.

«Ἠσυχία!» ἐφώνησε ὁ διδάσκαλος. «Εἰς τὸ σχο-
λεῖον δὲν χειροκροτοῦν». Ἐφαίνεται ὅμως καθαρὰ ὅτι
ἦτο εὐχαριστημένος.

Ὁ διδάσκαλος ὥρισεν εἰς τὸν νέον μαθητὴν μίαν
θέσιν καὶ τὸν ὠδήγησε νὰ καθίσῃ. Ἐπειτα προσέ-
θεσε :

«Προσέξατε εἰς ὅ,τι θὰ σᾶς εἰπῶ. Διὰ νὰ συμβῇ
αὐτὸ τὸ γεγονός, ἓνα δηλαδὴ παιδί τῆς Κρήτης νὰ
εὐρίσκειται εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὡς εἰς τὴν πατρίδα
του, ἡ Ἑλλὰς ἐπολέμησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ τὸ αἶμα
χιλιάδων Ἑλλήνων ἐπότισεν αὐτήν.

» Ὅτε ἡ Μακεδονία μας ἐκινδύνευεν ἀπὸ τοὺς
ἐχθροὺς μας, Κρητες πολεμισταὶ ἔσπευσαν καὶ ὑπερή-

σπισαν γενναίως τὰ ἐθνικὰ δίκαια τῆς Μακεδονίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ σέβεσθε καὶ νὰ ἀγαπᾶτε ὁ εἰς τὸν ἄλλον· καὶ ὅποιος ἀπὸ σᾶς προσβάλλῃ ὀψωδῆποτε τὸν νέον αὐτὸν σύντροφον, διότι δὲν ἐγεννήθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας, δὲν θὰ εἶναι ἄξιος πλέον νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια, ὅταν θὰ περνᾷ μία γαλανόλευκος σημαία».

Ὅταν ὁ μικρὸς Κρητικὸς ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του, ὅλοι οἱ συμμαθηταὶ του τὸν ἔβλεπον μὲ ἀγάπην καὶ μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ ἐχάρισαν καὶ ὀλίγας ὥραιās εἰκόνας.

11. Ὁ μικρὸς Μακεδών.

Τὸ 1913, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὰς μάχας τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς, εἰς τὰς

Ἡ μάχη τοῦ Λαχανᾶ.

ὅποίας οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Βουλγάρους, μικρὸν ἀπόσπασμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἵππικοῦ ἐβάδιζε με βῆμα ἀργὸν εἰς ἓνα μοναχικὸν μονοπάτι πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ κατώπτευε προσεκτικὰ τὰ περὶ ὄρα.

Ἦτο ὠραία πρωία τοῦ Ἰουνίου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιωματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ παρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς με βλέμμα ὀξύ, σιωπηλοί, ἔτοιμοι ν' ἀντικρύσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν μεταξὺ τῶν δένδρων τὰς λευκὰς στολὰς τῆς ἐχθρικῆς προφυλακῆς.

Οὕτως ἐφθασαν εἰς ἓνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον ὁ ὅποιος περιεστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλὰς λεύκας. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο ἓν παιδίον, δώδεκα περίπου ἐτῶν, τὸ ὅποιον με ἓν μαχαίριον ἐκαθάριζεν ἓνα κλάδον, διὰ νὰ κάμῃ με αὐτὸν ράβδον. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἓν παράθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὕψωσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

Τὸ παιδίον, μόλις εἶδε τοὺς ἵππεῖς, ἐπέταξε τὴν ράβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκοῦφόν του. Ἦτο εὐμορφον παιδίον, με τολμηρὰν ἐκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, με μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά ξανθὰ ἦτο με τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ στήθος του ἐφαίνετο γυμνόν.

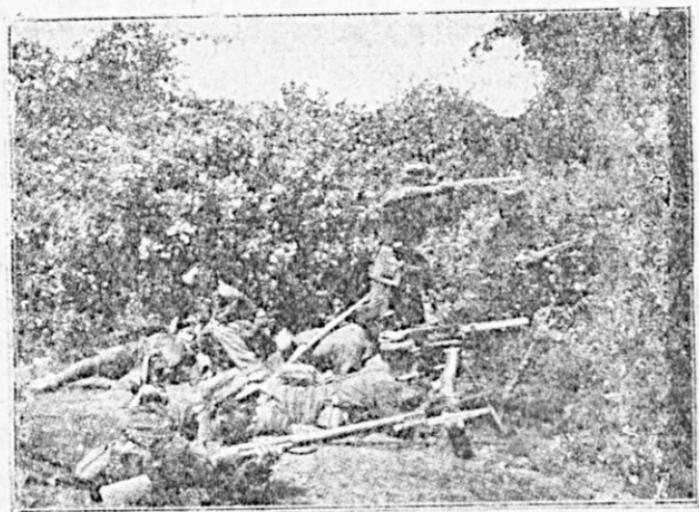
«Τί κάνεις ἐσὺ ἐδῶ;» τὸ ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του. «Διατί δὲν ἐφυγες μαζὶ με τὴν οἰκογένειάν σου;»

— «Δὲν ἔχω οἰκογένειαν» ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. «Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Ἐμεῖνα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμον.»

— «Εἶδες τοὺς Βουλγάρους νὰ περάσουν;»

— «Ὅχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρες νὰ φανοῦν.»

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε γάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καί, ἀφοῦ ἄφησε τοὺς στρατιώτας του νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐχθροῦ, ἐμβῆκεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. Ἀλλὰ ἡ στέγη ἦτο χαμηλὴ καὶ τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανε ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακρῶς.

Ἡ μάχη τοῦ Κιλκίς.

— «Πρέπει ν' ἀναβῆ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον» εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς καὶ κατέβη.

Ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τῆς εἰσόδου ὑψόνετο μία λεύκη, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἐσειέτο ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐστάθη ὀλίγον σκεπτικὸς, παρατηρῶν πότε τὸ δένδρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας· αἰφνιδίως ἠρώτησε τὸ παιδίον.

«Ἔχεις καλὰ μάτια, μικρὲς;»

— «Ἐγὼ;» ἀπήντησεν ὁ μικρὸς. «Ἐγὼ βλέπω σ' ἓνα μίλι μακρῶς!»

— «Ἡμπορεῖς ν' ἀναβῆς στὴν κορυφὴ αὐτοῦ τοῦ δένδρου;»

— «Στὴν κορυφὴ τοῦ δένδρου; ἐγώ; Σὲ μισὸ λεπτὸ εἶμαι ἐπάνω».

— «Καὶ θὰ μπορέσης νὰ μοῦ εἰπῆς τί θὰ ἰδῆς ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω; ἂν φαίνονται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βούλγαροι στρατιῶται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὄπλα νὰ λαμποκοποῦν στὸν ἥλιο;»

— «Βέβαια, μπορῶ!»

— «Τί ζητᾶς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά;»

— «Τί ζητῶ;» ἀπήντησε μὲ γέλοια τὸ παιδί. «Τίποτε! Αὐτὸ δὰ ἔλειπε!» Ἔπειτα προσέθεσε: «Ἄν ἦταν γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ποτέ! Ἄλλὰ γιὰ τοὺς δικούς μας!... Εἶμαι Ἕλληνας!»

— «Καλά! Ἀνέβα λοιπόν».

— «Μιὰ στιγμή, νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου».

Ἐβγαλε τὰ παπούτσια του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του, ἐπέταξεν εἰς τὰ χόρτα τὸν σκοῦφόν του καὶ ἀγκάλιασε τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου.

«Πρόσεχε ὁμως!...» ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός, ὡς νὰ τὸν κατέλαβε αἰφνίδιος τρόμος.

Ὁ μικρὸς ἔστρεψε καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ τὰ γαλανά του μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

«Τίποτε» εἶπεν ὁ ἀξιωματικός, «ἀνέβα».

Τὸ παιδίον ἀνέβη ὡς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

«Προσοχὴ πρὸς τὰ ἔμπρός!» ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς εὗρισκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἐστηρίχθη εἰς ἓνα χονδρὸν κλάδον· ἀλλὰ τὸ σῶμά του ἦτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἥλιακαὶ ἀκτῖνες ἔπιπτον εἰς τὴν ξανθὴν

του κεφαλῆν, ἢ ὁποῖα ἐφαίνετο ὡς χροσῆ. Ὁ ἀξιωματικός μὲν τὸν ἔβλεπε· τόσον ἦτο μικρὸς ἐκεῖ ἐπάνω.

«Κοίτα μπροστά σου μακρὰ» ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί διὰ νὰ ἰδῆ καλύτερα, ἔβγαλε τὸ δεξιὸ χέρι ἀπὸ τὸν κλάδον, τὸν ὁποῖον ἐκράτει, καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸ μέτωπον.

Μικρὸν ἀπόσπασμα στρατοῦ

«Τί βλέπεις ;» ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

Ὁ μικρὸς ἔσκυψε τὸ κεφάλι, ἔβγαλε τὸ χέρι ὡσάν γωνί εἰς τὸ στόμα καὶ ἐφώναξε :

«Δυὸ καβαλλαρέους στὸ δρόμο πού ἀσπρίζει».

— «Πόσον μακρὰ ἀπ' ἐδῶ ;»

— « Ἄρχετὰ, ὡς χίλια βήματα».

— «Προχωροῦν ;»

— « Ὁχι, ἐσταμάτησαν».

—«Τί ἄλλο βλέπεις;» ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ μικρὰν σιωπὴν. «Κοίταξε δεξιὰ!»

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιὰ. Ἔπειτα εἶπε :

«Πλησίον εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἀνάμεσα εἰς τὰ δένδρα κάτι λαμποκοπᾷ, σὰν νὰ εἶναι λόγχες».

—«Ἀνθρώπους βλέπεις;»

—«Ὅχι, θὰ εἶναι κρυμμένοι μέσα ὅτὰ στάχυα».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὄξυ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν ἀέρα καὶ ἔσβυσε μακρῶς, ὀπίσω ἀπὸ τὸ σπίτι.

—«Κατέβα, μικρέ, ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς. Σὲ εἶδαν. Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα».

—«Δὲν φοβοῦμαι», ἀπήντησε τὸ παιδίον.

—«Κατέβα . . . σοῦ λέγω».

—«Μιὰ στιγμὴ . . . Ἐκεῖ κάτω δεξιὰ, βλέπω . . . »

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἄλλο σφύριγμα δυνατώτερον καὶ χαμηλότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἀέρα. Τὸ παιδί ἐτρόμαξε. «Διάβολε! εἶπε. Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια».

Ἡ σφαιρὰ εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

«Κατέβα ἀμέσως!» ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς δυνατὰ καὶ θυμωμένος.

—«Κατεβαίνω, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δένδρο μὲ κρύβει· μὴ φοβᾶστε! Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τί εἶναι ἀριστερά;»

—«Ἀριστερά, ναί» ἀλλὰ κατέβα.

—«Ἀριστερά, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῶ ἔσκυβε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ πὸς διακρίνω κοντὰ στὴν Ἐκκλησίαν»

Τρίτος σφυριγμὸς ἠκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ἰδίαν

στιγμὴν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλώνια καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς μὲ τὰς χεῖρας ἀνοιχτάς.

«Κρῖμα!» ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στήθος του, ἀριστερά, ἔτρεχεν αἷμα. Ὁ λοχίας καὶ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν γάτω ἀπὸ τᾶλογα, ἐνῶ ὁ ἀξιωματικός ἔκυψε καὶ ἤνοιξε τὸ ὑποκάμισον τοῦ παιδίου. Ἡ σφαιρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεῦμονα.

«Ἀπέθανεν!» εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

—«Ὁχι ζῆ!» ἀπήντησεν ὁ λοχίας.

—«Ἄ, τὸ καιμμένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖο παιδί!» εἶπεν ὁ ἀξιωματικός. «Θάρρος! μικρό μου».

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγε θάρρος! καὶ ἔσφιγγε τὸ μανδύλιόν του ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἄφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γύρη ἔμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

Ὁ ἀξιωματικός χλωμὸς τὸ ἐκοίταξε· ἔπειτα τοῦ ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ ἐσηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἐκοίταζαν, ἀκίνητοι. Οἱ ἄλλοι εἶχαν στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ.

«Κακόμοιρο παιδί!» ἐπανέλαβε θλιβερὰ ὁ ἀξιωματικός, «κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί!»

Ἐπειτα ἐπῆγεν εἰς τὸν οἰκίσκον, ἐξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν, καὶ τὴν ἦπλωσεν ὡς σάβανον ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρόν· τὸ κεφάλι τὸ ἀφήκεν ἀσκέπαστον. Ὁ λοχίας ἐμάζευσε τὰ ὑποδήματα, τὸν σκοῦφον, τὸ ραβδί, τὸ ὅποῖον ἔμεινεν

ἀτελείωτον, τὸ μαχαῖρι, καὶ τὰ ἔτοποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

Ἐμειναν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ ἄξιωματικὸς ἐστράφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε :

«Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν· ἀπέθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιῶται».

Ἄφου εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε.

«Ἐπὶ τῶν ἵππων!»

Ἴππευσαν, καὶ τὸ τμήμα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμὰς...

Πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος, ὀλόκληρος ἡ γραμμὴ τῶν ἐλληνικῶν προφυλακῶν ἐπροχώρει ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχε διατρέξει τὸ πρωὶ τὸ ἀπόσπασμα ἐκεῖνο τοῦ ἵππικοῦ, ἐβάδιζε τώρα εἰς δύο στήλας ἐν τάγμα εὐζώνων, τὸ ὁποῖον ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἶχε βάψει μὲ τὸ αἷμά του τὰ ὑψώματα τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδίου εἶχε διαδοθῆ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ὅταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἶδον τὸ μικρὸν πτώμα ἐξηλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνὰ ξίφη των πρὸς χαιρετισμόν, καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἔκυψεν εἰς τὴν ὀλανθισμένην ὄχθην τοῦ ρυακίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὅλοι

οί εὐζωνοί, οἱ ὅποιοι διήρχοντο ἀπ' ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔροιστον ἐπ' αὐτοῦ.

Εἰς ὀλίγας στιγμᾶς, ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ ἄνθη, καὶ ὄλοι τὸν ἔχαιρέτων: «Μπράβο, μικρὸ Μακεδόνα! Μπράβο, ξανθὸ παλληκάρι!»

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στήθος του τὸ παράσημον τῆς Στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδίου, ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνὰ πόδια, εἰς τὸ αἱματομένον στήθος, εἰς τὴν ξανθὴν του κεφαλὴν. Καὶ αὐτὸ ἐκοιμᾶτο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν σημαίαν του καὶ μὲ τὸ πρόσωπον γλωμὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ὡς νὰ ἠσθάνετο τὸ πτωχὸν παιδίον τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ νὰ ἔχαιρε, διότι ἔδωσε τὴν ζωὴν του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Μακεδονίαν.

12. Ὁ σκοπός.

Μὲ τὸ κράνος βαρὺ στὸ σκοτάδι,
μὲ τὴν λόγχη σὲ χεῖρι θρασύ,
στὴ φωτιά, στὸ βουνό, στὸ λαγκαδι
τὴν πατρίδα φυλάττω· «τίς εἶ;»

Κουρασμένη σὲ δάφνη ἀποκάτω
γύρε τώρα, Πατρίδα μου σὺ·
ἄγρυπνός σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα.... «τίς εἶ;»

Οὐρανὸς γαλανὸς ἀπὸ ἄνω·
τρέμ' ἡ Πούλια στὸ πλάγι χροσῆ,

συντροφιά μου τ' ἀηδόνι τὸ πλάνο
τραγουδάει μαζί μου «τίς εἶ;»

Τὸν χειμῶνα τὰ ἔλατα γέρνουν,
πέφτει χιόνι, βροχὴ περισσὴ
τριχυμῖαις, σκοτάδια μὲ δέρνουν,
πλὴν τὰ πνίγ' ἢ φωνὴ μου· «τίς εἶ;»

Στὴ φωτιά τὰ παιδιά ξαπλωμένα,
ἄλλοι παίζουν, κοιμοῦντ' οἱ μισοί...
Κοιμηθῆτε, συντροφία καιμμένα,
νυχτερεύει τὸ χρέος· «τίς εἶ;»

Κουρασμένη σὲ δάφνη ἀποκάτω
γύρε, γύρε, Πατρίδα μου σύ,
ἄγρουπνός σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα... «τίς εἶ;»

13. Ἡ ἠρωὶς τῆς Λήμνου Μαροῦλα.

Κατὰ τὸ 1475 τὴν Λήμνον κατεῖχον οἱ Ἑνετοί.
*Ακριβῶς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολυάριθμος τουρκικὸς
στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σουλεϊμάν πασᾶ, προσέ-
βαλε τὴν νῆσον.

Ὁ Τοῦρκος ναύαρχος ἀπεβίβασε στρατὸν καὶ ἐ-
πολιορκήσε στενωπὸς τὴν ὄχυρὰν πόλιν αὐτῆς Κόκκι-
νον.

Ἄλλ' οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, ὅλοι Ἕλληνες, ἀ-
πέκρουον αὐτὸν γενναίως.

Ἀρχηγὸς τῶν πολιορκημένων ἦτο ὁ Ἰσίδωρος,

ἐπιφανῆς πρόξοιτος τῆς πόλεως. Αὐτὸς διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ παραδείγματός του ἐνεθάρρυνε τοὺς κατοίκους εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα.

Οἱ ἐχθροὶ ὅμως ἦσαν πολυάριθμοι, καὶ ἐμάχοντο μὲ ἐπιμονὴν καὶ λύσσαν ἀποφασισμένοι νὰ κυριεύσουν μὲ κάθε θυσίαν τὴν πόλιν. Εἰς μίαν μάλιστα ὀρμητικὴν ἔφοδον, κατώρθωσαν ν' ἀναβοῦν μερικοὶ ἐξ αὐτῶν τὰ τεῖχη.

Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν ὄρμᾳ ὁ Ἰσιδώρος ὡς λέων κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ μετὰ λυσσαλέαν μάχην τοὺς ἀναγκάζει νὰ ὀπισθοχωρήσουν.

Ἄλλὰ ποία συμφορά! Βέλως ἐχθρικὸν διατροπαῖ τὸ στήθος τοῦ ἥρωος καὶ τὸν ρίπτει νεκρόν.

Ἐνῶ διαδραματίζονται εἰς τὰ τεῖχη αἱ σκηναὶ αὗται, ἡ Μαροῦλα, ἡ κόρη τοῦ Ἰσιδώρου, ὡραία παρθένος, τρέχει εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας, γονυπετεῖ πρὸ τῆς ἀγίας εἰκόνας καὶ μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς προσεύχεται οὕτω :

« Παναγία μου, λυπήσου καὶ βοήθησε τοὺς γονεῖς μας καὶ τοὺς ἀδελφούς μας, οἱ ὅποιοι μάχονται εἰς τὰ τεῖχη κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ ἔχουν βάψει μὲ τὸ αἷμά των ἐρυθρὰς τὰς ἐπάλλξεις.

» Προστάτευσε τὰ ἀδύνατα πλάσματά σου, Παρθένε, καὶ μὴ ἀφήσης νὰ κωματίσῃ εἰς τὰς ἐπάλλξεις τῆς πόλεός σου ἡ ἡμασέληνος, καὶ ἀντηγήσῃ ἐπ' αὐτῶν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ. Διότι ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς τότε !

» Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, βοήθησε τὰ τέκνα σου καὶ χάρισέ μας τὴν νίκην ! »

Μόλις ἐτελείωσε τὴν προσευχὴν τῆς ἀκούει ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη ἀλαλαγμούς. Ἐξέορχεται τῆς ἐκ-

κλησίας και ὁποῖον θέαμα διὰ τὴν φιλόστοργον παρθένον! Βλέπει νὰ φέρουν τὸν πατέρα τῆς νεκρῶν.

Ἐξω φρενῶν ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν και τὴν λύπην, ἀρπάζει τὸ ξίφος και τὴν ἀσπίδα τοῦ νεκροῦ, τρέχει μεταξὺ τῶν ἀπηλπισμένων ἀνθρώπων, και φωνάζει: «Ἐμπρὸς εἰς τὰ τείχη! Καλύτερα θάνατος παρὰ δουλεία! Ἡ Παναγία θὰ βοηθήσῃ!»

Και ἀκράτητος ὁρμῆ πρὸς τὰ τείχη, και ἀκολουθεῖται ἀπὸ ἐνθουσιώδεις πολεμιστάς.

Ὁ θάνατος τοῦ Ἰσιδώρου εἶχεν ἀποθαρρύνει τοὺς Ἕλληνας.

Οἱ Τούρκοι ἀνέβαινον ἤδη μὲ κλίμακας εἰς τὰ τείχη.

Ἄλλ' ἡ παρουσία τῆς γενναίας κόρης μεταξὺ τῶν μαχομένων μεταβάλλει τὰ πράγματα. Οἱ Ἕλληνες λαμβάνουν πάλιν θάρρος ἀπὸ τὸ ἥρωικὸν παραδειγμα τῆς γενναίας κόρης, και ὁρμοῦν ἀκράτητοι κατὰ τῶν Τούρκων.

Μεταξὺ τῶν προμάχων ἀγωνίζεται ἡ Μαρούλα, ἐμψυχώνουσα διὰ τοῦ ἥρωισμοῦ τῆς τοὺς πολεμιστάς.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε φονικώτατος, οἱ Ἕλληνες ἔστρωνον τὰ τείχη μὲ πτώματα τουρκικά.

Ὁ Σουλεϊμὰν βλέπων τὸν ὄλεθρον τῶν ἀνδρῶν του διέταξε τὴν ὑποχώρησιν ἢ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

Μετ' ὀλίγον ὁ τουρκικὸς στόλος ἀπέπλεεν ἐκ τῆς νήσου και διηυθύνετο κατησχυμμένος εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Οὕτως ἡ εὐσέβεια και ὁ ἥρωισμὸς τῆς Μαρούλας, τῆς ὀραίας παρθένου, ἔσωσε τὴν Λῆμνον ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς ἐκείνης τῶν Τούρκων.

14. Ἐμβατήριον.

Ἐμπρός! κροτεῖ τὸ τύμπανον
κ' ἢ σάλπιγξ ἀντηχεῖ.
Ἐμπρός! ἢ μάχη ἤρχισα
τὸ βῆμα σας ταχύ.

Μυρίζει ἢ πυρῖτις
κ' ἢ σφαῖρ' ἀντιλαλεῖ,
κ' ἢ βροντερὰ φωνή της
εἰς μάχην μᾶς καλεῖ.

Ἐμπρός! ὁ πόλεμος αὐτὸς
εἶν' ἱερὸς ἀγών,
καὶ τὸν κρατύνει ὁ Θεὸς
ἐξ ὕψους εὐλογῶν.

Ἄν εἶναι οἱ ἐχθροὶ μας
πλειότεροι ἡμῶν,
εἶν' ὁ Θεὸς μαζί μας,
μαζί μας πολεμῶν

Τοῦ νικητοῦ ἢ κεφαλὴ
μὲ δάφνην θὰ στεφθῆ,
καὶ ὄπου πέσῃ ὁ πεσὼν
μνημεῖον θὰ στηθῆ.

Καθεὶς ᾄς πολεμήσῃ
ὡς γίγας, ὡς Τιτάν,
ᾄς πέσ' ἢ ᾄς νικήσῃ
ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν;

15. Ἡ ἀνοιξίς ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ὄρέων.

Τὴν ἀνοιξίς, ὅταν ἡ γῆ ἀρχίξῃ νὰ τήκεται ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῆς Πίνδου, ἔκτακτος κίνησις παρατηρεῖται χαμηλὰ εἰς τὴν πεδιάδα. Οἱ βλαγοποιμένες, οἱ ὅποιοι ἐξεχέμασαν τὰ ποιμνία τῶν εἰς τὸν Θεσσαλικὸν κάμπον, ἀφίνουν τὴν ὥρην τὰ χειμαδιὰ καὶ ἀναβαίνουν εἰς τὰ βουνά.

Τὸ πρόβατον, τὸ νυσταλέον καὶ ἀποκοιμισμένον τοῦτο ζῷον, ἀλλάσσει καὶ αὐτὸ τότε χαρακτῆρα. Γίνεται ζωηρότερον, εὐκίνητοτερον, ὑψώνει τὴν κεφαλὴν του, ἀνοίγει τοὺς ῥόθωνάς του καὶ μὲ μάτια ζωηρὰ κοιτάζει τὰ βουνά, ὁπόθεν πνέει ἡ ζωογόνος ἄνοιξη.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους δὲν ἔχουν χωρία μὲ μονίμους κατοικίας, ἀλλὰ περιφέρονται μὲ τὰ ποιμνία τῶν ὡς σκηνῖται. Ἐνοικιάζουν ἀπὸ κοινοῦ μεγάλας ὄρεινὰς περιφερείας καὶ ἐκεῖ στήνουν ἐξάστην ἀνοιξίς τὰς σκηνας τῶν ἢ κατασκευάζουν προχειροὺς καλύβας ἐκ κλάδων ἢ ἐξ ἀκροσανίδων. Εἰς τὰς μικρὰς καλύβας τῶν δίδουν τὸ λίαν πομπῶδες ὄνομα (ζονάκια).

Ὅσοι ἔχουν ταξιδεύσει ἐπάνω εἰς τὰ βουνά, βεβαίως γνωρίζουν ἐκ πείρας τὴν φιλοξενίαν τῶν βλαχικῶν ζωνάκιων. Οἱ Βλάχοι θυσιάζουν χάριν τοῦ φιλοξενουμένου τὸν καλύτερον ἀμνόν, τὸ ὄραιότερον γάλα, τὴν παχύτεραν γαστήρην, τοῦ στρόφου στειβάδα ἀπὸ πυκνομάλλους καὶ θερμὰς βελόντας πρὸς ὕπνον. Τὰ ὄραια κλινοσκεπάσματα εἶναι προῖόν τῆς οἰκιακῆς βιομηχανίας τῶν γυναικῶν, εἰς πολλὰ δὲ μέρη καὶ τῶν ἀνδρῶν.

16. Ἐκδρομὴ εἰς τὴν Πίνδον.

Ἦτο ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ Πάσχα.
«Ἐπειτα ἀπὸ ἑπτὰ ἡμέρας θὰ ζάμωμεν μίαν

«Μπᾶ! Μπᾶ! Τί ἦταν αὐτὸ σήμερα!»
ἔλεγεν ὁ γέρο—Μήτηρος (σελ. 44).

ώραίαν ἐκδρομήν. Θὰ ὑπάγωμεν εἰς ἓν εὖμορφον χω-
ρίον τῆς Πίνδου, ὀλίγον ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς πρό-
ποδας τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ κατοικεῖ μὲ τὴν οἰκογέ-
νειάν του ὁ μπάριπα - Μῆτρος, ὁ ἀρχιτσέλιγκας
τοῦ χωρίου. Εἶναι στενός μου φίλος. Ἔχω νὰ τὸν
ἶδω σχεδὸν δέκα ἔτη. Ἦσο τότε μόλις δύο ἔτων.
Πόσον θὰ χαρῆ, ὅταν σὲ ἶδῃ».

Αὐτὰ μοῦ ἀνήγγειλεν ὁ πατήρ μου, ἐγὼ δὲ ἐχά-
ρην πολὺ διὰ τὴν εἶδησιν καὶ εἶχον μεγάλην ἀνυ-
πομονησίαν πότε θὰ ἔλθῃ ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γε-
ωργίου, ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδρομῆς.

Ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ἡ ποθητὴ ἡμέρα. Περί
τὴν τρίτην πρωινήν, ὅταν τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς ἀνέ-
τελλεν εἰς τὸν σκοτεινὸν ὀρίζοντα, ἐκινήσαμεν. Ὁ
κύριος Πέτρος, φίλος τοῦ πατρός μου, μᾶς εἶχε πα-
ραχωρήσει δύο ὀρειοὺς ἵππους. Ἐπὶ τοῦ ἑνός, τοῦ
ὑψηλοτέρου, ἵππευσεν ὁ πατήρ μου, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου
ἐγὼ μετὰ τῆς μικρᾶς ἀδελφῆς μου Ἰσμήνης.

Τὸ σκότος ἦτο ἀκόμη πυκνὸν καὶ δὲν ἠδυνά-
μεθα νὰ διακρίνωμεν τίποτε. Ὅλα τὰ ἀντικείμενα
ἐφαίνοντο βυθισμένα ἐντὸς σκοτεινῆς ομίχλης.

Ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν ἐλαμπύριζαν τὰ ἄστρα.
Ἄνεμος ἔπνεεν ἐλαφρός, ἀλλὰ ψυχρός.

Εἶχε παρέλθει ἀρκετὴ ὥρα, ὅτε εἶδομεν ν' ἀ-
πλώνεται εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὴν ἀ-
νατολὴν ὠχρὰ φωτεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐγένετο κατὰ
μικρὸν ροδίνη.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὰ ἄστρα ἐγίνοντο
ὠχρὰ καὶ τὰ διάφορα ἀντικείμενα ἤρχισαν νὰ δια-
κρίνονται. Τὸ ρόδινον χρῶμα τῆς ἀνατολῆς ὀλίγον

κατ' ὀλίγον ἐγένετο πύρινον καὶ ἀκτῖνες ρόδινα ἤρ-
χισαν νὰ σκορπίζωνται εἰς τὸν οὐρανόν.

Μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο μία
στιγμὴ χροσῆ, ἡ ὁποία βαθμηδὸν γίνεται μεγαλυ-
τέρα. Εἶναι ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος ὡς φλογώδης σφαῖρα
ἀνατέλλει, ἐκτοξεύων παντοῦ τὰς χροσᾶς ἀκτῖνάς
του. Τὰ ἄστρο εἴχουν πλέον ἐξαφανισθῆ.

“Ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἀπελάμβανον τὸ
φῶς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν γλυκεῖαν τοῦ ἡλίου θερ-
μότητα, ἡ ὁποία δίδει τὴν ζωὴν.

Ἐγὼ ἐπάνω εἰς τὸν ἵππον ἐσκίρτων ἀπὸ χαρᾶν.
Ἐβλεπον πέριξ τὰ ὄρη νὰ κυανίζουν καὶ κάτω τὴν
γῆν νὰ καλύπτεται μὲ χλόην, ὡς νὰ ἦτο στρωμένη
μὲ πράσινον τάπητα. Λόφοι ἀπαλοὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑ-
ψοῦντο καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐξετείνοντο κοιλάδες στο-
λισμέναι μὲ ποικιλόχρωμα ἄγρια ἄνθη. Τέλος ἀφοῦ
ὑπερέβημεν μίαν ράχιν, εἶδομεν νὰ προβάλλῃ ἐντὸς
ὠραιᾶς κοιλάδος τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὁποῖον διευθυ-
νόμεθα.

Ἡ ἐκδρομὴ μας εἶχε τελειώσει. Εὐρισκόμεθα ἔ-
ξωθεν τοῦ χωρίου καὶ πλησίον τῆς στάνης τοῦ γέ-
ρο-Μήτρου.

17. Ἡ ὑποδοχή

Ὁ γέρο - Μήτρος ἐκάθητο τὴν στιγμὴν ἐκείνην
εἰς τὴν μεγάλην αὐλήν. τῆς οἰκίας του κρατῶν εἰς
τὰς χεῖράς του τὴν ὠραιότεραν αἶγά του. Μόλις μᾶς
εἶδεν, ἀφῆκε τὴν αἶγα, ἐσηκώθη καὶ ἔτρεξε νὰ μᾶς
ὑποδεχθῆ.

«Καλῶς ἦλθατε· καλῶς ὠρίσατε»· ἐφώναξε μαζρόθεν.

Ὁ γέρο - Μητρος ἦτο ὀγδοηζοντούτης περίπου, καὶ ὄμως ἐφαίνετο πολὺ νεώτερος. Ἦτο ὑψηλός, εὐθυτενής, μὲ πρόσωπον ροδόχρουν καὶ ὀφθαλμοὺς ζωηρούς. Ἐφόρει κατάλευκον φουστανέλλαν καὶ ἐκράτει μὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα μίαν μεγάλην ράβδον. Πρῶτα ἔσφιξεν εἰς τὴν ἀγκάλην του τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἔπειτα ἡμᾶς τὰ παιδιά.

«Μπα! Μπα! Τί ἦταν αὐτὸ σήμερον» ἔλεγεν ὁ γέρον μὲ ἀληθινὴν χαράν. «Νὰ ἡ γοηά μου μὲ τίς νυφάδες μου καὶ τὰ ἐγγόνια μου».

Ὅλοι μᾶς ἐχαιρέτησαν μὲ ἐγκάρδιον ἀγάπην, ἀφοῦ μᾶς συνέστησεν ὁ καλὸς γέρον.

Ἐντὸς τῆς αὐλῆς ὑψοῦτο μεγαλοπροπέης πλάτανος, εἰς τὴν ρίζαν τῆς ὁποίας ἀνέβλυζεν ὕδωρ διανγῆς καὶ κατάψυχρον.

Ἐγὼ ἐδίψων καὶ ἔτρεξα εἰς τὴν πλάτανον νὰ σβήσω τὴν δίψαν μου.

«Ὅχι, ὄχι, παιδί μου. Ἄφησε νὰ ξεῖδρώσης. Πρῶτα θὰ πιῶμε γάλα».

Ἐπειτα στρέφεται πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐρωτᾷ :

«Πῶς λέγεται ὁ μικρός;»

—«Δὲν εἶναι ὁ Νίκος;» ἀπαντᾷ ὁ πατήρ μου.

—«Φτοῦ σου νὰ μὴ βασθαθῆς, παιδί μου. Ἐσὺ εἶσαι ὁ Νίκος; Νὰ ζήσης, νὰ χιλιοχρονίσης. Ἦσουν μωρὸ στὴν κούνια, ὅταν σὲ πρωτοεῖδα».

—«Νὰ καὶ ἡ Ἰσμήνη μου, τὸ τελευταῖό μου παιδί. Μοῦ τὸ ἄφησε ἡ σχωρεμένη ἡ γυναῖκά μου τριῶν μηνῶν».

Ὁ γέρον μᾶς ἐπῆρεν εἰς τὰ γόνατά του καὶ μᾶς ἐχόρευε.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται μία λεπτοφυῆς νεᾶνις με ξύλινον δοχεῖον πλήρες ἀφρόδους γάλακτος. Ἦτο μία ἀπὸ τὰς νύμφας τοῦ γέροντος. Προσέφερεν εἰς ὄλους νὰ πίνουν ἀπὸ ξύλινον ποτήριον, καθαρὸν καὶ εὐωδιάζον, διότι ἦτο ἀπὸ κυπαρισσόξυλον.

Μετ' ὀλίγον ὁ γέρον ἐκάλεσε τὸν μεγαλύτερον υἱὸν του ἰδιαίτερος καὶ τοῦ παρήγγειλε κάτι χαμηλοφώνως.

Καὶ δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα καὶ κάποιος παραγυῖός, καθήμενος πλησίον τῆς πυρᾶς, ἔστρεφεν ὀβελὸν με παχύτατον ἀρνίον, κατάλευκον ἐκ τοῦ πάχους.

18. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Μπάρμπα - Μήτρου.

«Καὶ πόσα παιδιὰ ἔχεις, φίλε μου;» ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου τὸν γέροντα.

— «Τέσσαρα ἀγόρια καὶ ἕξ ἐγγόνια. Οἱ δύο γιοῖ μου οἱ μεγαλύτεροι εἶναι παντρεμένοι, οἱ δύο οἱ μικρότεροι φυλᾶνε τὰ πρόβατα, καὶ τὸ μεγαλύτερο ἐγγόνι μου τὰ γίδια. Οἱ νύμφες μου καὶ τὰ κορίτσια τους πῆζουν τὸ γάλα καὶ κάνουν τυρὶ καὶ μυζήθρα. Καὶ οἱ δύο μεγαλύτεροι γιοῖ μου εἶναι τεχνῖτες στὸ βούτυρο. Ὅλοι δουλεύομε καὶ τίποτε δὲν μᾶς λείπει. Δόξα νᾶχη ὁ Θεός».

Ἐπάνω εἰς τὴν ὁμιλίαν νὰ καὶ ἔρχεται γελαστὴ ἡ ἄλλη νύμφη τοῦ γέροντος με ὀλόκληρον «κοκορέτσι». Τὴν ἠκολούθει καὶ ἡ μικρὰ κόρη της με χλωρὸν

τυρίον εις τὰς χεῖρας καὶ μὲ μίαν τσότραν πλήρη ξανθοκιτρίνου οἴνου.

Μὲ πόσῃν ὄρεξιν ἐφάγαμεν μικροὶ καὶ μεγάλοι τὸ ὄραϊον ἐκεῖνο πρόγευμά μας!

Καὶ πρῶτος ὁ μπάριμπα - Μῆτρος ἔλαβε τὴν τσότραν ἀνὰ χεῖρας καὶ ἔπινε μὲ τὴν εὐχὴν: «Στὴν ὑγεία σας, παιδιά μου, καὶ καλῶς ἦλθατε. Πάντα εὐτυχησμένοι».

«Εὐχαριστοῦμε! Νὰ ζήσης χίλια χρόνια» τοῦ ἀπαντήσαμεν ὅλοι μὲ μίαν φωνήν.

19. Τὰ πρόβατα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἠκούσθησαν σφυρίγματα καὶ κωδωνίσματα.

Ὀλόκληρα ποίμνια ἤρχοντο κατ' εὐθείαν εἰς τὴν πηγὴν, ἣ ὁποία ἔρρεεν εἰς τὴν ρίζαν τῆς πλατάνου.

Προεπορεύετο μέγας καὶ δασύμαλλος κριὸς μὲ στρεπτὰ κέρατα καὶ μέγαν κώδωνα εἰς τὸν λαιμόν. Ὁπισθεν ἠκολούθουν τὰ τετρακόσια καὶ πλέον πρόβατα καὶ τελευταῖος ὁ βοσκός, ἐν ὑψηλὸν καὶ ξανθὸν παλληκάρι μὲ τὸ ὄπλον εἰς τὸν ὄμον. Πλησίον του ἤρχοντο καὶ δύο μεγάλοι καὶ ἄγριοι κύνες ὡς θηρία. Ἡμεῖς μόλις τοὺς εἶδαμεν ἐφοβήθημεν. Ὁ γέρο-Μῆτρος ὅμως μᾶς ἐνεθάρρυνε. Καὶ ἀμέσως μὲ χαϊδευτικὴν φωνὴν ἐφώνησε: «Μοῦργο! Μπάλιο!» Καὶ ἐκεῖνοι ἀμέσως ἐνόησαν τοὺς λόγους τοῦ κυρίου των, καὶ μὲ κεφαλὴν ἐσκυμμένην καὶ τὴν οὐρὰν σειομένην, ἐπέστρεψαν πλησίον τῶν προβάτων.

Ὁ βοσκὸς ἔρριψεν ἐπὶ καθαρῶν πλακῶν ἄλας, τὸ

ὄποιον τὰ πρόβατα μὲ μεγάλην ὄρεξιν ἔφαγον καὶ κατόπιν τὰ ὠδήγησεν εἰς σκιερὸν μέρος διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν καὶ νὰ ἀναμασήσουν τὴν τροφήν των.

«Ὅταν δροσίση, θὰ πᾶνε πάλι νὰ βοσκήσουν», μᾶς εἶπε μία ἀπὸ τὰς νύμφας τοῦ γέροντος. «Αὐτὰς τὰς ἡμέρας θὰ τὰ κουρέψωμε. Μᾶς χρειάζεται τὸ μαλλί. Ἔχομε δύο ἀργαλειούς· ὑφαίνομε κουβέρτες, χαλιά, φανέλλες καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα, ἄλλα διὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἄλλα διὰ νὰ τὰ πωλήσωμε».

Ἐπάνω εἰς τὴν ὀμιλίαν νὰ καὶ ὁ παραγυῖος μὲ τὸν ὀβελίαν ροδοκόκκινον, καλοσημένον, εὐωδιάζοντα.

20. Ἡ τράπεζα.

«Σήμερα θὰ φᾶμε κλέφτικα» λέγει ὁ γέρον, καὶ διέταξε νὰ φέρουν τρυφερὰ κλαδιά μύρτου καὶ σκοίνου καὶ τὰ ἔστρωσαν πλησίον τῆς πηγῆς, εἰς τὴν πύκνην σκιὰν τῆς πλατάνου. Ὁ μεγαλύτερος υἱὸς ἔκοψεν εἰς τεμάχια τὸ ἀρνίον καὶ τὰ ἔθεσεν ἐπάνω εἰς τὰ δροσερὰ καὶ καθαρὰ κλαδιά, καὶ μία ἀπὸ τὰς νύμφας ἔφερεν ὄρεκτικὴν καὶ παχεῖαν γιαούρτην.

Αἱ ὀμιλίας ἔπαυσαν πλέον. Τὰ στόματα τώρα εἶχον ἄλλην ἐργασίαν. Ἡ τσότρα ἔκαμνε κύκλον ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Ἡμεῖς τὰ παιδιά ἐπίναμεν ἀπὸ τὴν πηγὴν δροσερὸν ὕδωρ.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἤρχισαν τὰ ἄσματα καὶ ὁ χορός. Πρῶτος ἐσηκώθη ὁ γέρον καὶ τὸν ἔσυρεν ὡς νὰ ἦτο εἴκοσιν ἐτῶν παλληκάρι, ἐνῶ μία ἀπὸ τὰς νύμφας του μὲ γλυκυτάτην φωνὴν ἐτραγουδοῦσε :

«Γιὰ δὲς λεβέντη πῶχομε καὶ σέρνει τὸ χορὸ μας·
"Ἄσπρος αὐτὸς κι ἄσπρα φορεῖ, μὰ τ'ἄσπρα δὲν τοῦ
[μοιάζουν·
Τοῦ πρέπουνε τὰ κόκκινα, τοῦ πρέπουν τὰ γαλάζια·
"Ὀλόρθος πύργος φαίνεται. ἴσιος σὰν κυπαρίσσι».

"Ὀλοι ἐγέλων καὶ ὄλοι ἐφώναζον μὲ χαράν. Νὰ
μᾶς ζήσης, παλποῦ».

"Ἐπειτα ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ γέροντος ἐτρα-
γούδησε :

«Ἐχετε γειὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ κάμποι μὲ τὰ ρόδα,
δροσιᾶς μὲ τὰ χαράματα, νύχτες μὲ τὸ φεγγάρι,
καὶ σεῖς, μωρὲ κλεφτόπουλα, ποὺ εἶστε παλληκάρια,
δὲν σᾶς τρομάζει ὁ πόλεμος, πηδάτε σὰ λιοντάρια».

"Ἐπειτα ἐτραγούδησε καὶ ὁ μικρότερος :

«Βασίλη, κάτσε φρόνιμα νὰ γίνης νοικοκύρης,
γιὰ ν' ἀποχτήσης πρόβατα, ζευγάρια καὶ γελάδες,
χωριὰ κι ἀμπελοχώραφα, κοπέλια νὰ δουλεύουν».
— «Μάνα μου, γὼ δὲν κάθουμαι νὰ γίνω νοικοκύρης,
νὰ κάμω ἀμπελοχώραφα, κοπέλια νὰ δουλεύουν
καὶ νᾶμαι σκλάβος τῶν Τουρκῶν, κοπέλι στους ἀγάδες.
Φέρετε μου τάλιαφρὸ σπαθὶ καὶ τὸ βαριὸ τουφέκι
νὰ πεταχτῶ σὰν τὸ πουλὶ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
νὰ πάρω δίπλα τὰ βουνά, νὰ περπατᾶω λόγγους,
νὰ βρῶ λημέρια τῶν κλεφτῶν, γιατίακια καπετάνιων
καὶ νὰ σφυρίξω κλέφτικα, νὰ σμίξω τοὺς συντρόφους
ποὺ πολεμοῦν μὲ τὴν Τουρκιὰ καὶ μὲ τοὺς Ἀρβανίτες».
Πουρνὸ φιλεῖ τὴ μάνα του, πουρνὸ ξεπροβοδιέται.

«Γειά σας, βουνά, μὲ τοὺς γχορεμούς, λαγκάδια μὲ τὶς
πάχυνες».

«Καλῶς το τ' ἄξιο τὸ παιδί καὶ τ' ἄξιο παλληκάρη».

Ἔπειτα ὅλοι μαζί ἐτραγοῦδησαν :

Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲ γερονᾶνε,
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα ἄσπρα
καὶ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τ' ὁμορφο καλοκαίρι
νὰ μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα,
νὰ βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες
καὶ τὰ μικρὰ βλαχόπουλα λαλώντας τὶς φλογέρες.

21. Ἡ ἀναχώρησις.

Ἡ διασκέδασις ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ ἀπογεύ-
ματος.

Ὅταν ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, ὁ μπάριπα-
Μῆτρος μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα
τοῦ κτήματος. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἐπεσκέφθημεν τὸ μέ-
ρος, ὅπου αἱ νύμφαι τοῦ γέροντος ἤμελλον τὸ γάλα
καὶ τὸ ἔθետον εἰς καθαρῶτατα ἄγγεϊα. Ἐκεῖ ἦσαν κρε-
μάμενα καὶ πολλὰ καλάθια πλήρη τυροῦ.

«Τὸ σπῆλαιον τοῦ Κύκλωπος» εἶπεν ἡ ἀδελφή
μου Ἰσμήνη γελῶσα.

Ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ γέροντος, ὁ ὁποῖος ἦτο
ἄρκετὰ μορφωμένος, μᾶς παρέστησεν ἐν ὀλίγοις πῶς
κατασκευάζεται ὁ τυρὸς καὶ τὸ βούτυρον.

Παραπλεύρως ἦτο ἰδιαίτερον πλακόστρωτον δω-
μάτιον ἀστράπττον ἀπὸ καθαριότητα. Ἐκεῖ ἦσαν δύο
ἀργαλειοί, ὅπου ὕφαινον αἱ νύμφαι τοῦ γέροντος,
ὅταν ἐτελείωναν τὰς ἄλλας ἐργασίας των.

«Τὸ σπήλαιον τῆς Καλυψοῦς» εἶπε πάλιν ἡ ἀδελφή μου. «Μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐδῶ ὑπάρχουν δύο Νύμφαι».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠγέρθη τῆς κλίνης τῆς μὲ πολὺν κόπον μία γραῖα καὶ στηριζομένη εἰς τὴν ράβδον τῆς ἤρχετο σιγὰ-σιγὰ καὶ μὲ τρέμοντας πόδας διὰ νὰ μᾶς χαιρετήσῃ.

«Νὰ καὶ ἡ Εὐρύκλεια!» εἶπον καὶ ἐγὼ μειδιῶν.

— «Ποιὰ Εὐρύκλεια, παιδί μου!» ἀπεκρίθη ὁ γέρον. «Αὐτὴ εἶναι ἡ Βαγγελιώ, ἡ μεγαλύτερα μου ἀδελφή! Μένει χρόνια πολλὰ μαζί μου. Ἄπο τὸν καιρὸ πού ἀπέθανεν ὁ γέρος τῆς».

Ἦτο καιρὸς πλέον ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἀπεχαιρετήσαμεν ἐγκαρδίως τὴν φιλόξενον οἰκογένειαν, ἱπεύσαμεν ἐπὶ τῶν δύο ἵππων μας καὶ διηυθύνθημεν εἰς Τροίκαλα.

22. Πῶς κατεστράφη ἓν ὄραϊον χωρίον.

Μετὰ τὰς ἐξετάσεις μετέβην μετὰ τῶν γονέων μου εἰς ἓν ὄραϊον καὶ δροσερὸν χωρίον, διὰ νὰ παραθερίσωμεν.

Ἦτο Ἰούλιος μῆν.

Μίαν ἡμέραν ἔπαιζον μὲ ἄλλα παιδιά εἰς τὸ δάσος, τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ πλησίον τοῦ χωρίου. Ἐν ἓκ τῶν παιδίων, τὸ μικρότερον, προσεπάθει μὲ πηδήματα νὰ συλλάβῃ λεπτὸν κλάδον τρυφεροῦ δενδρουλλίου.

«Προσέχετε, παιδιά μου, νὰ μὴ βλάπτετε τὰ

δένδρα, ἐφώναζεν εἰς ἡμᾶς ἐβδομηκοντούτης γέρον, καθήμενος εἰς τὴν ρίζαν ὑψηλῆς δρυός. «Τὰ δένδρα εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας».

—«Φίλοι μας τὰ δένδρα;» ἠρώτησε μὲ ἔκπληξιν εἷς μικρὸς φίλος μου.

—«Ναί, ναί, παιδιά μου. Καὶ ὄχι μόνον φίλοι, ἀλλὰ καὶ εὐεργέται. Ἐάν ἔχετε εὐχαρίστησιν, καθήσατε ἐδῶ πλησίον μου νὰ ἀναπαυθῆτε ὀλίγον καὶ νὰ σᾶς διηγηθῶ καὶ μίαν σύντομον ἱστορίαν».

Ὅλοι μας ἐτρέξαμεν μὲ χαρὰν καὶ ἐκαθίσαμεν. Ὁ γέρον ἐξηκολούθησε.

«Πρὸ τεσσαράκοντα περιῶν ἡμῶν διδάσκαλος ἑνὸς χωρίου, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀληθῆς μικρὸς παράδεισος.

»Τὸ χωρίον ἐκεῖνο ἔκειτο εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς ὄρους καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν πυκνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς δάσους. Τὰ δένδρα ἐκάλυπτον τοὺς βράχους, τὰ ρεύματα, τὰς χαράδρας καὶ τὰς ἄλλας κοιλότητας τοῦ ὄρους καὶ ἀνήρχοντο μέχρι τῆς κορυφῆς.

»Οἱ λευκοὶ οἰκίσκοι τοῦ χωρίου ἐπρόβαλλον διὰ μέσου τῶν δένδρων καὶ ἀπετέλουν μαγευτικὸν θέαμα· τὴν ἀνοιξιν τὸ χωρίον ὀλόκληρον εὐωδίαζεν ἀπὸ τὰ ἀνθη, τὰ ὁποῖα σωρηδὸν ἔπιπτον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας. Παντοῦ ἐκελάρουζον ὕδατα διαυγῆ καὶ κατάψυχα.

»Τὸ θέρος τὸ δάσος ἐμετρίαζε πολὺ τὴν θερμότητα τῶν ἀνέμων. Ἡ κατάξηρος γῆ ἐδροσίετο ἀπὸ τὰ ἀφθονα ὕδατα τῶν πηγῶν. Πολλὰ εὐποροὶ οἰκογένειαι ἤρχοντο ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ παρεθέριζον ἐκεῖ.

»Τί εἶναι πυρετός δὲν ἠξεύραμεν. Ὅλοι εἴμεθα φαιδροί, ροδοκόκκινοι, ὅλοι ὑγιεῖς καὶ καλόκαρδοι. Ὁ καθαρὸς ἀῆρ τῆς ἐξοχῆς ἔδιδεν ὑγείαν εἰς τὰ σώματα καὶ ἡμερότητα εἰς τὰς ψυχὰς μας. Τὸ καταπράσινον χροῶμα τῶν δένδρων, τὰ γλυκὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, τὸ κελάρυσμα τῶν ρυακίων, ὅλη ἐκείνη ἡ ὠραιότης τῆς φύσεως ἐξηυγένιζε τὰς καρδίας τῶν χωρικῶν καὶ ἐνέπνεε τὸ σέβας πρὸς τὸν μέγαν Δημιουργὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς τὰ δένδρα, πρὸς τὰ ζῶα.

»Πάντες οἱ κάτοικοι ἦσαν εὐτυχεῖς. Δὲν ὑπῆρχεν οἰκογένεια νὰ μὴ ἔχη ἄφθονα ὅσα ἐχρηάζετο. Ὅλαι αἱ οἰκίαι ἦσαν πλήρεις σίτου, ἀραβοσίτου, ὀπωρικῶν, οἴνου, ἐλαίου, βουτύρου, τυροῦ καὶ διαφόρων ἄλλων πραγμάτων.

«Ὅπως ἦτο δροσερὸν τὸ θέρος, οὕτω καὶ ὁ χειμὼν ἦτο μαλακός. Δὲν ἠσθανόμεθα τὸ ψῦχος, διότι τὰ δένδρα ἠμπόδιζον τοὺς παγεροὺς ἀνέμους νὰ πνέουν μὲ ὀρμὴν εἰς τὸ χωρίον μας. Ἐπίσης τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν δὲν ἔρρεον ὀρμητικῶς. Εὕρισκον ἐμπόδιον τοὺς χονδροὺς κορμούς τῶν δένδρων, τοὺς λεπτοὺς κλάδους καὶ τὰ φύλλα, τὰ ὅποια ἐκάλυπτον τὸ ἔδαφος. Τὰ ὕδατα διεσκορπίζοντο εἰς πολλὰς λεπτὰς διακλαδώσεις καὶ εἰσῆρχοντο εἰς τὸ ἔδαφος, τὸ ὅποῖον τὰ ἀπερρόφα ὡς ἀληθῆς σπύγγος.

»Ἐκτὸς τούτου τὸ δάσος παρεῖχεν εἰς τοὺς χωρικοὺς ἄφθονον καύσιμον ὕλην, ἡ ὅποια ἐθέρμαινεν αὐτοὺς κατὰ τὰς ψυχρὰς ἡμέρας καὶ νύκτας τοῦ χειμῶνος.

Ἐκτὸς τούτου ἡμέραν τινὰ ἦλθον ἀνθρακοποιοὶ εἰς τὸ χωρίον.

— «Τί τὸ θέλετε τὸ ἄχρηστον αὐτὸ δάσος;» εἶπον εἰς τοὺς χωρικοὺς. «Δὲν βλέπετε πόσους ἀγροὺς καταλαμβάνει; Δὲν σκέπτεσθε πόσα χρήματα γίνετε; Κόψατε καὶ μεταβάλατε αὐτὸ εἰς ἄνθρακας καὶ τότε πλοῦτος ἄφθονος καὶ εὐτυχία μεγάλη θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ χωρίον σας».

»Οἱ χωρικοὶ ἐπέισθησαν καὶ ἤρχισαν ἀμέσως νὰ κόπτουν τὰ δένδρα καὶ νὰ τὰ μεταβάλλουν εἰς ξυλάνθρακας.

«Πρὸς Θεοῦ τί κάμνετε;» ἐφώναζον ἐγώ, ἐφώναζον οἱ γέροντες. «Θὰ καταστρέψητε τὸ χωρίον. Θὰ μᾶς πνίξουν τὰ ποτάμια. Τὸ θέρος θὰ μᾶς ψήσῃ ὁ φοβερός καύσων. Τὸν χειμῶνα θὰ παγώσωμεν ἀπὸ τὸ ψῦχος».

»Ἀλλὰ ποῖος νὰ μᾶς ἀκούσῃ! Ὅσον περισσότερα χρήματα ἐλάμβανον αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς ξυλάνθρακας, τοὺς ὁποίους ἐπώλουν, τόσον περισσότερον ἐδούλευεν ὁ σκληρὸς πέλεκυς καὶ ἔκοπτε καὶ ἐκρήμιζε τὰ ὑψηλὰ δένδρα.

»Ὁ μαγευτικὸς πράσινος πέπλος, ὁ καλύπτων τὸ ὄρος ἐξηφανίσθη μὲ τὸν καιρὸν, καὶ τὴν ὠραίαν, τὴν καταπράσινον ἐπιφάνειαν διεδέχθη ἡ γεροντικὴ ὄψις τοῦ ὄρους, γεμάτη ἀπὸ ρυτίδας, σχισμάς, φάραγγας καὶ βράχους.

»Καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκει ὅλη αὐτὴ ἡ καταστροφὴ, ἤρχισε καὶ ἄλλη ἀπὸ τὴν φωτιάν. Φωτιάν ἦναπτον οἱ γεωργοὶ διὰ νὰ ἀνοίξουν χωράφια, φωτιάν οἱ ποιμένες διὰ νὰ φυτρώσῃ ἄφθονον χόρτον διὰ τὰ ζῷα τῶν.

»Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἡ βλάστησις ἀνεπτύσσετο μὲ

τόσην ζωήν, μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐβασίλευεν ἐρήμωσις καὶ καταστροφή.

»Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν δὲν εὔρισκον πλέον κανὲν ἐμπόδιον, καὶ ἐκυλίοντο ὀρητικῶς ἀπὸ τὰς πλευρὰς τοῦ ὄρους. Ἐξέπλυνον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ λεπτὸν στρώμα τῆς φυτικῆς γῆς, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν πετρώδη ἐπιφάνειαν τοῦ ὄρους.

»Ὅτε ὑπῆρχε τὸ δάσος, τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν ἀπερροφῶντο ὑπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ συνηθροίζοντο εἰς ὑπογείους δεξαμενάς· καὶ ἐκεῖθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξεχύνοντο διὰ πολλῶν πηγῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.

»Τώρα ἔτρεχον πρὸς τὰ κάτω ὀρητικῶς, ἐσημάτιζον χειμάρρους, ἐσημάτιζον ξηροποτάμους, παρέσυρον λίθους μεγάλους, ἀνέσκαπτον τοὺς κάτω ἀγρούς καὶ ἐκάλυπτον αὐτοὺς διὰ χαλίκων, τοὺς ὁποῖους παρέσυρον ἀπὸ τὸ ὄρος.

»Αἱ εὐεργετικαὶ πηγαὶ ἐξηφανίσθησαν. Τὰς διεδέχθησαν οἱ καταστρεπτικοὶ χεῖμαρροι. Τὴν δροσερὰν αὔραν τῆς ἀνοίξεως διεδέχθη ὁ κανστικός ἀνεμος. Τὸν χειμῶνα ὁ παγερὸς βορρᾶς ἔπνεεν ὀρητικός. Δὲν τὸν ἠμπόδιζον πλέον οἱ ἀναρίθμητοι χονδροὶ κορμοὶ τῶν δένδρων. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἦσαν δυστυχεῖς. Τὸ θέρος ἐφλέγοντο ἀπὸ τὴν τρομερὰν θερμότητα. Τὸν χειμῶνα ἐπάγωναν ἀπὸ τὸ φοβερὸν ψῦχος. Οὔτε προϊόντα εἶχον πλέον, οὔτε χρήματα. Ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία ἐβασάνιζον αὐτοὺς. Ἐπείνων καὶ ἐκρούωνον. Μετενόησαν διὰ τὴν πράξιν των, ἀλλ' ἦτο ἀργὰ πλέον. Ἐγὼ μετ' ὀλίγον καιρὸν μετετέθην εἰς ἄλλο χωρίον».

—«Καὶ τί ἀπέγεινε τὸ χωρίον ἐκεῖνο;» ἠρώτησα τὸν σεβαστὸν διδάσκαλον.

—«Λεῖπω πολλὰ χρόνια ἀπ' ἐκεῖ, παιδιά μου. Ἐπὶ τότε δὲν ἐπεσεκέφθην τὸ χωρίον. Ἔμαθον ὁμῶς ὅτι τὸ πάθημα τοῦς ἔγινε μάθημα. Καὶ ὅτι ἐφρόντισαν νὰ ἀναδασώσουν τὸ χωρίον των καὶ νὰ εὐτυχήσουν πάλιν. Καὶ τώρα εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιστρέψητε πλέον εἰς τὰς οἰκίας σας. Πλησιάζει μεσημβρία.

»Ἐπειτα σήμερον θὰ ἔχωμεν μεγάλην θερμότητα. Δὲν ἀκούεται μὲ πόσῃ ὄρεξιν οἱ ζῖζικες ἔχουν ἀρχίσει τὴν μονότονον μουσικὴν των;»

Ἦγέρθημεν νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἐφιλήσαμεν τὴν χεῖρα τοῦ διδασκάλου καὶ τὸν εὐχαριστήσαμεν διὰ τὰς καλὰς συμβουλάς του.

23. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση.

Ἄγαπάτε τὰ ἄνθη, ἀγαπάτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε ἔς στήν πλάσι
καὶ πιστότερο φίλο;

Μὲ ὀλίγο νεράκι, λίγο χῶμα καὶ ἀέρα
ξεφυτρώνουν, βλαστάνουν καὶ τὸν κόσμον στολίζουν
καὶ σὲ μᾶς, ὅτι ἔχουν, καὶ σὲ μᾶς νύχτα μέρα,
τὴ ζωὴ τους χαρίζουν.

Ξεκουράζει τὰ μάτια τὸ γλυκὸ τους τὸ χῶμα
Μεσ' ἔς τοῦ ἡλίου τῆ λαύρα μᾶς δροσιζ' ἢ σκιά τους,
οἱ καρποί τους μᾶς τρέφουν, δίνει σφοῖγος ἔς τὸ σῶμα
τὸ ἀγνὸ τ' ἄρωμά τους.

Όταν μέσα ἔς τὰ δάση τὸ νερὸ μουρουρίζη
καὶ γλυκὰ ψιθυρίζη μέσ' τὰ φύλλα ἢ αὖρα,
ἢ θλιμμένη ψυχὴ μας ἀνασαίνει, ἐλπίζει,
δὲν τὰ βλέπει ὄλα μαῦρα.

Ναί! Μειδιάμα εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸ λουλούδι,
π' ὄλο δρόσο καὶ χάρι μέσ' ἔς τὸν κῆπο προβάλλει
ὦ! κανὲν ἄλλο πλάσμα, ὦ! κανένα τραγοῦδι
δὲν τὸ φθάνει ἔς τὰ κάλλη.

Τ' ἄνθη μόνο τῆς λύπης, τῆς χαρῆς μας γνωρίζουν.
Στὴ γιορτῆ μας ἔν ἄνθος λέει ἀγάπης τραγούδια
καὶ ἔς τοῦ γάμου τὴν ὥρα λεμονιάς μᾶς στολίζουν
μυρωμένα λουλούδια.

Κι ὅταν πάλι τὰ μάτια κουρασμένα μᾶς κλείσουν,
ἄνθη πάλι σκεπάζουν τὸ πτωχό μας τὸ σῶμα
καί, πιστὰ ἔς τὴν ἀγάπη, ἄνθη πάλι θ' ἀνθίσουν
ἔς τοῦ κορμιοῦ μας τὸ χῶμα.

Κι ἐνῶ, ὅσοι μ' ἀγάπην μᾶς κυττάζουν δῶ πέρα,
μοναχοὺς εἰς τὸ μνήμα θὰ μᾶς ἔχουν ἀφήσει,
εἰς τὸν τάφο μας πάνω θὰ θρηνηῖ νύχτα-μέρα
θλιβερὸ κυπαρίσσι.

Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε ἔς τὴν πλάσι
καὶ πιστότερο φίλο;

24. Ἡ ἀνατροφή τῶν πτηνῶν.

Τὴν ἀνοιξιν τὰ πτηνὰ ἐτοιμάζουν τὰς φωλεάς των. Κτίζουσι αὐτὰς μὲ πολλὴν τέχνην καὶ μὲ πολλὴν νοημοσύνην. Ἐκλέγουσι τὸν κατάλληλον τόπον, συλλέγουσι φρύγανα, ἄχυρα, βρύα, χόρτα, φύλλα, πτερά, τρίχας καὶ μαλλία. Πλέκουν δι' αὐτῶν τὴν φωλεάν των, τὴν κτίζουσι εὐρύχωρον, ὅσον ἀρκεῖ δι' αὐτά, καὶ δίδουσι εἰς αὐτὴν τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον χρειάζεται. Ἀφήνουσι μικρὰν ὀπήν, ἢ ὁποῖα μόλις χωρεῖ αὐτὰ νὰ ἐμβαίνουσι καὶ νὰ ἐκβαίνουσι. Στροφῶνουσι τὸ ἔδαφος αὐτῆς μὲ φύλλα, τρίχας, καὶ μαλλία, καὶ ἐκεῖ τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τὰ αὐγά του. Ἐπειτα κάθηται ἐπάνω εἰς αὐτά, τὰ σκεπάζει μὲ τὰς πτέρυγας του καὶ τὰ θερμαίνει.

Εἰς τὸ κλώσσημα συνήθως λαμβάνει μέρος ὄχι μόνον τὸ θηλυκόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρσενικόν· τότε δὲ καὶ οἱ δύο σύντροφοι κλωσσοῦν διαδοχικῶς τὰ αὐγά.

Μὲ πόσῃ φροντίδῃ καὶ ἀγάπῃ οἱ γονεῖς φροντίζουσι διὰ τὰ αὐγά των! Μόνον κίνδυνος μέγας δύναται νὰ ἀναγκάσῃ τὴν μητέρα ν' ἀφήσῃ τὰ αὐγά της. Καὶ τότε ὅμως δὲν φεύγει, ἀλλὰ ρίπτεται μὲ μανίαν ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου καὶ μάχεται μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς διὰ νὰ σώσῃ τὸν θησαυρὸν της. Ἡ ἐπίμονος αὐτῆ ἀφοσίωσις παρατηρεῖται εἰς ὅλα τὰ πτηνά.

Λιὰ τῆς σταθερᾶς θερμοκρασίας, τὴν ὁποῖαν παρέχει τὸ μητρικὸν σῶμα, τὸ πτηνὸν σχηματίζεται ἐντὸς τοῦ αὐγοῦ καὶ βαθμηδὸν γίνεται τέλειον· τότε σχίζει τὴν μεμβράνην, ἢ ὁποῖα περιεκάλυπτεν ἀπὸ

μέσα τὸ αὐγόν, κτυπᾷ εἰς τὸ κέλυφος, δι' ἑνὸς δὲ προσκαίρου ὀδόντος, εὕρισκομένου εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ράμφους, κατορθώνει νὰ σπάσῃ τὸ κέλυφος, καὶ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἔξω κόσμον.

«Τὴν δεκάτην ἕκτην ἡμέραν,» λέγει ὁ Γάλλος Μισελέ, περιγράφων τὴν γέννησιν ἑνὸς καναρινίου, «τὸ κέλυφος ἐχωρίσθη εἰς δύο, εἶδα νὰ ἔρπου εἰς τὴν φωλεὰν μικραὶ πτέρυγες χωρὶς πτερά, μικροὶ πόδες, κάτι τὸ ὁποῖον προσεπάθει ν' ἀποσπασθῆ τελείως ἀπὸ τὸ περίβλημά του. Ὁλόκληρον τὸ σῶμα ἦτο μία μεγάλη κοιλία σχεδὸν σφαιρικῆ. Ἡ μήτηρ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, τὸν τράχηλον τεντωμένον, τὰς πτέρυγας τρεμούσας παρητήρει τὸ τέκνον τῆς καὶ ἐμὲ ἐπίσης, ὡσὰν νὰ ἔλεγε: «Μὴ μὲ πλησιάξῃς!» Ἐκτὸς μικρῶν πτερυγῶν, τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν εἰς τὰς πτέρυγας καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸ λοιπὸν σῶμα τοῦ νεογεννήτου ἦτο ἐντελῶς γυμνόν.

»Τὴν πρώτην ἡμέραν ἡ μήτηρ ἔδωκεν εἰς τὸ μικρὸν τέκνον τῆς μόνον νερὸν νὰ πῖν, ἐκεῖνο δὲ ἠνοιγεν ὅσον ἠδύνατο τὸ στόμα. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρόν, διὰ νὰ ἀναπνέῃ εὐκολώτερον τὸ μικρὸν καναρινίον, ἡ μήτηρ ἀπεμακρύνετο ὀλίγον· μετὰ τοῦτο ὅμως τὸ ἐσκέπαζε μὲ τὴν πτέρυγάν της καὶ τὸ ἐθώπευεν ἡσύχως.

»Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔφαγεν, ἀλλ' ὀλίγον. Τὴν τροφήν τὴν ἔφερεν ὁ πατήρ καὶ τὴν ἔδωκεν εἰς τὴν μητέρα, αὐτὴ δὲ τὴν προσέφερε μὲ μικρὰς φωνὰς εἰς τὸ νεογέννητον.

»Ἐν ὅσῳ τὸ μικρὸν ἔχει ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, ἡ μήτηρ ἀφίνει τὸν πατέρα νὰ πετᾷ ὅπου θέλει· μόλις ὅμως τὸ τέκνον ζητήσῃ τίποτε, τότε ἡ μήτηρ

μὲ τὴν γλυκυτέραν φωνὴν τῆς προσκαλεῖ τὸν πατέρα, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸ ράμφος του, φθάνει ἀμέσως καὶ δίδει εἰς τὴν μητέρα τροφήν, τὴν ὁποίαν πάλιν αὐτὴ προσφέρει εἰς τὸ μικρὸν τῆς.

»Τὴν πέμπτην ἡμέραν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μικροῦ πτηνοῦ δὲν προεξέχουν πολὺ. Τὴν πρωίαν τῆς ἕκτης ἀναφαίνονται τὰ πτερὰ κατὰ μῆκος τῶν πτερύγων, καὶ ἡ ράχις μαυρίζει τὴν ὀγδόην τὸ τέκνον ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅταν προσκαλῆται, καὶ ἀρχίζει σιγὰ-σιγὰ νὰ λαλῆ. Ὁ πατὴρ δοκιμάζει νὰ τὸ θρέψῃ μόνος· ἡ μήτηρ ἔχει περισσοτέραν ἐλευθερίαν τότε καὶ συχνὰ ἀπουσιάζει. Συνήθως κάθεται εἰς τὴν ἄκραν τῆς φωλεᾶς καὶ παρατηρεῖ μὲ ἀγάπην τὸ τέκνον τῆς».

«Καμμένη μητέρα! μετ' ὀλίγον θὰ σοῦ φύγῃ».

Μετὰ τὰς πρώτας αὐτὰς φροντίδας, αἱ ὁποῖαι σκοπὸν ἔχουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ νεοσσοῦ, ἔρχεται ἡ ἀληθὴς ἀνατροφή, ἡ ἀνάπτυξις τῆς νοημοσύνης, ἡ διδασκαλία, διὰ τῆς ὁποίας τὸ πτηνὸν μαθαίνει, γνωρίζει, ἐτοιμάζεται εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον θὰ ἀναλάβῃ μόνον, ὅταν ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τοὺς προστάτας του.

Ἡ διδασκαλία αὐτὴ δὲν εἶναι ὁμοία εἰς ὅλα τὰ πτηνὰ, ἀλλ' εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὰς συνηθείας ἐκάστου πτηνοῦ. Ὁ νεοσσὸς τῆς ὄρνιθος, ὁ ὁποῖος σπανίως μεταχειρίζεται τὰς πτέρυγας του, πρέπει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου του νὰ μάθῃ νὰ περιπατῇ· εἰς τὸ ὑδρόβιον πτηνὸν τὸ κολύμβημα εἰ-

ναι ἀπαραίτητον, τὸ δὲ πτηνόν, τὸ ὁποῖον πετᾶ εἰς τὰ ὕψη, πρέπει νὰ γυμνασθῇ εἰς τὸ πέταγμα. Δι' ὀλίγων παραδειγμάτων θὰ καταστήσωμεν σαφέστερα τὰ πράγματα.

Τὰ αὐτὰ τῆς ὄρνιθος κλωσσοῦνται συνήθως εἴκοσι μίαν ἡμέρας, ἐνίοτε δέκα ἐννέα, σπανίως εἴκοσι τέσσαρας. Τὸ μικρὸν τότε θραύει τὸ κέλυφος τοῦ αὐγοῦ, τεντώνει τοὺς πόδας, ἐξάγει τὴν κεφαλὴν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγας, μακροαίνει τὸν τράχηλον, φωνάζει, καὶ μετ' ὀλίγον, μόλις ὁ ἀήρ τὸ προσβάλλει, χώνεται κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός, στεγνώνει, σηκώνεται, βαδίζει καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του. Ἐπί τινας ἑβδομάδας ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸ προστατεύῃ ἡ μήτηρ του, νὰ τὸ ὀδηγῇ καὶ νὰ τὸ προσφυλάττῃ μὲ τὰς πτέρυγας τῆς ἀπὸ τὸ ψῦχος.

Τὰ πατάκια ἐξέροχονται ἀπὸ τὸ αὐγὸν μετὰ ἓνα μῆνα ἀφοῦ ἀρχίσῃ τὸ κλώσσημα. Μόλις δὲ ἐξέλθουν, ἡ μήτηρ τὰ ὀδηγεῖ εἰς τὸ νερόν, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς δὲν θέλουν νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτό. Ἡ μήτηρ ὁμως διὰ νὰ τὰ ἐνθαρρύνῃ εἰσέρχεται πρώτη, καὶ τότε ἐμβαίνουν καὶ αὐτὰ καὶ ἀρχίζουν νὰ κολυμβοῦν· δὲν ἐπανέρχονται δὲ εἰς τὴν φωλεάν των εἰμὴ μόνον τὴν νύκτα, ὅτε ζητοῦν καταφύγιον ὑπὸ τὴν μητρικὴν πτέρυγα. Οἱ νεοσσοὶ μόλις μετὰ τρεῖς μῆνας ἠμποροῦν νὰ πετάξουν.

Τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ πετάγματος εἰς τὰ πτηνά, ὅσα πετοῦν, εἶναι συνήθως περιοργότατα. Ἡ μήτηρ πετᾶ, ὁ νεοσσὸς τότε τὴν παρατηρεῖ προσεκτικὰ, ἀνασηκώνεται ὀλίγον καὶ αὐτὸς καὶ τινάσσει τὰς πτέρυγας του, πάντοτε ὁμως ἐντὸς τῆς φωλεᾶς. Ἡ δυσκολία ἀρχίζει, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξέλ-

θη. Ἡ μήτηρ τὸν προσκαλεῖ, τοῦ δεικνύει τροφήν τινα, προσπαθεῖ νὰ τὸν προσελκύσῃ μὲ κανὲν ἔντομον· ὁ νεοσσὸς διστάζει ἀκόμη καὶ ἔχει δίκαιον· ἄς τεθῶμεν ἡμεῖς εἰς τὴν θέσιν του. Δὲν πρόκειται νὰ κάμῃ ἐν βῆμα, ὅπως τὰ τέκνα μας ἐντὸς τοῦ δοματίου, ἀπὸ τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τροφοῦ, οὔτε πρόκειται νὰ πέσῃ εἰς μαλακὰ προσκέφαλα.

Ἡ χελιδὼν, ἡ ὁποία διδάσκει τὸ τέκνον της νὰ πετᾷ ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας, μετ' ἀγωνίας τὸ ἐνθαρρύνει ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἀνάγκην ἐνθαρρύνσεως. Ἡ μήτηρ καὶ τὸ τέκνον μετροῦν διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ὕψος καὶ βλέπουν κάτω χαμηλὰ τὸ λιθόστρωτον. Ἐπέταξεν ὁμως τὸ μικρὸν ἀπὸ τὴν φωλεάν, πεισθὲν ἀπὸ τὰς μητρικὰς προτροπὰς ὅτι δὲν θὰ πέσῃ. Πετᾷ φοβισμένον καὶ προχωρεῖ στηριζόμενον ἀπὸ τὰς ἐνθαρρυντικὰς φωνὰς τῆς μητρὸς. Τὸ κατόρθωσεν, ἔμαθε νὰ πετᾷ!

Ἡ διδασκαλία εἰς ἄλλα εἶδη πτηνῶν γίνεται κατ' ἄλλον τρόπον. Ὁ ἀετὸς λαμβάνει τὰ μικρὰ εἰς τὴν ράχιν του καὶ πετᾷ· ὅταν δὲ προχωρήσῃ μακρὰν τῆς φωλεᾶς, διὰ κινήσεως πρὸς τὰ κάτω τὰ ἐγκαταλείπει μόνα· τότε ἀρχίζουν νὰ πετοῦν γύρω τῆς μητρὸς των, ὅταν δὲ κουρασθοῦν, κάθηνται πάλιν εἰς τὴν ράχιν της. Τὸ μάθημα ἐπαναλαμβάνεται πολλάκις καὶ πολλὰς ἡμέρας συνεχῶς, μέχρις οὔ οἱ μικροὶ ἀετοὶ μάθουν νὰ πετοῦν. Τὰ πρῶτα ὁμως αὐτὰ μαθήματα διὰ τὸ βάδισμα, τὸ κολύμβημα, τὸ πέταγμα, δὲν ἀρκοῦν. Πρέπει τὸ πτηνὸν νὰ διδαχθῇ καὶ ἄλ-

λας πολλές λεπτομερείας τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν πείραν τῶν γονέων του.

Ἡ διδασκαλία τῶν πτηνῶν πρὸς τὰ μικρὰ των γίνεται διὰ τῶν κινήσεων καὶ διὰ τῆς φωνῆς· συνίσταται δὲ εἰς τὸν τρόπον τῆς προμηθείας τῆς τροφῆς, τῶν κινδύνων, τῆς κατασκευῆς τῶν κατοικιῶν διὰ τὰ νεογέννητα.

Ὑπάρχουν γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ πτηνὰ ἔχουν νοημοσύνην, καὶ τὴν μεταχειρίζονται καταλλήλως. Τὰ πτηνὰ νήσων τινῶν τοῦ μεγάλου Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ δὲν φοβοῦνται τὸν ἄνθρωπον. Πλησιάζουν τοὺς ἐκεῖ μεταβαίνοντας ταξιδιώτας. Πόθεν τοῦτο; Διότι ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος δὲν τὰ καταδιώκει.

Ἡ χελιδὼν, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ ἀπὸ ἡμᾶς, κτίζει τὴν φωλεάν της εἰς τὰ παράθυρά μας.

Εἰς τὰς θερμὰς χώρας ὅπου ὄφεις φοβεροὶ ἐνεδρεύουν τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ θραύουν τὰ αὐγά ἐν τὸς τῶν φωλεῶν, πολλὰ πτηνὰ κτίζουν τὰς φωλεὰς των πλησίον τῶν ἀνθρωπίνων κατοικιῶν, διότι ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου ἀπομακρύνει τὰ ἐρπετά.

Οὕτω τὸ πτηνὸν κανονίζει τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἢ φεύγει πρὸ αὐτοῦ, ἢ τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ὅταν κατ' ἀρχὰς συναντήσῃ τὸν ἄνθρωπον, τὸ πτηνὸν μένει ἀνύποπτον καὶ δὲν πετᾷ· ἂν ὅμως γίνῃ θῦμα τοῦ ἀνθρώπου, οἱ σύντροφοί του, οἱ ὁποῖοι διέφυγον εὐτυχῶς τὸν κίν-

δυνον, μεταδίδουν εἰς τοὺς ἀπογόνους τὸν φόβον τοῦ κυνηγοῦ, αἱ δὲ κατόπιν γενεαὶ πολλαπλασιάζουν τὰς πονηρίας καὶ τὰ μέσα τῆς σωτηρίας.

Ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς, ἐπίσης παρατηρεῖται διαφορὰ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῶν πτηνῶν. Αἱ φωλεαὶ τῶν νέων εἶναι ἀτελέστεραι καὶ κακῶς τοποθετημέναι, ἐνῶ αἱ φωλεαὶ τῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια εἶναι μεγαλυτέρας ἡλικίας, καὶ ἔχουν περισσοτέραν πεῖραν, εἶναι τελειότεραι καὶ καλύτερον τοποθετημέναι.

26. Αἱ χελιδόνες.

Ἦλθετε; καλῶς ἦλθετε, γλυκεῖαι χελιδόνες.
Τὴν γλοερὰν αὐτῆς στολὴν ἢ φύσις θὲ νὰ βάλῃ
τῆς ἀπουσίας σας, μικραὶ, οἱ μῆνες ὡς αἰῶνες
μ' ἐφάνησαν μεγάλοι.

ὦ χελιδόνες, σύρετε τοῦ ἔαρος τὸ ἄρμα,
τοῦ ἔαρος προάγγελοι σεῖς εἶσθε, ὦ ἀθῶναι!
τῆς τεθλιμμένης κτίσεως ὑπάρχετε τὸ χάριμα,
ὅτ' ἔρχεσθε ἐφῶναι.

Τοῦ παραδείσου ὁ Θεὸς τὰς θύρας σᾶς ἀνοίγει
καὶ εἰς τὸν κόσμον, ὦ μικραὶ, σᾶς στέλλει ἐλευθέρως,
τὰς κλείει δ' ὅταν ἐξ ὑμῶν καὶ ἡ ἐσχάτη φύγη
εἰς τοὺς γλαυκοὺς αἰθέρας.

27. Μία φωλεά χελιδόνων.

Ὑπὸ τὸ γεῖσον τῆς στέγης, ἀπέναντί μου, ὑπάρχει μία φωλεά.

Ἄλλοτε—πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ—τὸ λασπόχριστον καλαθάκι, τὸ κτισμένον εἰς τὸν τοῖχον μὲ τόσην φυσικὴν κομψότητα, ἦτο τὸ κέντρον τῶν φαιδροτέρων κελαδημάτων καὶ τῆς θερμοτέρας στοργῆς.

Ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς φωλεᾶς, ὡς ἀπὸ ἐξώστην, ἐπρόβαλλον κατ' ἀρχὰς τὰ κεφαλάρια τῶν νεοσσῶν, μὲ τὰ πειναλέα στόματα.

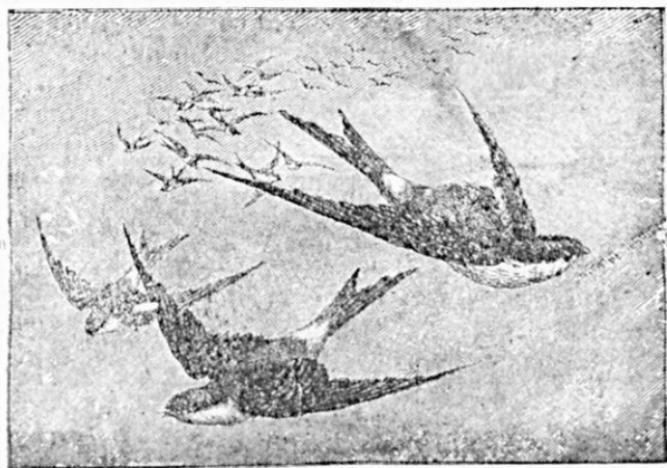
Οἱ γονεῖς ἐπτερούγιζον ἀκούραστοι καὶ μὲ τὸ ράμφος των συνελάμβανον τὰ ἔντομα τῆς ἀτμοσφαιρας, μεταβιβάζοντες αὐτὰ εἰς τὰ στόματα τῶν μικρῶν. Οὕτω βαθμηδὸν τὰ μικρὰ ἐμεγάλωσαν, ἐδυνάμωσαν, ἔκαμαν περὰ, ἔμαθαν νὰ πετοῦν, καὶ τοῦ λοιποῦ συνώδευαν τοὺς γονεῖς των εἰς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο κυνήγιον τοῦ ἀέρος. Καὶ ἀφοῦ ἐπλανῶντο ὅλην τὴν ἡμέραν, τρώγοντα καὶ ψάλλοντα, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπέστρεφαν εἰς τὴν φωλεάν, εἰς τὴν καλὴν στέγην, ἣ ὁποία τὰ ἐπερίμενε, διὰ νὰ τὰ προφυλάξῃ ἀπὸ ὅλους τοὺς κινδύνους τῆς νυκτός.

Ἄλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν πολλάκις, ὅταν ἐξαίφνης ἠγείρετο ἄνεμος καὶ ὁ οὐρανὸς ἐκαλύπτετο ἀπὸ νέφη, εἰς τὴν φωλεάν εὑρισκον πάλιν ταχὺ καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον. Ἄς ἔβροχεν ὅσον ἠθελε! Τὰ πουλάκια, ὅπως τὰ παιδιά εἰς τὸ παράθυρον, ἐπρόβαιναν εἰς τὸν ἐξώστην τῆς φωλεᾶς καὶ διεσκέδαζαν μὲ τὸ θέαμα τῆς βροχῆς. Τί ὠραία ζωὴ! Πόσον ἐφαίνοντο εὐχαριστημέναι αἱ χελιδόνες!

Ἄλλ' ἰδοῦ, τὸ φθινόπωρον ἦλθεν. Ὁ καιρὸς εἶναι ὥραϊος, ὁ ἥλιος λάμπει θερμὸς. Καὶ ὅμως ὁ χειμὼν ἔρχεται, ἐγγίζει... Ποῦ τὸ ἤξεύρουν αὐτὸ αἱ χελιδόνες; Εἰς ποῖον ἡμεροδείκτην, εἰς ποῖον βαροόμετρον τὸ εἶδόν;

Ἄ, ἔχουν ἐν βαροόμετρον τέλειον καὶ ἀλάνθαστον αἱ χελιδόνες: εἶναι τὸ Ἔνστικτον. Αὐτὸ τὰς ὀμιλεῖ, πρὶν ἀρχίσῃ ἀκόμη τὸ ψῦχος, πρὶν φανῆ ὁ χειμὼν:

—Φύγετε, φύγετε ἀπ' ἐδῶ, τὰς λέγει. Μὴ σὰς πλανᾷ ὁ ὥραϊος αὐτὸς οὐρανός, τὰ πράσινα αὐτὰ δένδρα, ὁ γλυκὺς αὐτὸς καιρὸς. Ὁ χειμὼν ἔρχεται μὲ τὴν παγωμένην του πνοήν. Μετ' ὀλίγον θὰ σε-

Τὰ μικρὰ χελιδόνια ἐμεγάλωσαν καὶ ἔμαθον νὰ πετοῦν (σελ. 64)

πάσῃ τὸν οὐρανὸν μὲ σύννεφα καὶ τὴν γῆν μὲ χιόνι. Θὰ ἐκδύσῃ τὰ δένδρα, θὰ μαράνη τὰ ἄνθη, καὶ θὰ παγώσῃ τὰ νερά. Ἐρημία καὶ ψῦχος, ὅπου τώρα

θερμότης καὶ ζωή. Ἀλίμονον, ἂν σᾶς εὖρη ἐδῶ!
Φύγετε! Φύγετε!

Καὶ αἱ χελιδόνες ὑπακούουν. Συναθροίζονται ὅλοι, συγκροτοῦν συμβούλια, κάμνουν γυμνάσια πτήσεως, καὶ ἀπέρχονται πανστρατιᾷ. Φεύγουν πρὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ πηγαίνουν ἐκεῖ ὅπου θὰ συναντήσουν πάλιν τὴν ἄνοιξιν, τὸν ἥλιον, τὰ ἄνθη, τὴν εὐτυχίαν. Τί μακρὸν καὶ κοπιαστικὸν ταξείδιον! Ἄλλ' ὅποιος πλοῦτος φωτὸς καὶ θερμότητος τὰς ἀναμένει εἰς τὸ τέλος του!

Καὶ ἀπέναντί μου, ὑπὸ τὸ γεῖσον τῆς στέγης, ἡ φωλεὰ τῶν χελιδόνων ἀπομένει ἔρημος.

Καὶ πόσαι ἄλλαι μαζί της! Εἰς πᾶν βῆμα θὰ συναντήσω τὰ μικρὰ αὐτὰ ἐρείπια νὰ μοῦ λέγουν ἀπὸ τὴν χαίνουσαν ὀπὴν των: «Ὁ χειμῶν ἔρχεται!»

Ὅποια μελαγχολία! Πόσας σκέψεις διεγείρει ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεὰ! Αἱ φαιδραὶ χελιδόνες μὲ ἄφησαν μόνον μὲ τὸν χειμῶνα.

Ἄλλ' εἰς τὸ βάθος ὑπάρχει ἡ ἐλπίς. Αἱ χελιδόνες θὰ ἐπιστρέψουν. Καὶ μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἴσως ἀκόμη θὰ κάμνη ψῦχος, ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεὰ θὰ ἐπανεύρη τοὺς περωτούς της κατοίκους, θὰ μειδιάσῃ, θὰ φαιδρυνθῇ, καὶ θὰ μοῦ εἴπῃ μὲ κελαδήματα: «Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται!».

Οἱ ποιηταὶ ὄλων τῶν ἔθνῶν καὶ ὄλων τῶν αἰώνων ἐχαιρέτισαν μὲ χαρὰν τὴν χελιδόνα ἐρχομένην, καὶ φεύγουσαν τὴν ἀπεχαιρέτισαν μὲ λύπην. Πόσοι στίχοι περιύπτανται εἰς τὸν νοῦν μου, ἐνῶ βλέπω ἀπέναντί μου τὴν φωλεάν! Ἄλλ' ἐξ ὅσων γνωρίζω, μοῦ ἀρέσκει περισσότερο ἢ φιλέλλην καὶ ποιητικῶτάτη ἐκείνη χελιδὼν τοῦ γάλλου ποιητοῦ Θεοφίλου

Γκωτιέ, ἡ ὁποία λέγει πρὸς τὰς συντρόφους της: «ὦ, τί εὖμορφα πού εἶναι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπάνω εἰς τὴν γηραιὰν Ἀκρόπολιν! Κάθε χρόνον πηγαίνω ἐκεῖ καὶ κτίζω τὴν φωλεάν μου εἰς τὰς μετόπας τοῦ Παρθενῶνος. Καὶ ἐπάνω εἰς τὸ γεῖσον τοῦ ναοῦ ἡ φωλεά μου σκεπάζει τὴν τρύπαν μιᾶς σφαίρας τηλεβόλου».

25. Μάιος.

Ἦλθεν ὁ Μάιος.

Μεγάλη ἑορτὴ εἰς τὸν δροσερὸν καὶ ἀνθοστόλιστον κῆπον. Ἄνθη εἰς τὰ δένδρα, ἄνθη εἰς τοὺς θάμνους, ἄνθη εἰς τὴν γλόην, ἄνθη παντοῦ. Τὰ χρώματα συνδυάζονται ἑναρμονίως μὲ τὰ ἀρώματα. Αἱ κατακκόκιναι παπαροῦναι ἀδελφώνονται μὲ τὰς λευκὰς μαργαρίτας, καὶ τὸ βαρὺ ἄρωμα τῶν κρίνων μὲ τὴν λεπτὴν εὐωδίαν τῶν ρόδων. Καὶ ἡ πρωινὴ δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ τὰ πέταλα μὲ ἀδάμαντας, μὲ τοὺς ὁποίους παίζουσι φαιδρῶς αἱ πρώται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν καθαρὰν, τὴν γαλανήν, τὴν εὐώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ κήπου πετοῦν ἀναρίθμητα ἔντομα καὶ πτηνά, βομβοῦντα, τερετίζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συναυλία τῶν ἢ πανηγυρικὴ συμπληροῖ τὴν ὄψιν τοῦ κήπου τὴν ἑορτάσιμον ἀντὶ τῶν ἀφώνων ἀνθέων, τὰ ὁποῖα κοιτάζουν μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασμόν, ψάλλουσι τὰ πτηνὰ τὸν ὕμνον τοῦ Μαΐου. Καὶ ἐνῶ πετοῦν μὲ κελαδήματα, πλησιάζουσι τὰ ἄνθη, ὡς διὰ νὰ αἰσθανθοῦν αὐτὰ τὴν εὐωδίαν τῶν, ὡς διὰ ν' ἀκούσῃ ἐκεῖνα τὸ ἄσμα τῶν.

Καὶ λέγουν τὰ ἄνθη πρὸς τὰ πτηνά :

«Σᾶς ζηλεύομεν καὶ σᾶς μακαρίζομεν. Πόσον εἴσθε εὐτυχισμένα, πὺ ἔχετε λάρυγγα μουσικὸν καὶ ἠμπορεῖτε νὰ τονίζετε ἄσματα πρὸς τὸν Δημιουργὸν μας! Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν ὅ,τι αἰσθανόμεθα μὲ ἄσματα.

Καὶ ἀπαντοῦν τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἄνθη :

«Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα μὲ ἄσματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ! Ἀλλὰ σεῖς εἴσθε τὰ θυματήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανόν, μαζὶ μὲ τὴν προσευχὴν, ἡ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!

Καὶ τὸ ἄγνόν παιδίον τὸ ὁποῖον ἔρχεται τὴν πρωινὴν ἐξείνην ὥραν, διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἄνθη τοῦ Μαΐου, ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ πτηνῶν καὶ λέγει :

«Ναί, ὁ κῆπος αὐτὸς εἶναι ναός, εἰς τὸν ὁποῖον δοξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν. Ἐορτάζει ἡ φύσις! Τὰ πτηνὰ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ θυματήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς Αὐτὸν τὸν λιβανωτὸν τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!

29. Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν.

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Ἡ λάλος χελιδὼν
τὴν φωλεάν της πάλιν εἰς στέγην τὴν ζητεῖ,
τὸ νύκτιόν της ἄσμα τονίζ' ἡ ἀηδών,
κι' ὁ εὐχαρις σπουργίτης εἰς δάση περπατεῖ,

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Ἡ φύσις μερδα,
μὲ τάπητα ἀνθέων στολίζεται ἡ γῆ,
ὁ ὄυαξ κελαρύζει φυλλιάζουν τὰ κλαδιά,
κι' ὠραία ἀνατέλλει ὡς νόμφη ἡ αὐγή.

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Εἰς ἄκρας τῶν βουνῶν
ιδέτε πῶς ὁ γέρον χειμῶν ἀναχωρεῖ!
Ἄκούετε πῶς ψάλλουν τὰ σιμήνη τῶν πτηνῶν;
Ἄνοιξατε τὰς θύρας τὸ ἔαρ προχωρεῖ.

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Ἐλθέ, ἐλθέ, ταχύ.
ᾠ πόσον ἡ μορφὴ σου μᾶς εἶναι θελκτική!
Εἰς τὴν ἐπάνοδόν σου ἡ φύσις εὐτυχεῖ!
μὲ μύρα σὲ στολίζει, μὲ θεία μουσική.

30. Ἡ ἀνοιξις.

Ρόδα θάλλουσι καὶ ἴα·	Πῶς τὸ ³ σύμπαν μετεβλήθη,
διαχύνεται γλυκεῖα	νέαν τώρα ἐνεδύθη
τῶν ἀνθέων ἡ ὀσμὴ.	ἡ ἀνθοῦσα γῆ στολήν.
Ἦλθε, ἀνοιξις ὠραία,	Διελύθησαν τὰ νέφη
καὶ τοὺς κήπους κερασέα	καὶ πορφύρας χρῶμα στέφει
λευκανθίζουσα κοσμεῖ.	τὴν λαμπρὰν ἀνατολήν.

Γῆν καὶ θάλασσαν περῶσα	Ἄνθη, ρύακες, κοιλάδες
καὶ ταχύπτερος πετῶσα	χλόη, λόφοι, πεδιάδες
ἀνεφάν' ἡ χελιδὼν.	τὸ δενδρόφυτον βουνὸν
Ἐκ τοῦ δάσου μελωδίας	αἶνος εἶναι κ' ὕμνοδια,
καλλιφώνους καὶ γλυκεῖας	ὡς λιβάνου εὐωδία
διαχύν' ἡ ἀηδὼν.	φερομέν' εἰς οὐρανόν.

31. Ὁ Λέων.

Ὁ λέων ζῆ εἰς τινὰ μέρη τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀραβίας, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν Ἀφρικήν. Τὸ μῆκος τοῦ σώματός του φθάνει μέχρι τριῶν μέτρων ἀπὸ τὸ ρύγχος ἕως τὴν ρίζαν τῆς οὐρᾶς, τὸ δὲ ὕψος του μέτρα 1,30 περίπου.

Τὸν λέγουν συνήθως «βασιλέα τῆς ἐρήμου,» ἀλλὰ πράγματι δὲν διαμένει εἰς τὰς ἀμμώδεις ἐρήμους, ὅπου οὔτε ὕδωρ εὐρίσκει, οὔτε φυτεῖαν, οὔτε ζῶα νὰ καταβροχθίσῃ. Ἔνεκα τούτου ζῆ εἰς τόπους, ὅπου εὐκόλως εὐρίσκει τὴν κατάλληλον λείαν,—ἀντιλόπας, βουβάλους, καμηλοπαρδάλεις, κατοικίδια ζῶα, καὶ ἀνθρώπους ἀκόμη.

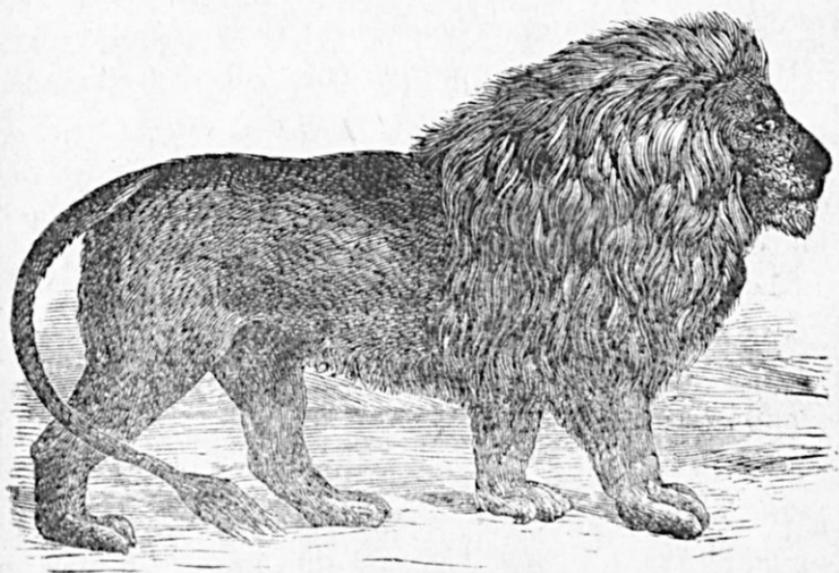
Ἐπίσης δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὰ ἄλλα ζῶα τὸν ἀναγνωρίζουν ὡς βασιλέα των· ὁ τίτλος οὗτος τοῦ ἐδόθη διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς παράσημά του. Ἄλλως ὁ γορίλλας, ὁ ἐλέφας, ὁ ρινόκερος δὲν τὸν φοβοῦνται καὶ συχνὰ τὸν καταβάλλουν.

32. Διήγησις κυνηγοῦ.

«...Ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὁ γέρον ἀρχηγὸς ἰθαγενῶν τῆς Ἀφρικῆς ἦλθε νὰ μὲ ἐπισκεφθῆ καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι καθ' ὁδὸν συνήντησεν ἓνα λέοντα καὶ ἀφῆκεν ἀνθρώπους τινὰς νὰ τὸν κατασκοπεύουν.

Ἀπὸ τὸ πρῶν εἰργαζόμεν ἔξω εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἤμην πολὺ κουρασμένος. Ἡ χεὶρ μου ἔτρεμε καὶ δὲν ἠσθανόμην τὸν ἑαυτὸν μου ἀρκετὰ δυνατὸν διὰ νέους κινδύνους.

Μολαταῦτα διέταξα νὰ ἐτοιμάσουν τὸν ἵππον μου ἂν καὶ ἦτο καὶ αὐτὸς κουρασμένος, διότι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκυνήγει ἐλάφους. Μετ' ὀλίγην ὥραν, ἀποῦ ἐξεκίνησα, ἀπήντησα πολλοὺς ἰθαγενεῖς εἰς τὸν δρόμον. Ἐκράτουν ἀκόντια καὶ ἀσπίδας καὶ ἐκάθηντο κατὰ γῆς. Ἐκεῖ πλησίον εἶδα καὶ ἓν γυμνὸν ἀνθρώπινον κρανίον. «Κακὸς οἰωνός, ἐσκέφθην ἴσως ἢ αὐτὴ τύχη περιμένει σήμερον καὶ τὸ ἰδικόν μου». Ἀλλὰ ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου.

Ἐὸ λέων βροχούμενος μετὰ ὧδε: ἐξῆλλε τῆ:]κρύπτη: του (τελ.72).

Ἐὸ λέων εἶχε φύγει. Οἱ ἰθαγενεῖς] ἠκολούθησαν τὰ ἴχνη του καὶ τὸν ἀνίχνευσαν δύο μίλια μακρὰν ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου εἶχε φανῆ διὰ πρώτην φοράν. Ἐκολούθησα τὴν διεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ὑπέδειξαν οἱ ἀνιχνευταί, καὶ δὲν ἐβράδυνα νὰ τὸν εὔρω,

Εἶχα προχωρήσει ἐπὶ χίλια περίπου μέτρα ἀκόμη μέ-
χρι πυκνῶν τινῶν θάμνων.

Ὅταν ἔφθασα πλησίον του, εἰς ἀπόστασιν ἐξή-
κοντα περίπου βημάτων, κατέβην ἀπὸ τὸν ἵππον μου
καὶ ἐπυροβόλησα. Τὰ ὑψηλὰ χόρτα καὶ οἱ θάμνοι
τὸν ἔκρουπταν καὶ δὲν διέκρινα παρὰ μόνον τὸ ἄνω
μέρος τοῦ σώματός του. Μετὰ τὸν πυροβολισμόν μου
ἔπεσεν ἀποτόμως καὶ ἐνόμισα ὅτι τὸν ἐφόνευσα. Ἀ-
νέβην λοιπὸν πάλιν εἰς τὸν ἵππον μου, ἐγέμισα τὸ
ὄπλον μου καὶ διὰ νὰ ἴδω τί ἀπέγινεν ὁ λέων, διέ-
τρεξα ἔφιππος ἐν ἡμικύκλιον γύρω του καὶ σταθεῖς
ἀνεσηκώθην ἐπὶ τῶν ἀναβολέων. Βεβαίως δὲν τὸν
ἐπέτυχα, διότι ἐκάθητο ἡσυχώτατος καὶ οἱ ὀφθαλμοί
του ἔλαμπον ζωηρότατοι.

Εὐρισκόμην ὀγδοήκοντα βήματα μακρὰν τοῦ λέ-
οντος, εἰς δεκατεσσάρων δὲ μέτρων ἀπόστασιν ἔμ-
προσθὲν μου ὑψώνετο μικρὸς λοφίσκος. Ἐδίσταζα νὰ
ἀναβῶ ἢ ὄχι ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, ὅτε ὁ λέων βρυχώ-
μενος μανιωδῶς ἐξῆλθε τῆς κρύπτης του.

Ἄμα εἶδε τὸ θηρίον ὁ ἵππος μου ἐστράφη καὶ
ἤρχισε νὰ τρέχη δρομαίως. Ἦτο πολὺ ταχύς, ἔφθα-
νεν εἰς τὸ τρέξιμον καὶ αὐτὴν τὴν ἀντιλόπην, ἀλλ'
ἢ ὀρμὴ τοῦ λέοντος ἦτο ἀπερίγραπτος.

Σκυμμένος ἐπὶ τοῦ αὐχένος τοῦ ἵππου, μὲ τοὺς
περηνιστήρας εἰς τὰ πλευρά του, διέσχιζα τὸν ἀέρα
ὡς βέλος, ἀλλὰ στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ
ὀπίσω, διὰ νὰ ἴδῶ ποῦ εὐρίσκεται ὁ λέων, κατελή-
φθην ὑπὸ φρίκης. Ἦτο ὀπισθὲν μου καὶ ἐπροχώρει
μὲ γιγαντιαῖα πηδήματα. Οὐδέποτε εἶχα φαντασθῆ
παρόμοιόν τι, οὔτε ἐπιθυμῶ νὰ τὸ ἴδω δευτέραν φο-
ρὰν.

Ὡς ἀστραπή μου ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ στραφῶ ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου καὶ νὰ τὸν πυροβόλῃσω· δύο τρία μόνον πηδήματα μᾶς ἐχώριζαν. Ἀλλὰ ἀντὶ τούτου ἐπροτίμησα νὰ σύρω δυνατὰ τὸ ἀριστερὸν ἡνίον, ἐνῶ συγχρόνως ἐβύθιζα τὸν δεξιὸν περνισιῆρα εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἵππου. Ὁ ἵππος ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὁ λέων, ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης ταχύτητος, διῆλθε παραπλεύρως ὡς ἀστραπή.

Ἀμέσως ὁ λέων ἐμετρίασε τὸν δρόμον του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δάσος ἐκ νέου. Ὁ ἵππος μου εἶχε σχεδὸν ἀφηγησάσει.

Μόλις κατόρθωσα νὰ τὸν σταματήσω. Ἐπήδησα κάτω καὶ ἔτρεξα κατόπιν τοῦ λέοντος· τὸν ἐπυροβόλησα ἐξ ἀποστάσεως 150 βημάτων καὶ τοῦ ἔθραυσα τὸν ἀριστερὸν πόδα.

Οἱ ἰθαγενεῖς ἔφευγαν μὲ τὰς ἀσπίδας ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ἦσαν ἤδη μακρὰν, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἠθελα νὰ χάσω τὸν λέοντά μου. Ἐπανῆλθα πρὸς τὸν ἵππον μου, ἵππευσα πάλιν καὶ ἠκολούθησα τὰ ἴχνη τοῦ λέοντος. Τὸν εἶδα μετ' ὀλίγον τρέχοντα ἐπὶ τριῶν ποδῶν, ἐν τούτοις τὸν κατέφθασα καὶ ὅταν ἐπλησίασα 40 περίπου βήματα ὀπισθὲν του, ἐπήδησα κάτω καὶ ἐπυροβόλησα. Ἡ σφαῖρα τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὴν ρίζαν τῆς οὐρᾶς καὶ τοῦ ἔθραυσε τὴν σπονδυλικὴν στήλην. Ἐσύρθη εἰς ἓνα θάμνον καὶ ἐβρουχήθη φρικτωδῶς, ἀλλὰ δὲν ἔπεσε νεκρός· διὰ νὰ συντομεύσω τὴν ἀγωνίαν του, τὸν ἐπυροβόλησα δις ἀκόμη εἰς τὸ στήθος καὶ τότε μόνον ἐσίγησεν ἡ ἡχὴ τοῦ δάσους.

Ἦτο μεγάλος, ἡλικιωμένος λέων, παχὺς καὶ θηριώδης· οἱ μεγάλοι κίτρινοι ὄνυχές του δὲν ἦσαν πολὺ ὄξει, ἔλειπε δὲ εἰς ὄνυξ εἰς ἕκαστον ἐμπρόσθιον πόδα.

Εἶχα προχωρήσει ἐπὶ χίλια περίπου μέτρα ἀκάμῃ μέ-
χρὶ πυκνῶν τινῶν θάμνων.

Ὅταν ἔφθασα πλησίον του, εἰς ἀπόστασιν ἐξή-
κοντα περίπου βημάτων, κατέβην ἀπὸ τὸν ἵππον μου
καὶ ἐπυροβόλησα. Τὰ ὑψηλὰ χόρτα καὶ οἱ θάμνοι
τὸν ἐκρουπιαν καὶ δὲν διέκρινα παρὰ μόνον τὸ ἄνω
μέρος τοῦ σώματός του. Μετὰ τὸν πυροβολισμόν μου
ἔπεσεν ἀποτόμως καὶ ἐνόμισα ὅτι τὸν ἐφόνευσα. Ἀ-
νέβην λοιπὸν πάλιν εἰς τὸν ἵππον μου, ἐγέμισα τὸ
ὄπλον μου καὶ διὰ νὰ ἴδω τί ἀπέγινεν ὁ λέων, διέ-
τρεξα ἔφιππος ἐν ἡμικύκλιον γύρω του καὶ σταθεῖς
ἀνεσηκώθην ἐπὶ τῶν ἀναβολέων. Βεβαίως δὲν τὸν
ἐπέτυχα, διότι ἐκάθητο ἡσυχώτατος καὶ οἱ ὀφθαλμοί
του ἔλαμπον ζωηρότατοι.

Εὐρισκόμην ὄγδοήκοντα βήματα μακρὰν τοῦ λέ-
οντος, εἰς δεκατεσσάρων δὲ μέτρων ἀπόστασιν ἔμ-
προσθὲν μου ὑψώνετο μικρὸς λοφίσκος. Ἐδίσταζα νὰ
ἀναβῶ ἢ ὄχι ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, ὅτε ὁ λέων βρουχώ-
μενος μανιωδῶς ἐξῆλθε τῆς κούπτης του.

Ἄμα εἶδε τὸ θηρίον ὁ ἵππος μου ἐστράφη καὶ
ἤρχισε νὰ τρέγῃ δρομαίως. Ἦτο πολὺ ταχύς, ἔφθα-
ναν εἰς τὸ τρέξιμον καὶ αὐτὴν τὴν ἀντιλόπην, ἀλλ’
ἢ ὀρμὴ τοῦ λέοντος ἦτο ἀπερίγραπτος.

Σκυμμένος ἐπὶ τοῦ αὐχένος τοῦ ἵππου, μὲ τοὺς
περυσιστήρας εἰς τὰ πλευρά του, διέσχιζα τὸν ἀέρα
ὡς βέλος, ἀλλὰ στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ
ὀπίσω, διὰ νὰ ἴδω ποῦ εὐρίσκεται ὁ λέων, κατελή-
φθην ὑπὸ φρίκης. Ἦτο ὀπισθὲν μου καὶ ἐπροχώρει
μὲ γιγαντιαῖα πηδήματα. Οὐδέποτε εἶχα φαντασθῆ
παρόμοιόν τι, οὔτε ἐπιθυμῶ νὰ τὸ ἴδω δευτέραν φο-
ρὰν.

Ὡς ἀστραπή μου ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ στραφῶ ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου καὶ νὰ τὸν πυροβολήσω· δύο τρία μόνον πηδήματα μᾶς ἐχώριζαν. Ἀλλὰ ἀντὶ τούτου ἐπροτίμησα νὰ σύρω δυνατὰ τὸ ἀριστερὸν ἡνίον, ἐνῶ συγχρόνως ἐβύθιζα τὸν δεξιὸν περνισιῆρα εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἵππου. Ὁ ἵππος ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὁ λέων, ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης ταχύτητος, διῆλθε παραπλεύρως ὡς ἀστραπή.

Ἀμέσως ὁ λέων ἐμετρίασε τὸν δρόμον του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δάσος ἐκ νέου. Ὁ ἵππος μου εἶχε σχεδὸν ἀφηνιάσει.

Μόλις κατόρθωσα νὰ τὸν σταματήσω. Ἐπήδησα κάτω καὶ ἔτρεξα κατόπιν τοῦ λέοντος· τὸν ἐπυροβόλησα ἐξ ἀποστάσεως 150 βημάτων καὶ τοῦ ἔθραυσα τὸν ἀριστερὸν πόδα.

Οἱ ἰθαγενεῖς ἔφευγαν μὲ τὰς ἀσπίδας ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ἦσαν ἤδη μακρὰν, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἠθελεῖα νὰ χάσω τὸν λέοντά μου. Ἐπανῆλθα πρὸς τὸν ἵππον μου, ἵππευσα πάλιν καὶ ἠκολούθησα τὰ ἴχνη τοῦ λέοντος. Τὸν εἶδα μετ' ὀλίγον τρέχοντα ἐπὶ τριῶν ποδῶν, ἐν τούτοις τὸν κατέφθασα καὶ ὅταν ἐπλησίασα 40 περίπου βήματα ὀπισθὲν του, ἐπήδησα κάτω καὶ ἐπυροβόλησα. Ἡ σφαῖρα τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὴν ρίζαν τῆς οὐρᾶς καὶ τοῦ ἔθραυσεν τὴν σπονδυλικὴν στήλην. Ἐσύρθη εἰς ἓνα θάμνον καὶ ἐβρουχήθη φρικωδῶς, ἀλλὰ δὲν ἔπεσε νεκρός· διὰ νὰ συντομεύσω τὴν ἀγωνίαν του, τὸν ἐπυροβόλησα δις ἀκόμη εἰς τὸ στήθος καὶ τότε μόνον ἐσίγησεν ἡ ἡχὸ τοῦ δάσους.

Ἦτο μέγας, ἡλικιωμένος λέων, παχὺς καὶ θηριώδης· οἱ μεγάλοι κίτρινοι ὄνυχές του δὲν ἦσαν πολὺ ὀξεῖς, ἔλειπε δὲ εἰς ὄνυξ εἰς ἕκαστον ἐμπρόσθιον πόδα.

33. Ὁ κὺρ Σῆμος.

Ὁ πάππος μου ἀνέφερε συχνὰ τὴν παροιμίαν «Πέτρα πὺν κυλᾶ μαλλὶ δὲν πιάνει». Ἡ παροιμία σημαίνει, ὅτι δὲν πλουτίζει κανεὶς, ἂν ἀλλάξῃ συχνὰ τόπον καὶ ἐπάγγελμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κὺρ Σῆμος δὲν κατώρθωσε νὰ πλουτίσῃ. Ἐγύριζεν ἀπὸ ἐπαρχίαν εἰς ἐπαρχίαν καὶ ἐταξίδευεν ἀπὸ πανήγυριν εἰς πανήγυριν, μὲ τὸ ἄλογόν του φορτωμένον μὲ διαφόρους πραγματείας· καὶ δὲν ἐκέρδισε μὲν μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μικρεμπορίου πολλὰ χρήματα, ἀπέκτησεν ὅμως πείραν πολλήν, διότι ἦτο ἄνθρωπος γνωστικός, εἶδε πολλὰ μέρη, ἐγνώρισεν πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἤκουσε πολλὰ πράγματα.

Δὲν ἔγινε πλούσιος ὁ κὺρ Σῆμος, ἀλλὰ μὲ τὸ μικρόν του ἐμπόριον εἶχε κατορθώσει νὰ ἀναθρέψῃ οἰκογένειαν ἀρκετὰ πολυμελῆ καὶ νὰ ζήσῃ χωρὶς στερήσεις.

Ἦτο ἄνθρωπος ὀλιγαρκῆς καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ἦτο εὐχαριστημένος. Ἐλεγεν ὅτι πτωχὸς πραγματικῶς εἶναι κανεὶς, ἂν ἐπιθυμῇ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔχει, ἢ ἀπὸ ὅσα ἠμπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ.

Μολονότι ἦτο περισσότερο ἀπὸ μεσόκοπος, ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ τρέχῃ εἰς τὰς πανηγύρεις ὄχι ἀπὸ τὸν πόθον τοῦ κέρδους, ἀλλὰ διότι, καθὼς ἔλεγεν, οἱ μεγαλύτεροι ἐχθροὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ ἀργία.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ κὺρ Σῆμος ἦτο ὑγιέστατος, ζωηρὸς καὶ εὐκίνητος, μὲ τὸ πρόσωπον πάντοτε γελαστόν.

Θὰ μ' ἐρωτήσητε τώρα πῶς ἐγνώρισα τὸν κύρ Σῆμον; Ἀκούσατε :

Πέρουσι τὴν ἄνοιξιν ἐπῆγα πεζὸς εἰς μίαν ἀπόκεντρον ἐπαρχίαν μας. Ἐκεῖ εἰς μίαν κωμόπολιν τὸν ἀπήντησα κατὰ τύχην ἐντὸς ἐμπορικοῦ καταστήματος. Μὲ τόσῃν δὲ εὐχαρίστησιν τὸν ἤκουσα νὰ ὀμιλῇ, τόσον γνωστικὰ ἦσαν τὰ λόγια του, καὶ τόσον διασκεδαστικὰ ὅσα ἔλεγε διὰ τὰς ὁδοιπορίας του, ὥστε μοῦ ἤλθεν ἡ ἰδέα νὰ τὸν συνοδεύσω εἰς τὸν γυρὸν του.

Ὁ κύρ Σῆμος ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρότασίν μου· ἠτοιμάζετο δὲ νὰ μεταβῇ εἰς ἓν χωρίον.

Τὴν ἐπομένῃν ἡμέραν ἀνεχωρήσαμεν πολὺ προῖ.

34. Οἱ βραχνισταὶ τῶν ζώων.

Ἦτο ὥραία ἡμέρα. Οἱ λόφοι ἦσαν καταπράσινοι καὶ στολισμένοι μὲ διάφορα ἄγρια λουλούδια. Ὅλα ἐμοσχομύριζαν γύρω μας. Τὰ πουλάκια ἐπέτων ἐπάνω εἰς τὰ ἀνθισμένα δένδρα καὶ ἐκελάδουν γλυκύτατα. Ἀνεπνέαμεν τὸν δροσερὸν ἀέρα τῆς ἀνοίξεως, καὶ τὰ πόδια μας ἔκαμναν περὰ. Ὅποιος δὲν ἐταξίδευσε πεζὸς εἰς τὴν νεότητά του, ἐστερήθη μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς.

Ἀνεβαίναμεν σιγὰ ἓνα ἀνήφορον, τὸ φορτωμένον ἄλλογον ἐμπρὸς καὶ ἡμεῖς ἀπὸ πίσω, ὅταν ἔξαφνα εἰς μίαν στροφὴν τοῦ δρόμου ἠκούσαμεν ἄγρια ξεφωνητὰ καὶ ὕβρεις καὶ βλασφημίας.

Ἐταχύναμεν τὸ βῆμα καὶ ἅμα ἐπεράσαμεν τὴν γωνίαν τοῦ δρόμου, εἶδαμεν μακρόθεν κάρρον φορ-

τωμένον ἕως ἐπάνω, μὲ τὸ ἄλογόν του κατὰ γῆς. Ὁ ὀδηγὸς τοῦ κάρρου εἶχε στυλώσει μὲ λίθους τοὺς τροχοὺς καὶ προσεπάθει νὰ σηκώσῃ τὸ ἄλογον μὲ τὰς φωνάς του καὶ τὰς βλασφημίας του. Ἀλλὰ τὸ ἄλογον δὲν ἐσηκόνετο· καὶ ὅταν ἐπλησιάσαμεν τὸν ἠῶρα μὲ νὰ κτυπᾷ κατακέφαλα τὸ δυστυχημένον ζῶον μὲ ἓν χονδρὸν ξύλον.

«Τρελλὸς εἶσαι,» ἐφώναξεν ὁ κύριος Σίμος! «Τί θέλεις; νὰ τὸ σκοτώσῃς;»

—«Αὐτὸ μοῦ ἔλειπεν,» ἀπεκρίθη ὁ χωρικός! «Μὲ τυραννεῖ μίαν ὥραν τώρα, τὸ ψοφίμι, καὶ δὲν τὸ ἔχει τίποτε καὶ νὰ σκάσῃ;»

—«Ἄν ἤμην εἰς τὴν θέσιν του,» εἶπεν ὁ κύριος Σίμος, «θὰ προτιμοῦσα νὰ ψοφήσω παρὰ νὰ σὲ δουλεύω! Τοῦ εὐχομαι διὰ τὴν ἡσυχίαν του, καὶ πρὸς τιμωρίαν σου, νὰ μείνῃ ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται! Ἔλα. Θὰ σὲ βοηθήσω, ὄχι πρὸς χάριν σου, ἀλλὰ ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν δι' αὐτὸ τὸ ταλαίπωρον ζῶον».

—«Ὅπως ἀγαπᾶτε,» εἶπεν ὁ χωρικός δυσαρεστημένος, «ἀλλὰ βοηθήσατέ με τώρα νὰ τελειώσωμεν».

Ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἀνασηκώσωμεν τὸ κάρρον καὶ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὸ ζῶον ἀπὸ τὰ λωρία του, ἀλλὰ μὲ ὅσα καὶ ἂν ἔλεγεν ὁ κύριος Σίμος, ὁ χωρικός ἐξηκολούθει νὰ δίδῃ λακτίσματα εἰς τὸ ἄλογον καὶ νὰ βλασφημῇ. Ἐπὶ τέλους ἐσηκώθη τὸ ἄλογον, ἀλλ' ἔτρεμεν ὀλόκληρον. Εἰς τὸ πρῶτον μαστίγωμα, θέλει νὰ κάμῃ ἓν βῆμα, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖ, κλονίζεται καὶ γονατίζει πάλιν. Ἔκαμεν ὀλίγας κινήσεις σπασμωδικὰς καὶ ἔπεσε νεκρόν.

Ὁ χωρικός ἐκυριεύθη ἀπὸ ἀπελπισίαν καὶ ἀπὸ θυμόν. Ἠσχισε νὰ ὑβρίζῃ καὶ νὰ καταρᾷται τὰ πάντα.

«Τί θὰ γίνω τώρα! Ἐπρεπε τὸ βράδυ νὰ παραδώσω τὸ φορτίον μου. Χάνω τὸ ἄλογόν μου καὶ θὰ χάσω καὶ τὸ ἀγῶγι. Ἄ! τί μοῦ ἔκαμες φοφίμι!...»

—«Τοῦτο εἶναι νόστιμον,» λέγει ὁ κύρ Σίμος. «Σκοτώνεις τὸ ζῶον σου καὶ τώρα θυμώνεις ἐναντίον του. Τί ἄλλο ἤθελες νὰ κάμῃ τὸ δυστυχημένον παρὰ νὰ φοφήσῃ; Καλὰ νὰ πάθῃς! Ἄφοῦ δὲν αἰσθάνεσαι ὅτι καὶ τὰ ζῶα ὑποφέρουν καὶ πονοῦν καθὼς ἡμεῖς, ἠμποροῦσες τοῦλάχιστον νὰ συλλογισθῆς ὅτι διὰ τὸ συμφέρον σου ἔπρεπε νὰ τὸ καλομεταχειρίζεσαι».

—«Ὅ,τι ἔγινεν, ἔγινεν,» εἶπεν ὁ χωρικός περιλυτός. «Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐξακολουθήσω τώρα τὸν δρόμον μου;»

«Ὁ κύρ Σίμος ὑπεσχέθη ὅτι θὰ φροντίσωμεν νὰ τοῦ σταλῇ κανὲν ζῶον ἀπὸ τὸ πλησιέστερον χωρίον.

Ἄλλά,» προσέθεσε, «τὸ πάθημα ἄς σοῦ γίνῃ μάθημα καὶ πρόσεξε νὰ μὴ σκοτώσῃς καὶ τὸ ἄλλο ἄλογον.»

Ἐνῶ ἀπειμακρονόμεθα, ἠκούσαμεν πάλιν τὸν χωρικὸν νὰ βλασφημῇ. Ὁ κύρ Σίμος δὲν ἔλεγε τίποτε, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του ἐφάνερονε τὴν ἀγανάκτησίν του. Μόνον ἀφοῦ ἐπροχωρήσαμεν ἀρκετά, ἐλύθη πάλιν ἡ γλῶσσά του.

«Παρετήρησα πάντοτε,» μοῦ εἶπεν, «ὅτι ὅσοι κακομεταχειρίζονται τὰ ζῶα, δὲν εἶναι καλοὶ ἄνθρωποι.

Ὅποιος βλέπει ἄλογον ἢ σκύλον νὰ πάσχη καὶ δὲν τὸ συμπονῇ, μὴ περιμένης ὅτι θὰ λυπηθῇ καὶ τὸν πλησίον του, ἂν ὑποφέρῃ. Ὅποιος τυραννεῖ τὰ ζῶα, εἶναι ἄξιος νὰ κάμῃ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους κακόν. Εἰς τοὺς πολιτισμένους τόπους ἡ σκληρότης πρὸς τὰ ζῶα θεωρεῖται ὡς ἔγκλημα καὶ τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν

νόμον. Ὁ νόμος αὐτὸς μοῦ φαίνεται σοφώτατος καὶ εὐχομαι νὰ ψηφισθῇ καμμίαν ἡμέραν καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας Βουλὴν. Ἀλλὰ πρέπει καὶ ἡ κοινὴ γνώμη νὰ καταδικάζῃ ὅσους κακομεταχειρίζονται τὰ ζῶα καὶ νὰ τοὺς περιφρονῇ, καθὼς περιφρονοῦμεν ὅσους καταχρῶνται τὴν δύναμίν των καὶ κτυποῦν ἀλύπητα κανένα ἀδύνατον, ὁ ὁποῖος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ χωρικὸς αὐτὸς εἶναι ἄνανδρος ὅσον καὶ σκληρός, καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ τὸν ὠφελήσῃ τὸ μάθημα.

»Δι' αὐτὸν καὶ τοὺς ὁμοίους του χρειάζεται νόμος αὐστηρός».

35. Ἄνανδρία.

Ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας καὶ περὶ τὴν ἐσπέραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον. Εἶχομεν εἰσελθεῖν εἰς μικρὸν κατάστημα ἑνὸς ἐμπόρου ψιλικῶν, ὁ ὁποῖος ἦτο φίλος τοῦ κῆρ Σίμου. Μετ' ὀλίγον ἀκούομεν θόρυβον ἔξω εἰς τὸν δρόμον, φωνάς, γέλοια καὶ ἐξερχόμεθα καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν θύραν τοῦ καταστήματος, διὰ νὰ μάθωμεν τί τρέχει.

«Τί συμβαίνει;» ἠρώτησα ἕνα χωρικόν. «Διὰ αὐτὸς ὁ θόρυβος;»

— Φωνάζει ὁ δυστυχημένος ὁ Ἔρωτας, γιατί τὸν τυραννοῦν τὰ παληόπαιδα καὶ διασκεδάζουν.

— «Τί μέρος λόγου εἶναι ὁ Ἔρωτας;» ἠρώτησεν ὁ κῆρ Σίμος.

— Εἶναι ὁ κακόμοιρος καμπούρης, στραβολόδης, ἄσχημος καὶ σχεδὸν βλάξ. Δὲν ἠξεύρω ποῖος τὸν

ὠνόμασεν Ἔρωτα, καὶ τοῦ ἐκόλλησε τὸ ὄνομα. Διασκεδιάζουν νὰ τὸν πειράζουν τὰ παιδιά, κάποτε μάλιστα καὶ οἱ μεγάλοι. Ἀλήθεια, εἶναι ἐντροπὴ καὶ σκληρότης μεγάλη νὰ τυραννοῦν ἓνα δυστυχημένον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κανένα δὲν πειράζει καὶ κανένα δὲν ἐνοχλεῖ. Τὰ ὑποφέρει ὁ κακόμοιρος ὅλα μὲ ὑπομονήν. Τοιοῦτον ἄνθρωπον ἔπρεπε νὰ τὸν λυποῦνται καὶ ὄχι νὰ τὸν βασανίζουν.

«Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια,» εἶπεν ὁ κὺρ Σίμος καὶ ἐπροχώρησε μὲ πρόσωπον λυπημένον πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτο ὁ κόσμος.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸν ἠκολούθησα.

Ἀρκετὰ παιδιά, ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν καὶ ἄνω, εἶχαν ἐνδύσει μὲ κουρέλια τὸν Ἔρωτα, ἐκόλλησαν περὰ εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἔβαψαν τὸ πρόσωπόν του μὲ διάφορα χρώματα, τοῦ ἔδεσαν τὰ χέρια ἀπ' ὀπίσω καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τὸν ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς μίαν ψάθαν. Ὅταν ἐπλησιάσαμεν, τὰ παιδιά ἐκράτουν τὴν ψάθαν ἀπὸ τὰς τέσσαρας ἄκρας καὶ ἐτίναζαν εἰς τὸν ἀέρα τὸν πτωχὸν Ἔρωτα. Καὶ αὐτὸς ἐφώναζε «Φθάνει, φθάνει! Λυπηθῆτε με, παιδιά μου,» καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἐπὶ τοῦ χρωματισμένου προσώπου του. Τὰ δὲ παιδιά ἐξεκαρδίζοντο ἀπὸ τὰ γέλοια, καὶ οἱ μεγάλοι ὀλόγυρα ἔβλεπαν, ἄλλοι γελαστοὶ καὶ ἄλλοι δυσσαρεστημένοι, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐπλησίαζε νὰ βοηθήσῃ τὸν κακόμοιρον ἐκεῖνον.

Ὁ κὺρ Σίμος ἐταράχθη πολὺ καὶ χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν, ὄρμησε καὶ ἤρπασεν ἀπὸ τὸ αὐτὶ τὰ δύο παιδιά, τὰ ὁποῖα ἐκράτουν τὴν μίαν ἄκραν τῆς ψάθας· ἔπιασα κ' ἐγὼ τὰ ἄλλα δύο, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς

τὴν ἄλλην ἄκραν. Ὁ καμπούρης ἐκυλίσθη τότε κατὰ γῆς, ὁ δὲ ἀγαθὸς μικροέμπορος ὁ ὁποῖος μᾶς εἶχεν ἀκολουθήσει, ἔλυσε τὰς χεῖρας τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου καὶ τὸν ἐλευθέρωσεν.

Τὰ παιδιά ἠγωνίζοντο νὰ φύγουν, ἐφώναζον τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς τῶν νὰ τοὺς βοηθήσουν.

«Ὁχι,» ἔλεγεν εἰς αὐτὰ ὁ κύριος Σίμος· «δὲν θὰ σᾶς ἀφήσωμεν νὰ φύγετε, ἂν δὲν ἀκούσετε πρότερον ὅσα θὰ σᾶς εἰπῶ καὶ εἰς ἐσᾶς καὶ εἰς ὄλους ὅσοι ἔβλεπαν μὲ τόσῃν εὐχαρίστησιν τὸ ἀπαίσιον αὐτὸ παιγνίδιον! Δὲν μοῦ λέγετε, εἶσθε χριστιανοὶ σεῖς; εἶσθε ἄνθρωποι πολιτισμένοι; Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μεταχειρίζεσθε τοῦ Θεοῦ τὰ πλάσματα; Διὰ τὸν τυραννεῖτε τὸν δυστυχισμένον αὐτόν; Διὰ τὸν βασανίζετε; Διότι εἶχε τὴν δυστυχίαν νὰ γεννηθῇ ἢ νὰ γίνῃ ὅπως τὸν βλέπετε; Γίνεται πράγμα ἀδικώτερον καὶ πλεον ἄνανδρον, σεῖς μὲ τὰ μέλη σας γερά, μὲ τὸν νοῦν σας εἰς τὸν τόπον του νὰ κακομεταχειρίζεσθε αὐτόν ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ἀθλίαν καὶ ἐλεινὴν κατάστασιν; Δὲν εἶναι ἀσπλαγχνία, δὲν εἶναι ἀνανδρία αὐτό; Σᾶς ἐρωτῶ! Καὶ δὲν συλλογίζεσθε, ὅταν τὸν βλέπετε, ὅτι καὶ ἡμεῖς ὅλοι ἠμποροῦμεν νὰ γίνωμεν ὅπως αὐτός, καὶ νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην τῆς εὐσπλαγχνίας τῶν ἄλλων; Καὶ ἂν εἴμεθα ἀσπλαγχνοὶ ἡμεῖς καὶ σκληροί, μὲ τί δικαίωμα θὰ περιμένωμεν εὐσπλαγχνίαν ἀπὸ ἄλλους; Λησμονεῖτε ἐπὶ τέλους ὅτι καὶ αὐτὸς ἔχει ψυχὴν ὡς τὴν ἰδιζήν σας; Καὶ τώρα πηγαίνετε, παιδιά μου, καὶ μὴ λησμονήσετε ποτὲ ὅσα σᾶς εἶπον αὐτὴν τὴν στιγμὴν.

36 Τί κακὸν εἶναι ἡ μέθη.

Ἄπ' ἐκεῖ ἀναχωρήσαντες τὴν ἐπομένην πρωΐαν μετέβημεν εἰς ἄλλο χωρίον. Ἦτο Κυριακὴ καὶ οἱ χωρικοὶ ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ ἐγόρευαν εἰς τὴν σκιὰν μεγάλου πλατάνου.

Ὁ κὺρ Σίμος ἤρχετο ἐκεῖ τακτικὰ μίαν φορὰν τὸ ἔτος, καὶ οἱ χωρικοὶ τὸν ὑποδέχθησαν μὲ χαρὰν ὡς παλαιὸν γνώριμον καὶ φίλον. Διέλυσαν τὸν χορὸν καὶ ἔτρεξαν νὰ τὸν χαιρετίσουν.

Ὁ χορὸς μετ' ὀλίγον ἤρχισε πάλιν κατὰ παράκλησιν τοῦ κὺρ Σίμου. Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι ἐγόρευαν μὲ πολλὴν κοσμιότητα, καὶ τὸ θέαμα ἦτο διασκεδαστικὸν καὶ πολὺ εὐχάριστον.

Μετὰ τὸν χορὸν ὁ πάρεδρος ἠθέλησε νὰ μᾶς κερᾶσῃ καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸ καπηλεῖον, εἰς τὴν ἄκραν τῆς πλατείας. Ἐκεῖ εἶδομεν ἕνα νέον χωρικὸν τόσον μεθυσμένον, ὥστε ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἔλεγε πράγματα τόσον ἀπρεπῆ καὶ ἔκαμνε κινήματα τόσον ἄτοπα, ὥστε ὁ πάρεδρος εἶπεν εἰς ἕνα ἀστυφύλακα νὰ τὸν πάρῃ ἀπὸ τὸ καπηλεῖον καὶ νὰ τὸν περιορίσῃ. Μὲ πολλὴν δὲ εὐχαρίστησιν ἤκουσα τὸν πάρεδρον νὰ ἐπιπλήτῃ τὸν οἰνοπώλην, ὅτι ἄφησε τὸν δυστυχεῖ ἐκεῖνον νέον νὰ πῖῃ τόσον πολὺ καὶ νὰ περιέλθῃ εἰς τοιαύτην ἐλλεινῆν κατάστασιν.

Καὶ ὁ κὺρ Σίμος εὐρῆκε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν διὰ νὰ συμβουλευσῇ τοὺς χωρικοὺς.

«Βλέπετε, φίλοι μου, τί τρομερὸν καὶ ἀτιμωτικὸν ἐλάττωμα εἶναι ἡ μέθη; Ὁ νέος αὐτὸς δὲν θὰ

ἡμπορῇ πλέον νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν σας χωρὶς νὰ ἐντρέπεται. Εὐτυχῶς ὁ κ. πάρεδρος τὸν περιώρισεν ἐγκαίρως πρὶν κάμῃ καὶ ἄλλας ἀνοησίας, εἰδειμὴ δὲν θὰ ἦτο ἀπίθανον νὰ τοῦ συμβῇ καμμία ἄλλη μεγαλύτερα δυστυχία, καθὼς συνέβη εἰς ἓνα κακόμοιρον νέον συντοπίτην μου. Ὁ νέος αὐτὸς θὰ ἦτο ἄνθρωπος τιμημένος, ἂν δὲν τὸν ἐκυρίευσεν ἡ μέθη, καὶ δὲν θὰ εὐρίσκετο τώρα εἰς τὰς φυλακάς. Κρῖμα εἰς τὸν Φίλιππον! Κρῖμα!

— «Τί ἔπαθεν αὐτὸς ὁ Φίλιππος; Εἶπέ μας τὴν ἱστορίαν του» εἶπον δύο τρεῖς νέοι.

— «Νὰ σᾶς τὴν εἰπῶ, φίλοι μου, καὶ νὰ τὴν διηγηθῆτε καὶ σεῖς εἰς αὐτὸν τὸν νέον διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα. Ὁ Φίλιππος», ἐξηκολούθησεν ὁ κύρ Σῆμος, «εἶναι υἱὸς ἐνὸς καλοῦ καὶ τιμίου ἰχθυοπώλου. Ὁ πατὴρ του τοῦ ἔδωκε καλὴν ἀνατροφὴν, τὸν ἔστειλεν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τοῦ ἔδειχνε πάντοτε τὸν καλὸν δρόμον.

Ὁ νέος εἶχε καλὸν φυσικόν, δὲν τοῦ ἔλειπαν προτερήματα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐσχετίσθη μὲ κακοὺς φίλους. Ἡ κακὴ αὐτὴ συναναστροφὴ τὸν κατέστρεψεν. Ἠρξισε νὰ συχνάζῃ εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα καὶ νὰ ἐξέρχεται ἀπ' ἐκεῖ εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Οἱ δυστυχεῖς γονεῖς του τὸν ἐσυμβούλευαν καὶ προσεπάθουν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν σώσουν. Ἀλλὰ ματαίως ἐκοπίαζον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ὅταν ὁ Φίλιππος ἦτο εἰς τὰ λογικά του, ἐσυλλογίζετο ὅτι θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του καὶ νὰ ζήσῃ καὶ αὐτὸς ὡς τίμιος ἄνθρωπος. Ἀλλ' οἱ κακοὶ φίλοι δὲν τὸν ἄφιναν καὶ τὸ πάθος τῆς μέθης σιγά-σιγά τόσον τὸν ἐκυρίευσεν, ὥ-

στε εύρισκε προτιμότερον νὰ πίνη παρὰ νὰ ψαρεύη.

»Μεταξὺ τῶν φίλων του εἶχε καὶ ἓνα στρατιώτην, ὁ ὁποῖος ἦλθε μὲ ἄδειαν νὰ περάσῃ ὀλίγας ἡμέρας πλησίον τῶν γονέων του. Ὁ στρατιώτης αὐτὸς ἠγάπα ἐπίσης τὸ κρασί καὶ δὲν ἔπαυεν, ἐνῶ ἔπινον μαζί, νὰ τοῦ ἐπαινῆ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, νὰ τοῦ λέγῃ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ στρατιώτου εἶναι μία διαρκῆς διασκέδασις καὶ νὰ τὸν παρακινῆ νὰ καταταχθῆ εἰς τὸν στρατόν. Ὁ Φίλιππος ἐπείσθη, καὶ ὅταν ὁ στρατιώτης ἀνεχώρησεν, ἔφυγε κρυφὰ καὶ αὐτὸς μαζί του, χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν γονέων του, χωρὶς νὰ συλλογισθῆ πόσον θὰ τοὺς λυπήσῃ. Καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῆ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τοῦ στρατιώτου, πηγαίνει καὶ κατατάσσεται ἐθελοντής.

»Ἦρχισαν τὰ καθημερινὰ γυμνάσια καὶ ὁ Φίλιππος εἶδεν ὅτι ὁ φίλος του δὲν τοῦ εἶχε παραστήσει καὶ τὰ δυσάρεστα τῆς ζωῆς τοῦ στρατιώτου. Δυστυχῶς δὲν τὸν εἶχεν ἀφήσει καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης. Καὶ μίαν ἡμέραν, παρουσιάζεται εἰς τὰ γυμνάσια εἰς ἐλεινήν κατάστασιν. Δὲν ἤξευρε τί ἔκαμνε, δὲν ἔβλεπεν ἐμπρὸς του, δὲν ἤκουε τὰ προστάγματα. Ὁ ἀξιωματικὸς του τὸν ἐπιπλήττει αὐστηρά, καὶ τὸν διατάσσει ν' ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν γραμμὴν. Ὁ Φίλιππος ἀγριεύει, σύρει τὴν ξιφολόγγην του καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ λοχαγοῦ του. Ἀμέσως τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν φυλακίζουν. Δικάζεται καὶ καταδικάζεται εἰς θάνατον! Ὁ λοχαγὸς ἦτο ἄνθρωπος πολὺ καλός. Ἐκάμε τὸν κόσμον ἄνω κάτω διὰ νὰ μὴ ἐκτελεσθῆ ἡ καταδίκη, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ποινὴ μετεβλήθη εἰς δεσμὰ ἰσόβια. Φαντάζεσθε τὴν ἀπελπίσιν τῶν γονέων του. Δὲν ἦτο γεννημένος διὰ τὴν

ἀτιμίαν ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ὅταν τὸν κυριεύσῃ τὸν ἄνθρωπον τὸ πάθος τῆς μέθης, κανεὶς δὲν ἤξεύρει ἕως τοῦ ἠμπορεῖ νὰ καταντήσῃ. Διότι χάνει τὸ λογικόν του καὶ γίνεται χειρότερος ἀπὸ κτῆνος».

37. Ὁ πολυτεχνίτης.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπεχαιρετίσαμεν τοὺς καλοὺς χωρικοὺς καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὴν περιοδείαν μας.

Ἐνῶ ἐπηγαίναμεν, ἀπαντήσαμεν ἓνα νέον καλοκατωμένον, ἀλλὰ μὲ φορέματα πολὺ παλαιὰ καὶ σχεδὸν κουρελιασμένα. Μᾶς ἐπλησίασε καὶ ἐζήτησεν ἐλεημοσύνην. Ὁ κῦρ Σῆμος τὸν παρετήρησε μὲ προσοχὴν.

«Φίλε μου,» εἶπε, «λυποῦμαι νὰ σὲ βλέπω εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Εἶσαι νέος, εἶσαι ἀκμαῖος, φαίνεσαι ὑγιής. Πῶς δὲν ἐργάζεσαι ἀντὶ νὰ ἐνοχλῆς εἰς τοὺς δρόμους τοὺς διαβάτας; Εἶναι ἐντροπὴ νὰ ζητῆ κανεὶς ἐλεημοσύνην, ὅταν δύναται διὰ τῆς ἐργασίας νὰ κερδίξῃ τὸν ἄρτον του».

—«Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, καλέ μου κύριε».

—«Καὶ ποίαν τέχνην γνωρίζεις;»

—«Γνωρίζω πολλὰς».

—«Τόσον τὸ χειρότερον! Καλύτερα νὰ ἔχῃ κανεὶς μίαν τέχνην καὶ νὰ τὴν γνωρίζῃ καλά, παρὰ νὰ νομίζῃ ὅτι γνωρίζει ἑκατόν! Ἴσως ἐπειδὴ γνωρίζεις πολλὰς δὲν κάμνεις καμμίαν. Καὶ τί ἐργασίαν ἔκαμνεν ὁ πατήρ σου;»

—«Ἦτο ὑποδηματοποιός».

—«Καὶ διατί δὲν ἠκολούθησες τὸ ἐπάγγελμά του;»

—«Αὐτὸ ἠθέλε κ' ἐκεῖνος, καὶ μάλιστα εἶχα ἀρ-

χίσει νὰ ἐργάζωμαι πλησίον του. Ἀλλὰ ἐβαρέθηκα καὶ ἐπροτίμησα νὰ γίνω μεταξουργός. Ἐμείνα εἰς ἓν μεταξουργεῖον ἐπὶ δέξα μῆνας, ἀλλὰ δὲν ἔμεινα εὐχαριστημένος. Οὔτε ἐκείνη ἡ τέχνη μοῦ ἤρρεσεν. Ἐπειτα ἔμαθα νὰ πλέξω καλάθια. Ὑστερα ἔγινα κτίστης. Ἀλλὰ δὲν εὐχαριστοῦμαι νὰ ἐργάζωμαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐπιθυμῶ ἄλλου εἴδους ἐργασίαν».

— «Τί εἴδους ἐργασίαν ἐπιθυμεῖς ;»

— «Ἦθελα νὰ εἶμαι ὑπάλληλος εἰς κανὲν γραφεῖον, ἢ γραφεὺς εἰς συμβολαιογραφεῖον, ἢ τοῦλάχιστον νὰ εὔρω θέσιν εἰς κανὲν ἐμπορικὸν κατάστημα. Δὲν κατώρθωσα ὅμως νὰ εὔρω τίποτε. Εἶχα δὲ τὴν δυστυχίαν νὰ χάσω τὸν πατέρα μου, καὶ νὰ σπαταλήσω ὅσα χρήματα μοῦ ἀφήκεν ὁ μακαρίτης. Καὶ τώρα εὐρίσκομαι χωρὶς λεπτὸν καὶ ἡ ἀνάγκη μὲ κáμνει νὰ ζητῶ ἐλεημοσύνην».

— «Παιδί μου, ἂν εἶχες ἀκολουθήσει τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς σου, θὰ εἶχες κληρονομήσει τὴν πελατεῖαν του, καὶ θὰ ἦσο τώρα τεχνίτης τίμος καὶ ἀνεξάρτητος. Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι καλά, ὅταν εἶναι κανεὶς ἐργατικὸς καὶ τίμος. Κανὲν ἐπάγγελμα δὲν ἀτιμάζει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀτιμάζει τὸ ἐπάγγελμά του.

» Ἀλλ' ἀπορῶ γιατί νὰ ἀπλώνης τὸ χέρι σου καὶ νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην, καὶ δὲν ἐπροτίμησες καμμίαν τέχνην ἀπὸ ὅσας γνωρίζεις. Φοβοῦμαι μήπως κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, εἶσαι καὶ ὀκνηρός. Πρόσεχε καλά! Ἄν ἡ ὀκνηρία σὲ ἔκαμε νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην, ἠμπορεῖ νὰ σὲ σπρώξῃ καὶ εἰς χειρότερα πράγματα. Καὶ τότε, τότε ἐτελείωσε πλέον! Ἐλα τώρα μαζί μας. Θὰ σὲ συστήσω ἐκεῖ ὅπου πηγαίνομεν εἰς ἓν ἐργοστάσιον, καὶ ἂν ἀπο-

φασίσης νὰ ἐργασθῆς τιμίως, ἠμποροῦν ὅλα νὰ διορθωθοῦν. Ἔλα!»

Ὁ κὺρ Σῆμος τὰ ἔλεγε πάντοτε στρογγυλὰ καὶ χονδρά, ἀλλ' ἂν ἐφαίνετο σκληρὸς εἰς τὰ λόγια, ἦτο πάντοτε, καθὼς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, τόσον ἀγαθός, τόσον εὐεργετικός, ὥστε δὲν εἶχε κανεὶς δικαίωμα νὰ παραπονεθῆ διὰ τὴν σκληρότητά του.

Ἄμα ἐφθάσαμεν, ὁ κὺρ Σῆμος ὠδήγησε τὸν νέον εἰς τὸ ἐργαστήριον διὰ νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὸν ἐργαστασιάρχην.

Ἡ σύστασις τοῦ κὺρ Σίμου ἦτο ἀρκετὴ νὰ διευκολύνῃ τὰ πάντα. Ὁ νέος ὑπεσχέθη καλὴν διαγωγὴν καὶ ζῆλον εἰς τὴν ἐργασίαν του καὶ ἔγινεν ἀμέσως δεκτός.

38. Τὰ καλύτερα φάρμακα.

Τριγύρω εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ εἶναι πολλὰ χωρία, τὰ ὁποῖα μαζὶ μὲ τὸν κὺρ Σῆμον ἐπεσκέφθημεν κατὰ σειράν.

Μίαν ἡμέραν μᾶς κατέλαβε βροχὴ ραγδαία, καὶ διὰ νὰ τὴν ἀποφύγομεν εἰσῆλθομεν εἰς μίαν πτωχικὴν οἰκίαν, ὅπου εὔρομεν τὴν οἰκοδέσποιναν μὲ τὰ δύο μικρὰ τέκνα της. Ὁ ἄνδρας της ἔλειπεν εἰς τὴν ἐργασίαν του.

Ἄν δὲν ἦτο ὁ βροχὴ τόσον ραγδαία, δὲν θὰ ἐμέναμεν ἐκεῖ οὔτε στιγμὴν, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀκαθαρσίας.

Ὅλα ἐκεῖ μέσα ἦσαν ἀκάθαρτα· ἀηδίαζε κανεὶς νὰ βλέπῃ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὰ παιδιά. Μοῦ ἦρ-

χειο νὰ γελῶ, ὅσον ἔβλεπα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κυρ Σίμου ζωγραφισμένην τὴν ἀηδῖαν καὶ τὴν στενοχωρίαν του. Ἐπὶ τέλους δὲν ἠμπόρесе νὰ κρατηθῆ.

«Κυρία μου, θὰ μὲ συγχωρήσητε νὰ σᾶς κάμω μίαν ἐρώτησιν;»

— «Εὐχαρίστως, κύριε».

— «Ἦθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, κυρία μου, διατί ἡ οἰκία σας καὶ τὰ τέκνα σας δὲν εἶναι πολὺ καθαρά;»

— «Εἴμεθα πτωχοὶ ἄνθρωποι, κύριε, καὶ δὲν ἔχομεν τὰ μέσα διὰ νὰ φροντίσωμεν περὶ καθαριότητος».

— «Νομίζετε ὅτι κοστίζει πολὺ ἢ καθαριότης;» ἠρώτησεν ὁ κυρ Σίμος. «Μήπως θέλει πληρωμὴν ὁ καθαρὸς ἀῆρ διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἀπὸ τὰ ἀνοικτὰ παράθυρά σας, ἢ τὸ νερὸν ἀπὸ τὴν βρύσιν διὰ νὰ πλύνετε τὰ φορέματα τῶν τέκνων σας καὶ τὰ ἰδικά σας; Δὲν καταλαμβάνω πῶς ἠμπορεῖτε νὰ ζῆτε ἐδῶ μέσα. Αὐτὴ ἡ ἀκαθαροσία κοστίζει περισσότερον ἀπὸ ὅσον φαντάζεται τις, διότι βλάπτει τὴν υἰείαν. Εἶναι κακὸν καὶ ὀλέθριον ν' ἀναπνέη κανεὶς ἀέρα μολυσμένον καὶ ν' ἀφίνη τὸ σῶμά του ἄπλυτον.

»Δὲν βλέπετε τὰ ζῶα πόσον ἀγαποῦν τὸ νερὸν καὶ πόσας φορὰς τὴν ἡμέραν πλύνονται; Ἡ Φύσις τὰ ὀδηγεῖ νὰ φροντίζουσι διὰ τὸν ἑαυτὸν των. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑγρασία εἰς τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας σας νομίζετε ὅτι κάμνει καλὸν εἰς τὰ τέκνα σας;»

— «Καὶ πῶς νὰ τὴν ἐμποδίσω τὴν ὑγρασίαν;»

— «Πῶς νὰ τὴν ἐμποδίσετε; Νὰ καθαρίζετε τοὺς τοίχους καὶ ν' ἀερίζετε συχνὰ τὴν οἰκίαν σας. Ἦμπορεῖ νὰ μὴ φύγῃ ὀλοτελῶς ἡ ὑγρασία, ἀλλὰ

θά ὀλιγοστεύσῃ. Φροντίζετε νὰ εἶναι πάντοτε καθαρά καὶ τὰ ἀγγεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα μαγειρεύετε τὸ φαγητόν σας. Τὸ νερὸν εἶναι τὸ καλύτερον ἰατρικόν. Μὴ τὸ φιλαργυρεύσθε. Δὲν εἶναι δύσκολον πρᾶγμα νὰ εἶναι κανεὶς καθαρὸς· σᾶς τὸ λέγω καὶ πάλιν, δὲν κοστίζει τίποτε. Ὅσον πτωχὸς καὶ ἂν εἶναι κανεὶς, πρέπει νὰ φροντίζῃ νὰ εἶναι ἀνθρωπευμένος καὶ νὰ μὴ προξενῇ ἀηδίαν εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀκούσατέ με, κυρία μου, φροντίζετε περισσότερον διὰ τὴν οἰκογένειάν σας καὶ τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ θὰ ἰδῆτε τότε πόσον περισσότερον θὰ εἴσθε εὐχαριστημένη».

Ὁ κὺρ Σῆμος θὰ ἔλεγε καὶ ἄλλα, ἢ βροχὴ ὄμως εἶχε παύσει καὶ ἐβιαζόμεθα νὰ φύγωμεν ἐκεῖθεν. Ἀπεχαιρετίσαμεν λοιπὸν τὴν πτωχὴν γυναῖκα καὶ τὰ μικρά της καὶ ἀνεχώρησαμεν.

39. Ἡ πολυτέλεια.

Ἐνῷ ἐπηγαίναμεν εἰς ἓν ἄλλο χωρίον, ἀπηντήσαμεν εἰς τὸν δρόμον ἓνα νέον καλοενδεδυμένον, ὁ ὁποῖος ἔτρεχε βιαστικός.

«Αἶ, φίλε μου, θὰ ἰδρώσῃς καὶ θὰ κρυολογήσῃς, εἶπεν ὁ κὺρ Σῆμος. Διὰ τί τρέχεις τόσο πολύ;»

— «Βιάζομαι νὰ φθάσω εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου μας διὰ νὰ ζητήσω ἀναβολὴν ἀπὸ ἓνα δανειστήν. Μᾶς ἔκαμε κατάσχεσιν, διότι δὲν εἶχομεν νὰ πληρώσωμεν τὸ χρέος μας».

— «Ἄν ἤμην ἐγὼ ὁ δανειστής καὶ σ' ἐβλεπα μ' αὐτὰ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, οὔτε ἀναβολὴν θὰ

σοῦ ἔδιδα, οὔτε θὰ σ' ἐλυπούμην διόλου. Ὅποιος σὲ ἰδῆ, θὰ σὲ ἐκλάβῃ ὡς τὸν πλουσιώτερον κτηματίαν τοῦ τόπου».

—«Πλούσιος ἐγώ! Ἀλλοίμονον! Ὅχι μόνον δὲν εἴμεθα πλούσιοι, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύομεν νὰ μείνωμεν εἰς τὸν δρόμον».

—«Μὲ συγχωρεῖς νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ διατί; Νομίζω ὅτι εἶσαι ἀπ' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ φαντάζον καὶ νὰ φαίνωνται πλουσιώτεροι ἀπὸ ὅ,τι εἶναι. Ἡξεύρεις τὸν μῦθον τοῦ βατράχου, ὁ ὅποιος ἤθελε νὰ φουσκώσῃ καὶ νὰ γίνῃ μεγαλύτερος ἀπὸ βῶδι, καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ φούσκωμα ἔσκασεν ὁ δυστυχῆς. Ἡ ὄρα ἢ καλὴ! λοιπὸν καὶ μὴ λησμονήσῃς ποτὲ τὸν μῦθον αὐτόν».

40. Τὰ παλαιὰ συστήματα.

Ἐκεῖ πλησίον ἦσαν χωράφια ἀκαλλιέργητα. Ὁ κῆρ Σῆμος ἐστάθη καὶ τὰ ἔβλεπε καὶ ἤρχισε νὰ συνομιλῇ μὲ ἓνα γεωργόν, ὁ ὅποιος ἐφαίνετο ἰδιοκτήτης.

«Δὲν μοῦ λέγεις, φίλε μου, διατί τὰ χωράφια αὐτὰ μένουں ἀκαλλιέργητα;»

—«Λιότι τὰ ἐκαλλιέργησα πέρουσι. Ἐφέτος πρόπει νὰ ξεκουρασθοῦν».

—«Νὰ ξεκουρασθοῦν! Νομίζεις ὅτι κουράζεται ἡ γῆ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι; Καὶ δὲν ἠξεύρεις ὅτι εἶναι τρόπος νὰ δίδῃ κανεὶς καὶ νὰ μὴ κουράζεται; Λὲν ἔμαθες γράμματα;»

—«Ὅχι, κύριε».

—«Τόσον τὸ χειρότερον. Ἄν ἤξευρες, θὰ σοῦ ἔλεγα νὰ διαβάσης διάφορα βιβλία καὶ νὰ μάθης πολλὰ πράγματα ὠφέλιμα εἰς τοὺς γεωργοὺς. Καθ' ἐκάστην γίνονται νέαι ἀνακαλύψεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὠφελοῦνται οἱ γεωργοὶ καὶ αὐξάνουν τὸ εἰσόδημά των. Ἄλλοῦ δὲν ἀφίνουν χέρσα τὰ χωράφιά των, ἀλλ' εὐρίσκουν τρόπον κατ' ἔτος κάτι νὰ τοὺς δίδῃ ἢ γῆ καὶ νὰ μένῃ πάντοτε ἀκούραστη. Ἔχεις παιδιά;»

—«Ἔχω δύο υἱούς».

—«Ἡξεύρουν νὰ διαβάζουν;»

—«Ὅχι».

—«Στεῖλέ τους εἰς τὸ σχολεῖον. Ὅταν μάθουν γράμματα, θὰ σοῦ διαβάζουν βιβλία χρήσιμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολὺ θὰ ὠφελῆθῃς καὶ θὰ καταλάβῃς ὅτι δὲν συμφέρει νὰ ἐξακολουθῇ κανεὶς τὰ παλαιὰ καὶ νὰ μὴ καλυτερεύῃ τὴν τέχνην του. Ὑπάρχουν, φίλε μου, ἄνθρωποι φιλόπονοι, οἱ ὁποῖοι φροντίζουν διὰ τὸ καλὸν σου. Ἄν ἀκολουθήσης τὰς συμβουλάς των, θὰ γίνῃς μίαν ἡμέραν πολὺ εὐτυχής.

»Καὶ δὲν εἶναι μόνον συμφέρον σου, ἀλλὰ καὶ χρέος σου νὰ ὠφελῆσαι ἀπὸ ὅσα γράφουν πρὸς χάριν σου καὶ πρὸς χάριν τῶν ὁμοίων σου οἱ πεπαιδευμένοι αὐτοὶ ἄνθρωποι. Διότι, ἂν εἶσαι καλὸς πατριώτης, πρέπει νὰ πράξῃς καὶ σὺ ὅ,τι δύνασαι διὰ νὰ πλουτίσῃ ὁ τόπος μας».

Ἡ ἐπιθυμία μου ἦτο νὰ συνοδεύσω τὸν κὺρ Σίμο εἰς ὄλην τὴν περιοδείαν του, ἀλλὰ εἶχον καὶ ἐγὼ τὰς ὑποθέσεις μου καὶ δὲν μοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ παρατείνω περισσότερο τὴν ἀπουσίαν μου. Ἀπεχωρίσθημεν λοιπόν, ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι

θά ἔξακολουθήσωμεν τὰς περιοδείας μας καὶ εἰς
τὰ ἄλλα χωρία τῆς ἐπαρχίας μας.

41. Σαββατόβραδο.

Γλυκειὰ εἶν' ἀπόψε ἡ βραδιά, κι ἡ φύσις ἡσυχάζει.
Κανένα ἤχο δὲν ἀκοῦς, μηδὲ βοσκοῦ φλογέρα,
μηδὲ κελάδημα πουλιοῦ ἢ βέλασμα προβάτου,
μηδὲ ἔς τὰ φύλλα δὲν ἀκοῦς τὸ χάιδεμα τ' ἀγέρα.

Ἄπανεμιὰ καὶ σιωπὴ βαθειά...

Νὰ ἡ καμπάνα

ἀχολογεῖ ἀπὸ μακριὰ ἔς τὸν ἡσυχον ἀέρα.

Ἄπόψε σαββατόβραδο, κι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά
σημαίνει γιὰ τὴν αὐριανὴν ἡμέραν ἡ καμπάνα.

ὦ χωρικοί, σπογγίσετε ἀπὸ τὸ μέτωπό σας,
τὸν ἴδρωτα ποὺ ἄγιασεν ἔξ ἡμερῶν σας κόπος.

Ἀὔριον εἶναι Κυριακὴ, χαρᾶς κι ἀγάπης μέρα!

Εὐτυχισμένοι χωρικοί, πλαγιάστε, κοιμηθῆτε,
καὶ θάλλθουν ὄνειρα γλυκὰ ἔς τὸν ἡσυχό σας ὕπνο.

Καὶ αὔριο πολὺ πρῶι καλόκαρδοι, ἀθῶοι,
μὲ τὴ γυναῖκα ἔς τὸ πλευρό, τὸ τέκνο ἔς τὴν ἀγκάλη
πηγαίνετε ἔς τὴν ἐκκλησιά γιὰ νὰ λειτουργηθῆτε.

42. Τὸ καλύτερον μάθημα

Ὁ Ἀνδρόνικος, μαθητὴς τῆς πέμπτης τάξεως,
καυχᾶται συχνά, διότι ἔχει πατέρα ὠραῖον, ὑψηλόν, σο-

βαρόν, με ώραῖα ἐνδύματα, ὁ ὁποῖος καθ' ἡμέραν τὸν συνοδεύει εἰς τὸ σχολεῖον.

Μίαν ἡμέραν ὁ Ἄνδρόνικος, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ διαλείμματος, ἐφιλονίκησε μὲ ἓνα μικρὸν μαθητὴν, τὸν Νῆζον, υἱὸν κτίστου· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε πῶς ἄλ-

«Μὴ λησμονήσετε, παιδιὰ
μου, αὐτὸ τὸ ἔργον εἶδατε
σήμερον».

λωσ νὰ τὸν πειράξῃ, τοῦ ἐφώναξεν : «Ὁ πατέρας σου εἶναι βρώμικος».

Ὁ Νίκος ἐκοκκίνισεν, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐγέμισαν δάκρυα, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Μόνον ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του. Καὶ ἰδοὺ τὸ ἀπόγευμα παρουσιάζεται εἰς τὴν τάξιν τοῦ υἱοῦ του ὁ κτίστης, ἓνας μικρόσωμος καὶ πτωχικὰ ἐνδεδυμένος ἄνθρωπος, διὰ νὰ παραπονεθῇ εἰς τὸν διδάσκαλον.

Ἐνῶ δ' ἐξέφραζε πρὸς τὸν διδάσκαλον τὰ παρόνα του, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν συνήθειάν του ἰστάμενος πλησίον τῆς θύρας ἐβοήθει τὸν υἱόν του νὰ βγάλῃ τὸ ἐπανωφόριόν του. ἤκουσε νὰ προφέρεται τὸ ὄνομά του καὶ ἀμέσως εἰσῆλθεν εἰς τὴν τάξιν καὶ ἠρώτησε περὶ τίνος πρόκειται.

«Αὐτὸς ὁ ἐργατικὸς ἄνθρωπος» ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, «ἦλθε νὰ παραπονεθῇ, διότι ὁ υἱός σας εἶπε μὲ περιφρονητικὸν τρόπον εἰς τὸν ἰδικόν του : «Ὁ πατέρας σου εἶναι βρώμικος».

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρονίκου ἐταράχθη, ἐκοκκίνισεν ὀλίγον καὶ ἠρώτησε τὸν υἱόν του :

«Τὸ εἶπες αὐτό;»

Ὁ μικρός, ὀρθὸς εἰς τὸ μέσον τῆς τάξεως, μὲ πρόσωπον γλωμὸν καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ἔμπροσθεν τοῦ μικροῦ Νίκου, δὲν ἀπήντησε.

Τότε ὁ πατὴρ του τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἔσυρε πλησίον τοῦ Νίκου, καὶ τοῦ εἶπε :

«Ζήτησε συγγνώμην».

Ὁ κτίστης ἠθέλησε νὰ ἐπέμβῃ, ἀλλ' ὁ κύριος τὸν ἠμπόδισε καὶ ἐπανέλαβεν εἰς τὸν υἱόν του.

«Ζήτησε συγγνώμην ! Ἐπανάλαβε τὰ λόγια μου

Ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν ἀπερίσκεπτον ὕβριν πρὸς τὸν πατέρα σου, τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ μου θεωρεῖ τιμὴν νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα).

Ὁ κτίστης ἔκαμε μίαν ἀποφασιστικὴν χειρονομίαν, ὡς νὰ ἔλεγε: «Δὲν θέλω». Ὁ κύριος ὅμως δὲν ἀντελήφθη τὸ κίνημα τοῦ πτωχοῦ ἐργάτου, διότι εἶχεν ὅλην τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν υἱόν του, ὁ ὁποῖος ἀργά, μὲ φωνὴν σιγαλὴν καὶ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κάτω, ἔλεγεν εἰς τὸν Νίικον: «Ζητῶ συγγνώμην... ..διὰ...τὴν ἀπερίσκεπτον ὕβριν πρὸς τὸν πατέρα σου, τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ μου θεωρεῖ τιμὴν νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα»).

Τότε ὁ κύριος ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν κτίστην, ὁ ὁποῖος ἔσφιξεν αὐτὴν μὲ δύναμιν, καὶ κατόπιν ὤθησε τὸν υἱόν του εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Νίκου καὶ τοῦ εἶπε :

«Ἀπὸ σήμερον θέλω ν' ἀγαπᾶς τὸ κτιστάκι αὐτὸ μ' ὅλην τὴν καρδίαν σου, πρῶτον, διότι εἶναι συμμαθητὴς σου, καὶ δεύτερον, διότι εἶναι παιδί ἐνὸς τιμίου καὶ φιλοπόνου ἐργάτου».

Ἐπειτα ἐστράφη πρὸς τὸν διδάσκαλον :

«Θὰ σᾶς παρακαλέσω, εἶπε, νὰ τοὺς βάλετε νὰ καθίσουν μαζί». Καὶ ὤθησε τὸν Ἀνδρόνικον εἰς τὸ θρανίον τοῦ Νίκου.

Ὅταν ἐκάθησαν μαζί, ὁ πατήρ τοῦ Ἀνδρόνικου ἔχαιρέτησε καὶ ἀνεχώρησεν.

Ὁ κτίστης ἔμεινεν ὀλίγα λεπτὰ σκεπτικὸς καὶ παρετήρει τὰ δύο παιδιά. Ἐπειτα ἐπλησίασεν εἰς τὸ θρανίον, καὶ ἐκοίταζε τὸν Ἀνδρόνικον μὲ μεγάλην συμπάθειαν καὶ τὰ χεῖλη του ἐκινουῦντο σιγὰ ὡς νὰ ἠθελον κάτι νὰ εἶπουν, ἀλλὰ τίποτε... ἠπλώσε μόνον

τὴν χειρὰ του διὰ νὰ τὸν χαϊδεύσῃ, ἀλλ' οὔτε αὐτὸ δὲν ἐτόλμησε καὶ τοῦ ἤγγισε μόνον τὸ μέτωπον μὲ τὰ χονδρά του δάκτυλα. Ἐπειτα διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν, ἔστρεψεν ἀκόμη μίαν φορὰν καὶ τὸν εἶδε καὶ ἔπειτα ἀνεχώρησε.

«Μὴ λησμονήσετε ποτέ, παιδιὰ μου, αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶδατε, εἶπεν ὁ διδάσκαλος. «Εἶναι τὸ καλύτερον μᾶθημα ἀπὸ ὅλα ὅσα ἠκούσατε μέχρι σήμερον».

43 Σωκράτης καὶ Ἀρίσταρχος.

Ἦσαν αἱ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Θρασύβουλος, ἀφοῦ κατέλαβε τὸν Πειραιᾶ, ἐπολέμει κατὰ τῶν τριάκοντα τυράννων, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὰς Ἀθήνας.

Μίαν τῶν ἡμερῶν τούτων ὁ Σωκράτης, ὁ ὁποῖος ἔμενεν εἰς τὰς Ἀθήνας, συνήντησε καθ' ὁδὸν τὸν Ἀρίσταρχον, νέον εὐγενῆ καὶ φίλον του.

Παρατηρήσας ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἦτο κατηφῆς καὶ σκυθρωπός, ἔσπευσε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ :

«Τί ἔχεις, Ἀρίσταρχε, καὶ εἶσαι σκυθρωπός ; Ἐὰν μὲ θεωρῆς φίλον σου, ὀφείλεις νὰ μοὶ ἀνακοινωνῆς τὴν αἰτίαν τῆς λύπης σου, διότι ἴσως δυνηθῶ νὰ σὲ ἀνακουφίσω».

— «Ἀληθῶς, ὦ Σώκρατες,» ἀπεκρίθη ὁ νέος, «εὐρίσκομαι εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν, διότι, ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ὁ πόλεμος, συνηθροίσθησαν εἰς τὴν οἰκίαν μου πολλαὶ συγγενεῖς, ἀδελφαί, ἀνεψιαί, ἑξαδέλφαι, τὰς ὁποίας δὲν δύναμαι νὰ διαθρέψω :

»Δὲν ἔμπορῶ δέ, διότι οὔτε ἐκ τῶν ἀγρῶν

μου ἀπολαμβάνω εισόδημά τι, ἐπειδὴ ἔνεκα τοῦ πολέμου ἔχουν μείνει ἀκαλλιέργητοι, οὔτε ἐκ τῶν οἰκιῶν μου, ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς ὀλιγανθρωπίας δὲν δύναμαι νὰ ἐνοικιάσω αὐτάς. Θέλω νὰ πωλήσω τὰ ἔπιπλά μου, ἀλλ' οὐδεὶς τὰ ἀγοράζει. Θέλω νὰ δαμεισθῶ χρήματα, ἀλλ' οὐδεὶς μοὶ δίδει.

»Ἐννοεῖς, πιστεύω, τώρα τὴν στενοχωρίαν μου. Ἄφ' ἑνὸς δὲν ἠμπορῶ νὰ βλέπω τόσας συγγενεῖς μου νὰ ὑποφέρουν, ἀφ' ἑτέρου δὲν δύναμαι νὰ διατρέφω αὐτάς, ἀφ' οὗ δὲν ἔχω τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο μέσα».

Ὁ Σωκράτης ἀκούσας ταῦτα, ἠρώτησε πάλιν τὸν Ἀρίσταρχον :

«Ἄλλὰ πῶς ὁ φίλος ἡμῶν Κεράμων, ἂν καὶ ἔζη περισσοτέρους ἀπὸ σὲ εἰς τὴν οἰκίαν του, δύναται ὄχι μόνον τούτους νὰ διατρέφῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ πλουτῇ, σὺ δὲ φοβεῖσαι, μήπως πάντες καταστραφῆτε δι' ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων!»

—«Μὰ τὴν ἀλήθειαν», ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίσταρχος, «ὁ μὲν Κεράμων τρέφε δούλους, ἐγὼ δὲ ἑλευθέρους».

—«Δὲν εἶναι λοιπὸν λυπηρόν,» εἶπεν ὁ Σωκράτης, «ἐκεῖνος μὲν νὰ εὐπορῇ ἔχων δούλους, σὺ δὲ νὰ εἶσαι ἄπορος, ἔχων εἰς τὴν οἰκίαν σου ἀνθρώπους ἑλευθέρους;

»Αἱ συγγενεῖς σου δὲν γνωρίζουν νὰ ζυμώνουν ἄρτον, νὰ κατασκευάζουν τυρόν, νὰ κáμνουν φορέματα ἀνδρικὰ καὶ γυναικεῖα;

»Ἐγὼ γνωρίζω, ὅτι ὁ Ναυσικίδης ἐκ μᾶς μόνον ἐργασίας, τῆς ἀλευροποιίας, ὄχι μόνον τρέφει τὸν ἑαυτὸν του, τοὺς δούλους καὶ πολλὰ κτήνη, ἀλλὰ καὶ πλουτεῖ. Ὁ Κόροιβος ἐκ τῆς ἄρτοποιίας

καὶ τὴν οἰκογένειάν του διατρέφει καὶ ζῆ πλουσιο-
παρόχως. Ὁσαύτως ὁ Δημέας ζῆ καλῶς ἐκ τῆς γλα-
μυδοποιίας, ὁ Πένων ἐκ τῆς γλαινοποιίας καὶ ἄλλοι
ἐκ διαφόρων ἄλλων ἐργασιῶν».

— «Ἀληθῶς λέγεις, ὦ Σώκρατες,» ἀπεκρίθη ὁ
Ἄρισταρχος. «Ἄλλ' οὔτοι πάντες ἔχουν δούλους, τοὺς
ὁποίους ἀναγκάζουν νὰ ἐργάζονται, ἐνῶ οἱ ἰδικοὶ
μου ἄνθρωποι εἶναι ἐλεύθεροι καὶ συγγενεῖς».

— «Λοιπὸν νομίζεις, φίλε μου,» λέγει ὁ Σωκρά-
της, «ὅτι αἱ συγγενεῖς σου, ἐπειδὴ εἶναι ἐλεύθεροι,
δὲν πρέπει νὰ ἐργάζονται, ἀλλὰ μόνον νὰ τρώγουν
καὶ νὰ κοιμῶνται; Νομίζεις, ὅτι πρέπει νὰ μένουν
ἀργαί, μὴ ἐκτελοῦσαι ἐργασίαν τινὰ χρήσιμον εἰς
τὸν βίον;

»Ἄλλ' ἀκριβῶς, ἐπειδὴ μένουν ἄεργοι, οὔτε ἐκεῖ-
ναι ἀγαποῦν σέ, οὔτε σὺ ἐκείνας. Σὺ μὲν νομίζεις
αὐτὰς ἐπιζημίους, ἐκεῖναι δὲ λυποῦνται, διότι σέ
βλέπουν στενοχωρούμενον.

»Ἄν ὁμως φροντίσης νὰ πείσης τὰς συγγενεῖς
σου νὰ ἐργάζονται καὶ σὺ θὰ ἀγαπήσης ἐκείνας,
βλέπων, ὅτι εἶναι ὠφέλιμοι, καὶ ἐκεῖναι ὁμοίως θὰ
σὲ ἀγαπήσουν, βλέπουσαι ὅτι χαίρεις δι' αὐτάς».

— «Ἐχεις πολὺ δίκαιον, φίλε Σώκρατες,» ἀπε-
κρίθη ὁ Ἄρισταρχος. «Εὐθύς θὰ προσπαθῆσω νὰ
δανεισθῶ ὀλίγα χρήματα καὶ μὲ αὐτὰ νὰ προμη-
θεύσω ἐργασίαν εἰς ἐκάστην τῶν συγγενῶν μου».

Πράγματι ὁ Ἄρισταρχος εἰς ἄλλας μὲν ἐκ τῶν
συγγενῶν του ἔδωκε μαλλία διὰ νὰ κατεργάζονται
ταῦτα, εἰς ἄλλας νήματα διὰ νὰ ὑφαίνουν γυναικεῖα
καὶ ἀνδρικὰ ὑφάσματα καὶ εἰς ἄλλας ἄλλας ἐργασίας.

Ἐκτοτε, αἱ μὲν συγγενεῖς τοῦ Ἀριστάρχου ἐργαζόμεναι ἦσαν φαιδραὶ καὶ ἠγάπων τὸν Ἀρίσταρχον ὡς κηδεμόνα, οὗτος δὲ ἠγάπα αὐτὰς ὡς ὠφελίμους.

Οὕτω διὰ τῆς ἐργασίας ἐκέρδαινον τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα, ἔζων εὐχαρίστως καὶ εὐγνωμόνουν τὸν Σωκράτην, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀρίσταρχον τόσον ὠφελίμους καὶ χρησίμους συμβουλὰς.

44. Ὁ μικρὸς κουλουροπώλης.

Πρὸ ὀλίγου εἶχε σημάνει ὁ κώδων τῆς ἐξόδου. Αἱ μαθήτριά, κατ' ἀρχὰς ἀραιαί, ὕστερον πυκναί, ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ὅλαι γελασταὶ καὶ χαρούμεναι. Τότε συνέβη κάτι ὠραῖον.

Ἀντικρὺ ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ σχολείου, εἰς τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιον, μὲ τὸν ἓνα βραχίονα στηριγμένον εἰς τὸν τοῖχον καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν σκυμμένην ἐπὶ τοῦ βραχίονος, ἐστέκετο εἷς μικρὸς κουλουροπώλης μὲ τὸ μέγαλον του κάνιστρον κενόν, κρεμάμενον ἀπὸ τὸν ὄμων, καὶ ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητα.

Δύο μαθήτριά τῆς δευτέρας τάξεως τὸν ἐπλησίασαν καὶ τὸν ἠρώτησαν :

«Τί ἔχεις καὶ κλαίεις;»

Ἄλλ' αὐτὸς δὲν ἀπήντα καὶ ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ.

— «Ἄλλὰ τί ἔχεις, τέλος πάντων, καὶ κλαίεις;» τὸν ἠρώτησαν πάλιν αἱ μαθήτριά.

Τότε αὐτὸς ἐσήκωσε τὸ πρόσωπον καὶ εἶπε κλαίων, ὅτι ἔχασεν εἴκοσι πέντε δραχμάς, τὰς ὁποίας εἶχε συνάξει ἀπὸ τὰ κουλούρια, τὰ ὁποῖα εἶχε πω-

λήσει. Τοῦ εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ — καὶ ἔδειξε τὴν τρυπημένην τσέπην — καὶ τώρα δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ἀρτοποιὸν χωρὶς χρήματα.

«Θὰ μὲ τιμωρήσῃ,» προσέθεσε μὲ λυγμούς, καὶ ἀφῆκε πάλιν τὴν κεφαλὴν νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ βραχίονος, ὡς ἀπηλπισμένος.

Τὰ κοράσια ἐστάθησαν καὶ τὸν ἔβλεπον μὲ πρόσωπον λυπημένον. Ἐν τῷ μεταξῦ εἶχον μαζευθῆ καὶ ἄλλα, μεγάλα καὶ μικρά, πτωχὰ καὶ πλούσια, μὲ τὰ βιβλία των ὑπὸ μάλῃς. Τότε ἡ μεγαλυτέρα ἔξ αὐτῶν ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπην τῆς δύο δραχμὰς καὶ εἶπεν :

«Ἐχω μόνον δύο δραχμὰς, τὰς ὁποίας εὐχαρίστως προσφέρω εἰς τὸ πτωχὸν αὐτὸ παιδίον. Τώρα, ἂν ἔχη καὶ καμμία ἄλλη ἀπὸ σᾶς χρήματα μαζί τῆς, ἄς πράξῃ τὸ ἴδιον».

— «Ἐχω καὶ ἐγὼ δύο», εἶπε μία ἄλλη, ἡ ὁποία ἐφόρει κόκκινα ἐνδύματα. «Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦν αὐταί. Πρέπει νὰ γίνουν εἴκοσι πέντε». Καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ : «Ἄνθοῦλα, Ἰσμήνη, Νίνα, Ζωή! λεπτά! Φέρετε ὅσα λεπτὰ ἔχετε».

Ὅλαι μὲ μεγάλῃν προθυμίαν ἔτρεξαν, προσφέρουσαι ἐκάστη ὅ,τι εἶχεν. Ἄλλη μίαν δραχμὴν, ἄλλη πεντήκοντα λεπτά, ἄλλαι εἰκοσάλεπτον. Καὶ ἡ μεγαλυτέρα ἐσύναζε τὰ χρήματα καὶ τὰ ἐμέτρα :

«Ὅκτώ, δέκα, δεκαπέντε!» Ἄλλ' ἔλειπαν ἀρκετὰ ἀκόμη.

Τότε παρουσιάσθη μία μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅλας, ἡ ὁποία, ὡς φαίνεται, ἦτο διδασκάλισσα καὶ προσέφερε πέντε δραχμὰς. Ὅλαι τὴν εὐχαρίστησαν. Ἐλειπαν ἀκόμη πέντε δραχμαί.

«Τώρα θὰ ἔλθουν καὶ αἱ μαθήτριά σου,» εἶπε μία ἄλλη.

Ἦλθον καὶ αὐταὶ μετ' ὀλίγον. Εἶχον μαζευθῆ ἄρκετὰ χρήματα. Καὶ ἦτο ὥραϊον τὸ θέαμα, νὰ βλέπη τις τὸν δυστυχημένον αὐτὸν κουλουροπώλην εἰς τὴν μέσσην ὄλων αὐτῶν τῶν μαθητριῶν μὲ τὰ ποικιλόχρωμα φορέματα καὶ τὰς καθαρὰς ποδιάς.

Αἱ εἴκοσι πέντε δραχμαὶ εἶχον συμπληρωθῆ καὶ αἱ προσφοραὶ ἐξηκολούθουν. Αἱ πολὺ μικραὶ μαθήτριά σου, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶχον χρήματα, προσεπάθουν νὰ πλησιάσουν τὸν μικρὸν διὰ νὰ τοῦ προσφέρουν ὀλίγα ἄνθη, τὰ ὁποῖα ἐκράτουν, μόνον διὰ νὰ δώσουν καὶ αὐταὶ κάτι.

Ὁ μικρὸς κουλουροπώλης εὐχαρίστησε μὲ τὴν καρδίαν του τὰ εὐγενῆ καὶ φιλεύσπλαγχνα κοράσια καὶ ἔφυγεν εὐχαριστημένος καὶ μὲ τὰς χεῖρας πλήρεις χρημάτων.

43. Ὁ φιλόσοφος ξυλουργός.

Ὁ ξυλουργὸς Πέτρος εἶναι τιμιώτατος καὶ ἄριστος τεχνίτης. Πάντες οἱ γείτονες ἀγαποῦν αὐτὸν διὰ τοῦτο, ἰδιαίτερος μάλιστα ὁ πλούσιος κτηματίας Ἀργύρης, ὁ ὁποῖος πολλάκις ἀναθέτει εἰς τὸν Πέτρον διαφόρους ἐργασίας του.

Ὁ Πέτρος εἶναι ἀκόμη γνωστὸς εἰς ὄλους τοὺς γείτονας καὶ διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ τάξιν. Ὁρισμένην ὥραν ἀρχίζει τὴν ἐργασίαν του καὶ ὀρισμένην ὥραν παύει αὐτήν. Ὅλοι γνωρίζουν, ὅτι θὰ ἔχη παρέλθει ἡ μεσημβρία ἢ ἡ ὀγδόη τῆς ἑσπέρας, ὅτε

δὲν ἀκούεται ὁ κρότος τοῦ πρίονος ἢ τῆς πλάνης τοῦ ἐπιμελοῦς ξυλουργοῦ.

Ἐσπέραν τινὰ ἢ ὀγδόη ὥρα ἀπὸ πολλοῦ ἔχει παρέλθει καὶ ὁ Πέτρος ἐξακολουθεῖ νὰ ἐργάζεται.

Φθάνει τὸ μεσονύκτιον καὶ ὁ ξυλουργὸς ἐξακολουθεῖ νὰ ἐργάζεται.

Κατὰ τύχην διήρχετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Πέτρου ὁ κύριος Ἀργύρης ἐπιστρέφων ἐκ μιᾶς συναναστροφῆς.

Ἐκπληκτικὸς βλέπει φῶς εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ξυλουργοῦ τριαύτην ὥραν καὶ ἀκούει τὸν κρότον τοῦ πρίονος αὐτοῦ.

Περίεργος νὰ μάθῃ τὸν λόγον, διὰ τὸν ὅποιον ὁ Πέτρος παρέβη διὰ πρώτην φοράν τὴν συνήθειάν του, κτυπᾷ τὴν θύραν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐργαστήριον.

«Βλέπω, φίλε μου», λέγει εἰς τὸν ξυλουργόν, «ὅτι ἀπεφάσισες νὰ γίνῃς διὰ μιᾶς πλούσιος».

— «Καὶ ἀπὸ τί τὸ συμπεραίνετε αὐτό, κύριε Ἀργύρη;» ἠρώτησεν ὁ ξυλουργός.

— «Ἀπὸ τὴν μεγάλην σου ἐπιμέλειαν» ἀπήντησεν ὁ κύριος Ἀργύρης. «Πλησιάζει μεσονύκτιον καὶ ἀκόμη ἐργάζεσαι. Δὲν ἔχω λοιπὸν δίκαιον νὰ νομίζω, ὅτι ἤρχισες νὰ κυνηγῆς τὰ χρήματα;»

— «Ἡξεύρω ὅτι ἀστειεύεσθε, κύριε Ἀργύρη» ἀπήντησεν ὁ ξυλουργός. «Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι σοβαρὰ ἀνάγκη μὲ βιάζει νὰ ἐργασθῶ κάμποσον καιρὸν περισσότερο ἀπὸ τὸ σὺνήθες. Ὁ δυστυχῆς γείτων μου, ὁ Χρῆστος, εἶναι βαρέως ἀσθενής. Δὲν εἶχεν ἐμβολιασθῆ καὶ ἔπαθεν ἀπὸ εὐλογίαν. Ἡ ἀστυνομία μετέφερεν αὐτὸν εὐθὺς εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν εὐλογίων»

των, ὅπου θὰ μείνη ἄρκετὸν καιρόν. Τί θὰ γίνῃ ἐν τῷ μεταξὺ ἢ πολυμελῆς αὐτοῦ οἰκογένεια, ἢ ὅποια ζῆ μόνον ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ ἢ ὅποια τώρα στερεῖται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ἐργάζωμαι ὀλίγας ὥρας περισσότερον καθ' ἡμέραν διὰ νὰ βοηθῶ δι' αὐτῶν τὸν δυστυχῆ γείτονα. Εὐτυχῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν δὲν λείπει ἡ ἐργασία. Καὶ ὅταν ἔχη κανεὶς βραχίονας ἰσχυροὺς πρέπει νὰ μεταχειρίζεται αὐτοὺς καὶ πρὸς βοήθειαν τοῦ γείτονός του».

— «Σὲ συγγαίρω, φίλε μου, διὰ τὴν εὐγενῆ σου καρδίαν», ἀπήντησεν ὁ πλούσιος κτηματίας. «Ἄλλ' εἶσαι βέβαιος ὅτι ὁ γείτων σου θὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν εὐεργεσίαν καὶ θὰ ἀποδώσῃ αὐτὴν κάποτε εἰς σέ;»

— «Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, κύριε Ἀργύρη!» ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς Πέτρος· «αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπρόφθασα ἀκόμη νὰ τὸ σκεφθῶ. Τὰ παιδιά τοῦ Χριστοῦ πεινοῦν καὶ ζητοῦν τὰ καημένα κάτι τι νὰ φάγουν. Πρὸ παντὸς εἶδα, ὅτι πρέπει νὰ ἐξοικονομήσω διὰ τὰ παιδάκια ὀλίγον ἄρτον. Τώρα σκέπτομαι καὶ αὐτό, τὸ ὅποῖον λέγετε, καὶ εὐρίσκω, ὅτι καὶ ὁ Χρῆστος θὰ μείνη εὐχαριστημένος ἀπὸ ἐμέ. Ἄλλὰ τί νὰ σᾶς εἰπῶ: Εἴτε μείνη, εἴτε δὲν μείνη, ἐγὼ εἶμαι πληρωμένος διὰ τοὺς κόπους μου. Ἠξεύρετε πόσῃ εὐχαρίστησιν αἰσθάνομαι, ὅταν βλέπω μὲ τί χαρὰν μὲ ὑποδέχονται τὰ καημένα τὰ παιδάκια; Δὲν μοῦ φθάνει αὐτὴ ἡ πληρωμή;»

— «Εὖ γέ σου, Πέτρε», εἶπε μὲ συγκίνησιν ὁ πλούσιος κτηματίας. «Ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἀνταμείψῃ διὰ τὴν καλωσύνην σου. Αὐτὸς θὰ δώσῃ πάλιν τὴν ὑγίαν εἰς τὸν γείτονά σου! Καλὴ νύκτα σου!»

Μὲ τὰς λέξεις αὐτὰς ἀνεχώρησε σχεδὸν δακρῶν ὁ κύριος Ἀργύρης, ἐνῶ ὁ Πέτρος εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ ἐπαίνου τοῦ πλουσίου γείτονός του, ἐξηκολούθησε μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν τὴν ἐργασίαν του.

Τὴν ἐπαύριον ὁ ξυλουργὸς ἐλάμβανεν ἀνώνυμον ἐπιστολήν, περιέχουσαν ἑκατοντάδραχμον χαρτονόμισμα καὶ τὰς ἑξῆς λέξεις: «Ὑπὲρ τῆς προστατευομένης ὑπὸ σοῦ πτωχῆς οἰκογενείας».

Αἱ ἑκατὸν αὐται δραχμαὶ ἀπεστέλλοντο ὡς δῶρον ὑπὸ τοῦ νυκτερινοῦ ἐπισκέπτου τῆς προτεραίας.

46. Μία δικαία τιμωρία.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου τὸν Αὐγουστον τοῦ 527 μετὰ Χριστόν.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς χάλαζα σπανίου μεγέθους κάπεσεν εἰς τινὰ ἐπαρχίαν τοῦ Κράτους του καὶ κατέστρεψεν ἐντελῶς τὰ προϊόντα αὐτῆς.

Οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι, οἱ ὁποῖοι καὶ πρότερον δὲν ἦσαν εὐποροὶ, ἐστερήθησαν τώρα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀφοῦ ἔμαθε τὴν συμφορὰν, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα σῖτον καὶ ἄλευρα καὶ διέταξε τὸν διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας, ὅπως διανεῖμῃ ταῦτα εἰς τοὺς δυστυχεῖς κατοίκους.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπεθύμει νὰ λάβῃ ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς καταστροφῆς, ἀπεφάσισε μετὰ δύο ἡμέρας νὰ μεταβῆ αὐτοπροσώπως εἰς τὸν τόπον τῆς δυστυχίας. Ἐνε-

δύθη λοιπὸν στολὴν λοχαγοῦ καὶ μετέβη κατ' εὐθείαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνης.

Ὁ Ἰουστινιανὸς φθάσας ἀγνώριστος πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἐπάρχου, εἶδεν ἐκεῖ νὰ σταθμεύουν πολλοὶ φορητοὶ ἅμαξαι πλήρεις σάκκων σίτου καὶ ἀλεύρου καὶ πέριξ αὐτῶν πλῆθος χωρικῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέμενον ἀνυπομόνως τὴν ἐκφόρτωσιν τῶν σάκκων καὶ τὴν διανομὴν τοῦ ἀλεύρου καὶ τοῦ σίτου.

«Διατὶ δὲν διενεμήθησαν ἀκόμη τὰ φορτία αὐτά;» ἠρώτησεν ὁ αὐτοκράτωρ γηραιὸν τινα χωρικόν.

«Ὁ κύριος ἐπαρχος διασκεδάζει σήμερον μετὰ τῶν φίλων του καὶ δὲν εὐκαιρεῖ νὰ φρονίσῃ δι' ἡμᾶς,» ἀπήντησεν ἐκεῖνος μὲ παράπονον. «Ἀναμένομεν ἐδῶ ὀκτὼ ὄλας ὥρας».

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀκούσας ταῦτα εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπάρχου καὶ παρεκάλεσε τὸν γραμματέα του, νὰ μεταβῆ πρὸς τὸν προϋστάμενόν του καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ ἐκ μέρους του, νὰ διανεμίῃ τὸν σίτον καὶ τὰ ἄλευρα διότι οἱ ἄνθρωποι πεινοῦν.

Ὁ γραμματεὺς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ. Ἦτο ὁμως πολὺν ταραγμένος. «Ἐξ αἰτίας σας, κύριε», εἶπε, «ἔπαθα βαρεῖαν προσβολήν. Ὁ κύριος ἐπαρχος μὲ ἀπέπεμψεν ἀποτόμως, εὐθύς ὡς τῷ ἀνεκοίνωσα τὴν παράκλησίν σας. Δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ διαταραχθῇ ἡ διασκέδασίς του ἀπὸ κανένα».

Ὁ αὐτοκράτωρ πλήρης ὀργῆς διὰ τὴν σκληρότητα καὶ ἀσπλαγχνίαν τοῦ ἐπάρχου διηυθύνθη μόνος εἰς τὴν αἴθουσαν, εἰς τὴν ὁποίαν διεσκέδαζεν ὁ κύριος ἐπαρχος.

Ὁ ἐπαρχος ἰδὼν τὸν ξένον, καὶ μὴ γνωρίζων

ὅτι ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ, εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ τρόπον ἀπρεπῆ :

«Τί θέλετε, κύριε, ἐδῶ ; Ποῖος σᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέλθῃτε καὶ νὰ διαταράξῃτε τὴν διασκέδασίν μου ;»

Ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ἀπήντησεν : «Εἶμαι λοχαγὸς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ ἦλθον ἐδῶ, διὰ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ λυπηθῆτε τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς πτωχοὺς, οἱ ὅποιοι ὑποφέρουν πολὺ».

«Μὴ φροντίζετε τόσον πολὺ, κύριε λοχαγέ, διὰ τὰ κτήνη αὐτά, διότι δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν».

Ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργὴν του καὶ προσέθηκε μὲ παρακλητικὴν φωνήν.

«Πρέπει νὰ εἴμεθα φιλόανθρωποι, κύριε ἑπαρχε, καὶ νὰ μὴ μένωμεν ἀδιάφοροι εἰς τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων».

— «Φυλάξατε τὰς συμβουλάς αὐτὰς διὰ τὸν ἑαυτὸν σας !» εἶπεν ὁ ἑπαρχος, τοῦ ὁποίου ἡ ὀργὴ δὲν εἶχε πλέον ὄρια. «Παρακαλῶ νὰ ἐξέλθῃτε ἀπ' ἐδῶ, διότι ἀρκετὰ μὲ ἔχετε ἐνοχλήσει».

Ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ ἐπὶ πλέον ἑαυτὸν καὶ εἶπεν αὐστηρῶς :

«Εἶμαι ὁ αὐτοκράτωρ καὶ κύριός σου καὶ σὲ διατάσσω νὰ ἐξέλθῃς ἀμέσως ἐκ τοῦ οἴκου τούτου, διότι εἶσαι ἀνάξιος τοιαύτης ὑψηλῆς θέσεως !»

Ἐπειτα δέ, ἀφοῦ ἐστράφη πρὸς τὸν ἐκπληκτον ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως γραμματέα, εἶπε :

«Πρὸ ὀλίγου ἐκ τῶν λόγων σου ἐνόησα ὅτι ἔχεις εὐγενῆ καρδίαν καὶ τὰ δυστυχήματα τῶν ἄλλων πολὺ σὲ συγκινοῦν.

» Ὑπαγε σὺ νὰ διανείμῃς τὸ ἄλευρον καὶ τὸν σῖτον εἰς τοὺς πτωχοὺς χωρικοὺς. Ἀπὸ σήμερον εἶσαι ἔπαρχος.

» Ἐχω δὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ πάθημα τοῦ προκατόχου σου θὰ σοὶ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα. Ἔσο πάντοτε πιστὸς καὶ εὐσυνείδητος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος!»

47. Ὁ χειμῶν.

Παρήλθον τοῦ ἔαρος τάνθη,
πενθοῦσιν οἱ κῆποι γυμνοί,
ἢ χλόη τῆς γῆς ἐμαράνθη,
σιγᾱ τῶν πτηνῶν ἢ φωνή.

Ψυχρὸς ὁ βορέας συρίζει,
ψυχρὰ καταπίπτει βροχή,
τὸ πῦρ πανταχοῦ σπινθηρίζει,
πλὴν τρέμουν γυμνοὶ οἱ πτωχοί.

ᾠ δότε, υἱοὶ τῶν πλουσίων,
ᾧ δότε τοὺς ἄρτον καὶ πῦρ.
Ἄρχεῖ ἔν σας μόνον ψυχίον
καὶ εἰς τοῦ πυρός σας σπινθήρ.

48. Ὁ φιλόξενος χωρικός.

Χωρικός τις πτωχός, ἀλλ' ἀγαθὸς καὶ ἔντιμος
οἰκογενειάρχης ἔζη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς μικρὰν κα-

λύβην μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν ἕξ μικρῶν τέκνων του.

Ἐσπέραν τινά, αἴφνης, ἤκουσε νὰ κτυποῦν τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Σπεύδει ἀμέσως, ἀνοίγει καὶ βλέπει ἄνθρωπον πτωχὰ ἐνδεδυμένον, ὁ ὁποῖος ἐξήτει ἄσυλον διὰ νὰ ἀναπαυθῆ.

«Δὲν ἤλθατε εἰς καλὴν ὥραν, φίλε μου,» λέγει μετὰ λύπης ὁ πτωχὸς χωρικός. «Ἡ σύζυγός μου εἶναι ἀσθενής, ἡ δὲ καλύβη μου ἔχει μόνον δύο μικρὰ δωμάτια· εἰς τὸ ἓν μένει ἡ ἀσθενής, εἰς δὲ τὸ ἄλλο κοιμῶνται τὰ ἕξ τέκνα μου. Εἰσέλθετε ὁμως καὶ θὰ προσπαθῆσω νὰ σᾶς ἐξοικονομήσω».

Ὁ χωρικός ὠδήγησε τὸν ξένον εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἠτοιμάζοντο νὰ κοιμηθοῦν τὰ τέκνα του, προσέφερον εἰς αὐτὸν κάθισμα καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ καθίσῃ καὶ νὰ ἀναπαυθῆ ἀπὸ τὸν κόπον. Ἐπειτα ἔσπευσε προθύμως καὶ ἔστρωσε μὲ καθαρὸν τραπέζο-μάνδηλον μικρὰν τράπεζαν.

Παρέθεσε κατόπιν ἐντὸς πηλίνων πινακίων τυρόν, ἐλαίας, ὠά, καὶ ὀλίγα λάχανα μαγειρευμένα.

Ἐφερὲν ἀκόμη ποτήριον ξύλινον μὲ οἶνον, καὶ κἀνιστρον μὲ σῦκα.

Τὸ γεῦμα ἦτο πτωχόν, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε πλούσιον τὸ χωρῶν πρόσωπον τοῦ οἰκοδεσπότη.

Ἐνῶ δὲ ὁ ξένος ἐδείπνει, ὁ χωρικός ἠτοίμασε κλίνην δι' αὐτὸν πλησίον τῆς κλίνης τῶν τέκνων του καὶ ἀφοῦ ἠϋχήθη καλὴν νύκτα εἰς αὐτόν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς συζύγου του.

Ὁ ξένος ἐξητλώθη ἐπὶ τῆς κλίνης σκεπτόμενος τὴν φιλοξενίαν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, τὴν πρὸς τὰ

τέκνα του στοργήν, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του καὶ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν τάξιν τῆς οἰκίας.

Ὁλίγον πρὶν ἐξημερώσῃ, ἤκουσεν ὁ ξένος φωνὰς εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον καὶ μετ' ὀλίγον, ὅτε εἶχεν ἐγερθῆ ἔκ τῆς κλίνης, εἶδε τὸν χωρικὸν εἰσερχόμενον καὶ κρατοῦντα εἰς τὰς χεῖρας νεογέννητον βρέφος. «Ἴδού, φίλε μου,» εἶπεν ὁ χωρικὸς «ὁ Θεὸς κατὰ τὴν νύκτα ταύτην μοὶ ἀπέστειλε καὶ ἕβδομον τέκνον. Εὐχῆθητι δι' αὐτό».

Ὁ ξένος, ἀφοῦ ἔλαβε τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας, ηὐχῆθη εἰς αὐτὸ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ φέρῃ εὐτυχίαν εἰς τοὺς γονεῖς, καὶ ὑπεσχέθη νὰ γίνῃ ἀνάδοχος αὐτοῦ.

Κατόπιν εὐχαριστήσας τὸν χωρικὸν διὰ τὸς περιποιήσεις του ἀνεχώρησε.

Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ χωρικὸς βλέπει ἔκπληκτος νὰ σταματοῦν πρὸ τῆς θύρας του ἄμαξαι βασιλικαί, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν βασιλέα μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας νὰ ἐμφανίζεται καὶ νὰ καλῇ αὐτόν.

«Δὲν μὲ γνωρίζεις;» λέγει πρὸς αὐτόν. «Εἶμαι ὁ ξένος, τὸν ὁποῖον χθὲς ἐφιλοξένησες καὶ ὁ ὁποῖος ἔρχεται νὰ βαπτίσῃ τὸ νεογέννητον τέκνον σου».

Ὁ ἀγαθὸς χωρικὸς ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο ἀφοῦ δὲ συνῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάπληξιν, εἰσῆλθε μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν καλύβην του, ὅπου μετ' ὀλίγον ἔγινεν ἡ βάπτισις τοῦ παιδίου.

Ὁ βασιλεὺς ἐφρόντιζεν ἔκτοτε διαρκῶς περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ φιλοξένου χωρικοῦ, ἰδίως δὲ περὶ τοῦ μικροῦ ἀναδεκτοῦ, τοῦ ὁποίου αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφὴν.

49. Δάμων καὶ Φιντίας.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἔζων εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας. Ἦσαν φίλοι στενοὶ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, ὅτε ἐφοίτων ὁμοῦ εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον.

Μετά τινα καιρὸν ὁ Φιντίας κατηγορήθη ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ ἀφήσῃ ἐγγυητὴν τὸν φίλον του Δάμωνα, τὸν ὁποῖον δύναται νὰ κρεμάσῃ, ἂν αὐτὸς δὲν ἐπανεέλθῃ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δὲν ἐγνώριζε πόσον εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς φιλίας, ἐμειδίασε μειδίαμα πονηρὸν, καὶ ἀφοῦ ὀλίγον ἐσκέφθη, εἶπε: «Σοῦ παρέχω τὴν ἄδειαν τὴν ὁποῖαν ζητεῖς· ἀλλὰ μάθε, ὅτι, ἐὰν αἱ τρεῖς ἡμέραι παρέλθουν καὶ δὲν ἐπανεέλθῃς, τότε ὁ φίλος σου θὰ σταυρωθῇ καὶ σὺ θὰ μείνῃς ἐλεύθερος».

Μεγίστη ὁμως ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξις, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον ἐνώπιόν του τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ, τὰ δὲ δεσμὰ του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἢ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. Ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασε, καὶ ἀντὶ τοῦ Φιντίου ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἔτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαιζὼν καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων, ἀτάραχος καὶ φαιδρός, βλέπει πλησιάζουσιν τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς θὰ ἔσωζε τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἢ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἢ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπίκειται, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβώδεις ἀκούονται λέγουσαι: «Ὁ Φιντίας! ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου τοῦ Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Ἄλλ' ὁ Δάμων διαφιλονικεῖ τὴν θέσιν ταύτην, ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἄρνησίν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν

δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληρόκαρδος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αισθανθῆ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῆ τὴν ὑπαρξιν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπεριλάβουν τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς φιλίας των.

ΣΟ. Ἡ ἀληθὴς φιλία.

Ὁ φιλόσοφος Ἀρίστιππος συνεδέετο διὰ στενωπάτης φιλίας μὲ τὸν περίφημον ρήτορα Αἰσχίνην.

Μίαν ἡμέραν ὁμοῦ οἱ δύο φίλοι ἐφιλονίκησαν μεταξύ των δι' ὑπόθεσιν τινα, καὶ ἔκτοτε ἔπαυσαν καὶ ἀπλοῦν χαιρετισμὸν ν' ἀνταλλάσσουν.

Πρωίαν τινὰ ἐκάθητο ὁ Ἀρίστιππος εἰς τὸ γυμναστήριον μόνος καὶ σκεπτικός. Κατὰ τύχην διέβη ἐκεῖθεν κάποιος γνωστός του καὶ τὸν ἠρώτησε μειδιῶν πονηρῶς:

«Πῶς μόνος, Ἀρίστιππε; Τί γίνεται ὁ φίλος σου Αἰσχίνης; Ποῦ εἶναι ἡ φίλις, ἡ ὁποία ἄλλοτε σᾶς συνέδεε;»

— «Κοιμᾶται» ἀπήντησεν ὁ φιλόσοφος «καὶ μεταβαίνω νὰ τὴν ἐξυπνήσω».

— «Νὰ τὴν ἐξυπνήσης;» καὶ ἔφυγε χωρὶς νὰ περιμένη τὴν ἀπάντησιν.

Ὁ Ἀρίστιππος ἐσηκώθη ἀμέσως, ἔδραμεν εἰς τὸν φίλον του καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν:

«Αἰσχίνη, σοῦ ζητῶ συγγνώμην διὰ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους σοῦ εἶπον. Ἀναγνωρίζω ὅτι ἔχω ἄδικον καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ λησμονήσῃς τὴν πρὸς σὲ συμπεριφορὰν μου. Δός μου τὴν χεῖρα σου!» καὶ ἔτεινε τὴν ἰδικήν του.

— «Ἀγαπημένε μου Ἀρίστιππε,» ἀπήντησεν ὁ Αἰσχίνης, «πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπερέχεις ἐμοῦ· καὶ τώρα πρῶτος σὺ ἔπραξες ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε πρῶτος ἐγὼ νὰ πράξω».

Καὶ χωρὶς ἄλλας ἐξηγήσεις ἀνεπέεσαν τὴν φιλίαν των, τρυφερωτέραν καὶ ζωηροτέραν παρὰ πρότερον.

ΒΙ. Ἄλωσις τῆς Θεσσαλονίκης

ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν.

Οἱ Σαρακηνοὶ ἦσαν Ἄραβες, ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶχον κατακτήσει τὸ 711 μ. Χ. τὴν Ἰσπανίαν. Ἐκεῖθεν δὲ ὀρμήσαντες κατέλαβον τὴν Κρήτην τὸ 823 μ. Χ., ἔπνιξαν εἰς τὸ αἶμα τοὺς κατοίκους, ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς νὰ γίνουν Μωαμεθανοί, καὶ ἰδρυσαν εἰς τὴν μεγαλόνησον ἓν μέγα πειρατικὸν βασίλειον, τὸ ὁποῖον κατέστη ἡ μεγαλύτερα καὶ φοβερωτέρα φωλεὰ ληστῶν καὶ πειρατῶν.

Ἀδιακόπως δὲ πληθυνόμενοι ἀπὸ τοὺς τυχοδιώκτας ὄλου τοῦ Μωαμεθανικοῦ κόσμου, ἔγιναν μὲ τὸν καιρὸν ὁ πλέον ἐπικίνδυνος ἐχθρὸς καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Τακτικὰ κατ' ἔτος ἡ

φωλεὰ αὕτη τῶν κακούργων ἔστελλεν ἀναρίθμητα ταχύπλοα μὲ μαῦρα ἰστία πλοῖα, τὰ ὅποια διέσχίζον τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας, ἐλεηλάτουν τὰς χώρας, ἐλήστευον, ἐκρεοῦργουν τοὺς κατοίκους, μετέβαλλον εἰς ὀλίγας ὥρας μίαν ἀνθηρὰν πόλιν εἰς φοικώδη ἐρημίαν.

Ἔπειτα, εἰς μίαν στιγμὴν, ἐξηφανίζοντο ὡς δαίμονες μὲ τὰ ἀμέτρητα λάφυρα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους των. Εἰς μάτην οἱ βυζαντινοὶ στόλοι περιέπλεον διαρκῶς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Πάντοτε ἔφθανον πολὺ ἀργά· ἡ πόλις ἦτο πυροπολημένη καὶ ἔρημος καὶ οἱ κάτοικοι εἶχον ἀπαχθῆ εἰς μαύρην δουλείαν.

..

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ φοβεροὶ πειραταί, οἱ ὅποιοι ἔφθασαν εἰς τόσην ἀφοβίαν καὶ τόλμην, ὥστε νὰ σκεφθοῦν νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ ἐναντίον τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Αὐτοκρατορίας.

Πλήρης τρόμου βλέπει ἡ πόλις τὴν προῖαν τῆς 29 Ἰουλίου τοῦ 904 μ. Χρ. νὰ ἐμφανίζονται τὰ πειρατικὰ πλοῖα. Εἶναι 54 καὶ ἐπὶ ἐκάστου ἕξ αὐτῶν ἐπιβαίνουν 200 πειραταί, ἔνδεκα σχεδὸν ἐν ὄλῳ χιλιάδες ἄγριοι καὶ θηριώδεις πολεμισταί.

Μόλις ἔφθασαν οἱ ἐπιδρομεῖς, περιτριγυρίζουν κατὰ θάλασσαν τὸ τεῖχος, διὰ νὰ εὔρουν ποῦ εἶναι τὸ καταλληλότερον μέρος νὰ προσβάλλουν αὐτό. Ἄλλ' οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως πάνοπλοι εἶναι ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη καὶ ἀναμένουν μὲ ἐλπίδας τὸν μέγαν ἀγῶνα.

Ἐκεῖ ὅπου ἡ θάλασσα περισσότερον ἀβαθῆς πλησιάζει πρὸς τὸ τεῖχος, ἐκεῖ ἐφορμῶσιν οἱ βάρβαροι ἀλαλάζοντες φοβερὰ καὶ μὲ κρότον τρομακτι-

κὸν κτυπῶντες μεγάλα τύπανα. Ἄντεβόησαν ὁμως μετὰ μεγάλων φωνῶν οἱ ἰστάμενοι εἰς τὰς ἐπάλξεις Χριστιανοί, καὶ μὲ ἀλαλαγμὸν ἐπεκαλέσθησαν εἰς βοήθειαν τὸ σωτήριον ὄπλον τοῦ σταυροῦ.

Γενναίως ἀμύνονται οἱ κάτοικοι, ἀθρόας ρίπτουν τὰς πέτρας αἱ πειροβόλοι μηχαναὶ των, καὶ ὡς νιφάδες χιόνος, καὶ ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ρίπτονται τὰ βέλη. Τὰ πειρατικὰ πλοῖα ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν.

Πολλὰς φορὰς ἐφόρμησαν οἱ βάρβαροι ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ πολλὰς φορὰς γενναίως ἀπεκρούσθησαν.

* *

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπέβησαν οἱ πειραταὶ ἀπὸ τὰ πλοῖά των καὶ ἐπέπεσαν λυσσῶδῶς κατὰ τοῦ τείχους. Ἐπιτιθέμενοι ἐξέβαλλον φοβερὰς ὠρυγὰς καὶ ἀφροὺς ἀπὸ τὰ στόματά των, δεικνύοντες ὄλην τὴν δαιμονιώδη λύσσαν αὐτῶν. Ἀλλὰ τὰ ἰσχυρὰ τεῖχη καὶ οἱ γενναῖοι κάτοικοι ἀντέχουν.

Καὶ τότε μανιώδεις ἀναγκάζονται οἱ πειραταὶ νὰ καταφύγουν εἰς διάφορα τεχνάσματα. Φορτώνουν ἐπὶ μεγάλων ἀμαξῶν μικρὰ πλοῖα, τὰ γεμίζουν μὲ ξύλα καὶ φρύγανα, μὲ πίσσαν καὶ μὲ θειάφι, ὠθοῦν τὰς ἀμάξας, καὶ ἀφοῦ τὰ ἠναψαν ὅλα, κατακαίουν τὰς πύλας τῆς πόλεως. Ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν κατορθώνουν τίποτε καὶ ὑποχωροῦν εἰς τὰ πλοῖά των.

Οἱ πολιορκούμενοι ὁμως δὲν ἠσυχάζουν, ἀλλ' εὐρίσκονται εἰς φοβερὰν ἀγωνίαν, διότι βλέπουν καθ' ὅλην τὴν νύκτα φοῖτα πολλὰ εἰς τὰ πλοῖα.

Οἱ βάρβαροι μέχοι πρωίας ἐργάζονται ἀκατά-
παυστα, καὶ συνδέουν στερεὰ ὄλα τὰ πλοῖα ἀνὰ δύο,
τὸ ἓν μὲ τὸ ἄλλο, καὶ κατασκευάζουν ἐπ' αὐτῶν μὲ
ξύλα πύργους τόσον ὑψηλοῦς, ὥστε νὰ ὑπερβαίνουν
οὔτοι κατὰ πολὺ τὸ ὕψος τοῦ τείχους. Ἀμέσως τὴν
αὐγὴν τῆς τρίτης ἡμέρας ἐφοροῦν τὰ πειρατικὰ
πλοῖα μὲ τοὺς ὑψηλοῦς ξυλίνους πύργους των κατὰ
τῆς πόλεως. Μὲ γενναιότητα ἀγωνίζονται οἱ κάτοικοι,
ἀλλ' ἐπὶ τέλος εἰς τολμηρὸς βάρβαρος, μανιακώ-
τερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, αἰθίοψ κατὰ τὸ χροῶμα, ἀ-
νέρχεται εἰς τὸ τεῖχος. Τότε ἀλαλάζοντες ὄροῦν
καὶ ἀναβαίνουν ὄλοι ὡς δαίμονες ἀληθινοί, μαῦροι
καὶ μὲ τὰ σώματα γυμνά. Εἶχε πλέον χαθῆ ἡ ὥ-
ραία καὶ μεγάλη Θεσσαλονίκη.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς τρέχουν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ζη-
τοῦντες σωτηρίαν. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τρέξουν; Ὅμοιά-
ζουν μὲ πλοῖα ἀκυβέρνητα, τὰ ὁποῖα ρίπτονται ἐδῶ
καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης. Καὶ τότε
βλέπεις θέαμα ἐλεεινόν, ἄνδρας, γυναῖκας, μικρὰ παι-
δία, νὰ πίπτουν ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καὶ νὰ δί-
δουν τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν.

Κραδαίνοντες εἰς τὸν ἀέρα τὰς μαχαίρας κυνη-
γοῦν τὸ πλῆθος οἱ μαῦροι ἐκεῖνοι δαίμονες, ἄλλους
φονεύουν, ἄλλους σύρουν δεμένους ὡς αἰχμαλώτους.
Καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν τὸ ξίφος τῶν ἐπι-
δρομέων χωρίζει τὴν μεγάλην στοργὴν καὶ τὴν συγ-
γένειαν. Αἱ γυναῖκες τρέχουν μὲ λυμένην τὴν κόμην
οἰμώζουσαι νὰ σώσουν τὰ τέκνα των μοναχαὶ καὶ
μοναχοί, ἐξελθόντες ἀπὸ τὰ μοναστήριά των, δια-
σπείρονται εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας. Γοερῶς
κλαυθμηροῦσιν ὄλοι, καὶ τὰ δάκρυα εἶναι ἀκατά-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

παυστα, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄρεξις τῶν δαιμόνων ἐκείνων εἶναι θηριώδης καὶ ἀκαταδάμαστος. Τοὺς γέροντας τοὺς σφάζουν ἀνηλεῶς, μόνον ἂν δύναται τις νὰ πληρώσῃ πολὺν χρυσὸν σώζεται. Ὅλοι δὲ οἱ νεαρότατοι, νέοι καὶ παρθένοι, ὅσοι ἔχουν ἀνθηρὸν καὶ ὠραῖον τὸ πρόσωπον, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς εὐγενεστέρους καὶ πλουσιωτέρους οἴκους τῆς πόλεως, ἀπάγονται εἰς τὴν μαύρην αἰχμαλωσίαν. Τοὺς σύρουν εἰς τὰ πλοῖά των, τοὺς δένουν χεῖρας καὶ πόδας, καὶ τοὺς ρίπτουν εἰς τὸ κύτος τῶν πλοίων ἀναμιξ τὸν ἕνα ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον.

Ἐπειτα ἀλαλάζουν τρομακτικὸν ἐπινίκιον μέλος, κρούουν τὰ κύμβαλα καὶ τὰ τύμπανα, κραδαίνουν τὰ ξίφη εἰς τὸν ἀέρα, ὥστε νὰ νομίξῃς ὅτι ρίπτουν ἀστραπὰς, ἀνοίγουν τὰ ἰστία καὶ φεύγουν.

Οἱ πειραταὶ ὁμῶς δὲν διευθύνονται κατ' εὐθεΐαν εἰς τὴν Κρήτην, διότι φοβοῦνται μὴ τοὺς προφθάσῃ ὁ αὐτοκρατορικὸς στόλος, ἀλλὰ περνοῦν ἀπὸ διαφόρων ἄλλας νήσους.

Φοβερά ἦσαν τὰ μαρτύρια τῶν δυστυχῶν αἰχμαλώτων, οἱ ὅποιοι ἔκειντο ἐστοιβασμένοι εἰς τὰ βάρη τῶν πειρατικῶν πλοίων. Τόσος ἦτο ὁ στοιβασμὸς εἰς ἕκαστον πλοῖον (εἶχον ριφθῆ 800 αἰχμάλωτοι, καὶ ἦσαν καὶ 200 βάρβαροι πολεμισταί), ὥστε οὔτε μιᾶς σπιθαμῆς τόπον διὰ νὰ κινηθοῦν δὲν εἶχον. Ὅχι μόνον πείναν φοβεράν καὶ δίψαν φρικώδη ἠσθάνοντο κατὰ τὰς καυστικὰς ἐκεῖνας ἡμέρας τοῦ θέρους, ἀλλ' οὔτε ἀέρα γὰρ νὰ ἀναπνεύσουν εἶχον, ὅπως ἦσαν ἐστοιβασμένοι ὡς μία ἄψυχος ὕλη, ὡς ἓν καὶ μόνον σῶμα.

γέμιζε τὸ κύτος τῶν πλοίων. Καὶ ὅσοι ἀπέθνησκον ἀπὸ τὰς κακουχίας ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οἱ ἀπομείναντες ζῶντες ἔβλεπον τὰ πτώματα τῶν φιλιότων ἀσπαίροντα ἐπὶ τῶν κυμάτων, καὶ ἐπερίμενον ὁ καθείς καὶ τὸ ἰδικόν του τέλος.

Τέλος μετὰ πολλὰς ἡμέρας, φθάνουν εἰς τὴν Κρήτην.

Μὲ ἐνθουσιασμὸν γίνονται δεκτοὶ οἱ πειραταὶ ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας των. Ἀλαλαγμοὺς ἐκβάλλουν ἀπὸ τὰ πλοῖα, κτυποῦν τὰ κύμβαλα τόσον δυνατὰ, ὥστε δονεῖται ὀλόκληρος ὁ τόπος. Ἐπειτα ἐκφορτώνουν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ ἀνθρώπινα ἐμπορεύματα. εἴκοσι δύο χιλιάδας αἰχμαλώτους, καὶ λάφυρα πολὺ πλούσια.

Θρηῆνος φοβερὸς καὶ ταραχώδης ἐγείρεται ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους· χωρίζουν οἱ δαίμονες ἐκεῖνοι τὸν πατέρα ἀπὸ τὸ τέκνον, καὶ τὴν μητέρα ἀπὸ τὴν κόρην. Ποῖος λόγος, ποῖα γλῶσσα δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς; Οὔτε ἡ Ραχὴλ τοιοῦτους θρήνους δὲν ἀφῆκεν ὅταν ἐκλαιεν, ὡς λέγει ἡ Γραφή, τὴν στέρησιν τῶν τέκνων της.

Ἐκεῖ εἰς τὸν Χάνδακα ἔχουν συναθροισθῆ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου οἱ σωματέμποροι. Περιέρχονται τὴν ἀπέραντον ἀγορὰν τοῦ ἀνθρώπινου ἐμπορεύματος, ἐξετάζουν τοὺς αἰχμαλώτους, ἀγοράζουν ὅσους θέλουν, καὶ φεύγουν μὲ τὴν ἀνθρώπινην αὐτῶν λείαν. Τοὺς πηγαίνουν εἰς μαύρην καὶ μακρυνὴν αἰχμαλωσίαν, εἰς τὴν Συρίαν, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Τὰ χαρέμια τῶν πλουσίων Μουσουλμάνων τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῶν Σουλτάνων ὄλων

τῶν ἀραβικῶν κρατῶν ἐγένισαν ἀπὸ τοὺς εὐγενε-
στέρους παῖδας καὶ τὰς ὀρειοτέρας κόρας τῆς πολυ-
παθοῦς Θεσσαλονίκης.

52. Εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον.

Ἄς μὴ βρέξῃ ποτὲ
τὸ σύννεφον καὶ ὁ ἄνεμος
σκληρὸς ἄς μὴ σκορπίσῃ
τὸ χῶμα τὸ μαζάριον
ποῦ σᾶς σκεπάζει.

Ἄς τὸ δροσίζῃ πάντοτε
μὲ τ' ἀργυρᾶ της δάκρυα
ἢ ροδόπεπλος κόρη
καὶ αὐτοῦ ἄς ξεφυτρῶνουν
αἰῶνια τ' ἄνθη.

Σᾶς ἄρπαξεν ἡ τύχη
τὴν νικητήριον δάφνην
καὶ ἀπὸ μυρτιᾶν σᾶς ἔπλεξε
καὶ πένθιμον κυπάρισσον
στέφανον ἄλλον.

Ἄλλ' ἂν τις ἀποθάνῃ
διὰ τὴν πατρίδα ἢ μύθος
εἶναι φύλλον ἀτίμητον,
καὶ καλὰ τὰ κλαδιὰ
τῆς κυπαρίσσου.

Ἕλληνας, τῆς πατρίδος
καὶ τῶν προγόνων ἄξιοι.
Ἕλληνας σεῖς, πῶς ἤθελεν
ἀπὸ σᾶς προκριθῆ
ἄδοξος τάφος;

Ὁ Χρόνος φθονερός
καὶ τῶν ἔργων ἐχθρός
καὶ πάσης μνήμης ἔρχεται,
περιτρέχει τὴν θάλασσαν
καὶ τὴν γῆν ὅλην.

Ἀπὸ τὴν στάμναν χύνει
τὰ ρεύματα τῆς λήθης,
καὶ τὰ πάντα ἀφανίζει.
Χάνονται αἱ πόλεις, χάνονται
βασίλεια καὶ ἔθνη.

Ἄλλ' ὅταν πλησιάσῃ
τὴν γῆν, ὅπου σᾶς ἔχει,
θέλει ἀλλάξῃ τὸν δρόμον του
ὁ Χρόνος, τὸ θαυμάσιον
χῶμα σεβάζων.

Αὐτοῦ, ἀφοῦ τὴν ἀρχαίαν
πορφυρίδα καὶ σιῆπτρον
σώσωμεν τῆς Ἑλλάδος,
θέλει φέρῃ τὰ τέκνα τῆς
πᾶσα μητέρα.

Καὶ δακρυχέουσα θέλει
τὴν ἱερὰν νὰ φιλήσῃ

ζόνιν καὶ εἶπη : Τὸν ἔνδοξον
λόγον, τέκνα, μιμηθῆτε,
λόγον ἠρώων.

53. Ὡ φιλόπατρις.

Ὡ φιλότατη πατρίς,
ὦ θαυμασία νῆσος,
Ζάκυνθε· σὺ μοῦ ἔδωκες
τὴν πνοὴν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος
τὰ χρυσᾶ δῶρα !

Καὶ σὺ τὸν ὕμνον δέξου·
ἐχθαίρουσιν οἱ Ἀθάνατοι
τὴν ψυχὴν, καὶ βροντάουσιν
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
τῶν ἀχαρίστων.

Ἄλλὰ εὐτυχῆς ἢ δύστηνος,
ὅταν τὸ φῶς ἐπλούτει
τὰ βουνὰ καὶ τὰ κύματα,
σὲ ἔμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν μου
πάντοτε εἶχον.

Ποτὲ δὲν σὲ ἔλησμόνησα.
ποτέ.—Καὶ ἡ τύχη μ' ἔρριψε
μακρὰν ἀπὸ σέ· μὲ εἶδε
τὸ πέμπτον τοῦ αἰῶνος
εἰς ξένα ἔθνη-

Σὺ, ὅταν τὰ οὐράνια
ρόδα μὲ τὸ ἀμαυρότατον

πέπλον σκεπάζει ἢ νύκτα,
σὺ εἶσαι τῶν ὀνείρων μου
ἢ χαρὰ μόνη.

Μοσχοβολάει τὸ κλίμα σου,
ὦ φιλτάτη πατρίς μου,
καὶ πλουτίζει τὸ πέλαγος
ἀπὸ τὴν μυρωδιάν
τῶν χρυσῶν κίτρων.

Σταφυλοφόρους οἴζας
ἐλαφρά, καθαρὰ,
διαφανῆ τὰ σύννεφα
ὁ βασιλεὺς σοῦ ἐγάρισε
τῶν Ἀθανάτων.

Ἡ λάμπας ἢ αἰώνιος
σοῦ βρέχει τὴν ἡμέραν
τοὺς καρπούς· καὶ τὰ δάκρυα
γίνονται τῆς νυκτὸς
εἰς ἐσὲ κρίνοι.

Εἶσαι εὐτυχής· καὶ πλέον
σὲ λέγω εὐτυχεστέραν,
ὅτι σὺ δὲν ἐγνώρισες
ποτὲ τὴν σκληρὰν μάστιγα
ἐχθρῶν τυράννων.

Ἄς μὴ μοῦ δώσῃ ἢ μοῖρα μου
εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον,
εἶναι γλυκὺς ὁ θάνατος
μόνον ὅταν κοιμώμεθα
εἰς τὴν πατρίδα.

54. Ἡ Ἑλλάς πρὸς τὰ τέκνα της.

ὦ παιδιά μου,
ὄρφανά μου,
σκορπισμένα δῶ καὶ κεῖ!
διωγμένα,
ὑβρισμένα
ἀπ' τὰ ἔθνη πανοικί!
Ξυπνήστε τέκνα, κὶ ἦλθεν ἡ ὥρα.
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθε ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Ποῦ μὲ κόπους
κατὰ τόπους
τρέχετε μὲ μιὰν τροφήν,
εἰς δεσπότης
κ' ἰδιώτας
δούλου δέχεσθε μορφήν.

Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Νύχτα μέρα,
ὡς ἡ σφαῖρα,
περιφέρεσθε στήν γῆν,
προπατεῖτε,
εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον·
προσπαθεῖτε

δόξης νά βρετε πηγὴν.
Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Καὶ ποθεῖτε
νὰ φανῆτε
στὴν πατρίδα εὐπαιθεῖς.
Νέος βγαίνει
γέρος μπαίνει
ἀπ' τὰ ξένα ὁ καθεὶς.

Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Κι ἀπομένει
ἢ ποθαίνει
ἐνδεὴς καὶ δυστυχής.

Κ' ἐγὼ πλέον τελευταῖον
μένω μόνη δυστυχής.

Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Συναχθῆτε
νὰ ἰδῆτε
τὰς πληγὰς μου ἐλεεινῶς
πῶς τὸ αἷμα
τρέχει ρεῦμα
ἀπ' τὰς φλέβας μου δεινῶς.

Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Τὴν στολὴν μου
τὴν καλὴν μου
ξεσχισμένην τὴν φορῶ.
Σφαλισμένην
καὶ δεμένην

μὲ ἀλύσους τὴν θωροῶ.
Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὄλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Δὲν βαστάζω
ὄλο κροάζω
θάνατόν μου τὸν πικρόν,
σὰν μ' ἀφῆτε
κι ἀμελῆτε
σωτηρίας τὸν καιρόν.

Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὄλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

55. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερὴ
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
Ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν προῶτα ἀνδρειωμένη
Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
Πικραμένη ἐντροπαλή,
Κ' ἓνα στόμα ἐκαυτεροῦσες
Ἔλα πάλι νὰ σοῦ εἶπῃ.

Ἄργατε νάλθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦσαν ὅλα σιωπηλά,
Γιατί τάσκιαζε ἡ φοβέρα
Καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Λυστυχῆς! παρηγορία
Μόνη σοῦ ἔμεινε νὰ λές
Περασμένα μεγαλεῖα
Καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
Φιλελεύθερη λαλιά,
Ἐνα ἐχτύπαε τ' ἄλλο χέρι
Ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

.....
.....

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματομένα
Ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφά
Νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
Ἄλλα χέρια δυνατά.

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
Ἐξανάλθες μοναχῆ.
Δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες
Ἐὰν ἡ χρεία τὲς κουρταλῆ (*).

Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια
Ἄλλ' ἀνάσασε καμιά·
Ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
Καὶ σὲ γέλασε φρικτά!

(* = Κροστὴι, χτυπᾷ.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Ἄλλοι, ὦμέ, στὴ συμφορὰ σου
Ὅπου ἐγαίροντο πολὺ,
Σύρε νάβρης τὰ παιδιὰ σου,
Σύρε, ἐλέγαν οἱ σκληροί.

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι,
Καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
Ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι
Ποὺ τὴν δόξα σου ἐνθυμεῖ.

Ταπεινότατη σοῦ γέρονει
Ἢ τρισάθλια κεφαλῇ,
Σὰν φτωχοῦ ποὺ θυροδέρονει
Κ' εἶναι βάρος του ἡ ζωή.

Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
Κάθε τέκνο σου μὲ ὀρμή,
Ποὺ ἀκατάπαυστα γυροῦει
Ἢ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
Χαῖρε, ὦ χαῖρε Ἐλευθεριά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α'. Θεοσέβεια.

	Σελ.	
1. Κωνσταντίνος καὶ Ἑλένη	3	
2. Τὸ ταξίδιον εἰς Ἱερουσαλήμ	6	»
3. Ἡ Ἑλένη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα	8	»
4. Πῶς εὗρέθη ὁ Τιμιος Σταυρὸς	10	»
5. Εὐρεσίς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	12	»
6. Ἡ προσευχὴ	18	»
7. Αἰνεῖον εὐσέβεια—Αἰλιανός	22	»
8. Ἄσμα ἑωθινὸν (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ)	23	»
9. Ὁ ναύτης ἐν τρικυμίᾳ (ποίημα Α. Βλάχου)	24	»

Β'. Φιλοπατρίαι.

	25	
10. Ὁ μικρὸς Κρητικὸς	27	»
11. Ὁ μικρὸς Μακεδὼν	35	»
12. Ὁ σκοπὸς (ποίημα Α. Παράσχου)	36	»
13. Ἡ ἡρωὶς τῆς Δήμου—Παπαρρηγόπουλος	39	»
14. Ἐμβυτήριον (ποίημα Α. Βλάχου)		

Γ'. Ἀπὸ τῆν Ἑλληνικὴν φύσιν καὶ ζωὴν.

	40	
15. Ἡ ἀνοιξις ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ὄρεων	41	»
16. Ἐκδρομὴ εἰς τὴν Πίνδον	43	»
17. Ἡ ὑποδοχὴ	45	»
18. Ἡ εἰκογένεια τοῦ Μπάρμπα-Μήτρου	46	»
19. Τὰ πρόβατα	47	»
20. Ἡ τράπεζα	49	»
21. Ἡ ἀναχώρησις	50	»
22. Πῶς κατεστράφη ἐν ὠραίων χωρίων	55	»
23. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ εἶδη (ποίημα Ν. Χατζηδάκη)		

24. Ἡ ἀνατροφή τῶν πτηνῶν	λ.	57
26. Αἱ χελιδόνες (ποίημα Ξ. Ραφτοπούλου)	»	63
27. Μία φωλεὰ χελιδόνων κατὰ Γ. Ξινόπουλον	»	64
28. Μάιος	»	67
29. Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν (ποίημα Καρασούτσα)	»	68
30. Ἡ ἀνοιξίς	»	69
31. Ὁ λέων	»	70
32. Διήγησις κουνηγοῦ	»	70

Δ'. Ἀπὸ τὴν πείραν τοῦ κόσμου.

33. Ὁ κύρ Σίμος	»	74
34. Οἱ βρασνιστὰ τῶν ζῳῶν	»	75
35. Ἄνανδρία	»	78
36. Τὶ κακὸν εἶναι ἢ μέθη	»	81
37. Ὁ πολυτεχνίτης	»	84
38. Τὰ καλύτερα φάρμακα	»	86
39. Ἡ πολυτέλεια	»	88
40. Τὰ παλαιὰ συστήματα	»	89
41. Τὸ Σιββατόδραδο (ποίημα Δ. Βικέλα)	»	91

Ε'. Φιλοπονία

42. Τὸ καλύτερο μάθημα	»	91
43. Σωκράτης καὶ Ἀρίσταρχος	»	95

ΣΤ'. Φιλαλληλία, φιλοξενία, φιλία

44. Ὁ μικρὸς κουλουροπώλης	»	98
45. Ὁ φιλάνθρωπος ξυλουργός	»	100
46. Μία δικαία τιμωρία	»	103
47. Ὁ χειμῶν (ποίημα Α. Βλάχου)	»	106
48. Ὁ φιλόξενος χωρικός	»	106
49. Δάμων καὶ Φιντίας—Ἰάμβλιχος Παρφόριος	»	109
50. Ἡ ἀληθὴς φιλία	»	111

Ζ'. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος.

51. Ἄλωσις τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Σιρκ- κηνῶν κατὰ Α. Ἀδαμαντίου	»	112
52. Εἰς τὸν Ἱερὸν Λόγον (ποίημα Α. Κάλδου)	»	118
53. Ὁ φιλόπατρις	»	120
54. Ἡ Ἑλλὰς πρὸς τὰ τέκνα τῆς (ποίημα Ρ. Φεραίου)	»	122
55. Ὕμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν (ποίημα Δ. Σολωμοῦ)	»	124

0020561363
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

